



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Iudicii vniuersitatis Et Cleri Coloniensis, aduersus calumnias Philippi Melanthonis, Martini Buceri, Oldendorpij, & eorum asseclarum, defensio**

**Billick, Eberhard**

**Parisiis, 1545**

Iudicium Depvtatorvm per Vniuersitatem & secundarium Clerum  
Coloniensem de libro Martini Buceri, quem Germanicè quidem, sed  
Heluetiorum lingua, atque adeo Vniuersitati & Clero vix satis ...

**urn:nbn:de:hbz:466:1-29474**

**IUDICIUM DE PVATORVM**  
 per Vniuersitatem & secundarium Clerum Co-  
 loniensem de libro Martini Buceri, quem Ger-  
 manicè quidem, sed Heluetiorum lingua, atque  
 adeò Vniuersitati & Clero vix satis intelligibili,  
 scripsit, de doctrina & vocatione sua ad Bonnam.  
 Additur interdum, vbi res videtur exigere, breuis  
 & succincta ratio Iudicij istius, vt nequis putet  
 Vniuersitatem & Clerum sine causa, & nõ magis  
 zelo Christi (quem testatum volunt, se nulla alia  
 ratione huc commotos quàm pro eiusdem Chri-  
 sti dei nostri gloria, & orthodoxa fide asse-  
 renda) Bucero con-  
 tradicere.

*Iudicium*

**T**Am prauo ingenio aut tam iniquo erga Vniuersita-  
 tem & Clerum Coloniensem affectum animo arbi-  
 trabar fore neminem, qui ea quæ in causa sacrosanctæ fi-  
 dei nostræ, cuius puritate acquiritur, corruptione amit-  
 titur vita æterna, graues illi tam illustrium ordinum at-  
 que dignitatum viri, iuxta pietate ac eruditione præclari,  
 quorum multis in rebus probitas atque integritas, longe  
 lateque spectata est, de doctrina & vocatione Martini Bu-  
 ceri censuissent, de alio crederet animo profecta, quàm  
 qui cupiat Christi Dei nostri gloriam cum primis illustra-  
 tam, ac religionem in qua extra omnem dubitationem sal-  
 uari sperant, ab omni vindicatam errore, id quod præfa-  
 tiuncula sua delecti protestati sunt. Ea est enim vniuersita-  
 tis huius & Cleri in religione ac fide Christiana perpe-  
 tua constantia, quæ in nullius gratiam à vero defecti pos-  
 sit, ea pietas ac studium tale, quòd suspicionem aliquam de  
 se sinistram non admittat, ea dignitas, grauitas, vitæque &  
 morum integritas, cui nemo nisi corruptissimus, ac male-  
 uolentissimus detraxerit: is denique animorum cador, qui  
 in calumniam rapi non possit, vt nihil minus speraue-  
 rim quàm prodituros qui secus atque illi intenderunt,  
 B iij                  studium

*Orthodo-  
xus.*



*Bucerus* studium eorum interpretarentur, aut raperent in diuer-  
*calumniat* sum. Verum quando ab impiis (vt in sacris dicitur) progre-  
*tur Colo-* dietur impietas, perfricta frontis homo Martinus Buce-  
*nienfes.* rus, non est veritus tam sanctum eorum propositum ac stu-  
 dium, suggillatione nepharia commaculare, fingitque de-  
 lectos non a quibus animis tulisse, quod mandatū & gloriam  
 Dei Christiq; potestatem, ipse videlicet extollat, quod ab  
 Ecclesie ministris probitate seuerius exigat & officia, re-  
 ligiosorumque puriorem meditetur reformationem: atq;  
 hac ratione extimulatos ad conscribendum istud eorum Iu-  
 dicium aduersus suam, quam vult esse purissimam doctri-  
 nam. Quae sane ingens est calumnia, non nisi de pessimo  
 & iniquissimo pectore excogitata, Vtinam autem hec vt-  
 geret Bucerus, facile conueniret inter Vniuersitatem illam  
 Clerumq; & ipsum. Adeo vero non reformat monasteria,  
 vt potius excindi oia velit, ipse monasterij sui desertor:  
 adeo probitatem & officia ab Ecclesie ministris non exi-  
 git, vt Canones iam fere omnes ipse exlex impie conual-  
 ferit, Ecclesieq; ministros coniugiorum, culinarum, sece-  
 larium & prophanarum rerum velit esse seruos, Christi  
 gloriam & potestatem, adeo non querit, vt sacramentorum  
 eius quaedam falsis doctrinis contamine, quaedam spoliat  
 viribus, alia auferat, pulcherrimosque cultus ac ceremo-  
 nias quibus adoratur & colitur Deus, tanquam stercore  
 proculcet. Quod autem de mandatis Dei iacet, quale est?  
 Ille ne extollit ea: nihil profecto minus. Siquidem iusti-  
 ciationis istis vel sola fides sufficit, idcirco bonorum operum  
 mandata ad iustificationem ac salutem consequendam  
 putant non admodum conferre.

*Vere cau-*  
*se quer-*  
*Colonie-*  
*ses Buce-*  
*se obiece-*  
*rent.*

*Decalogi*  
*quomodo*  
*exigit Lu-*  
*therani.*  
*I. Diliges*  
*dominum*  
*deum tuum.*  
*II. Non*  
*peruerabis*

Confer autem lector Christiane, doctrinam & mores  
 istorum cum decalogo preceptorum diuinorum, & facile  
 apparebit quam vere iacent se precepta Dei extollere.  
 Quid enim de primo precepto, quod est dilectionis Dei  
 & fidei gloriantur, qui fidem catholicam impugnant? Quid  
 de secundo, qui vota Deo sacrata, quae nihil aliud sunt  
 quam iuramenta quaedam, violare docent & rumpere? qui  
 verbum Dei, sacras, inquam, scripturas, pro libidine adul-  
 terant, corrumpunt & peruerse exponunt: cum vel nomen  
 Dei confirmandae veritati frustra ac temere adhibere, cri-  
 men



men sit periturij. Vbi cultus diuinus & caremonia ab Ec-  
 clesia auferuntur, vbi neque Christi dei & redemptoris  
 nostri natiuitas, neq; passio, neque resurrectio festo ali-  
 quo die exhibetur: que habetur ratio præcepti de sanctifi-  
 cando sabbato? Volo scire parentes quomodo honorêt, qui  
 recalcitrant Ecclesiæ quæ nos genuit, qui sanctis patribus  
 cum Christo regnantibus, qui Episcopis & legitimis Pa-  
 storibus, quos ille Ecclesiarum voluit esse præsides, adeo  
 non auscultant, vt etiam cõtumelia frequentius afficiant?  
 Incestuosa ac quouis adulterio sceleratiora miscent con-  
 iugia, pudoremq; Deo cõsecratum per libidinem soluunt,  
 & videntur sibi nõ mæchari? Templâ Dei sacrilegè despo-  
 liant. Censuræ Ecclesiarum aut ad se pertrahunt, aut alio cõ-  
 uertunt quàm voluere fundatores, & videntur sibi mada-  
 ta illa, Non furtum facies, Non concupisces rem alienam,  
 recte exegisse? Quâdo patres infideliter in testes allegâr,  
 (id quod eis familiare est) vbi mandatum illud, Non fal-  
 sum testimonium dices? Iam tot animarum myriades cru-  
 deliter in Oreum miserunt, turbas rusticorum in mutuam  
 eadem concitarunt; seditionibus omnia impleuerunt: &  
 videntur sibi tot cœdium authores, mandatum illud, Non  
 occides, non præteruisse? In tot sponsas Christi lasciuos o-  
 culos coniecerunt, quot vel (ne vouerent) prohibuerunt,  
 vel è monasteriis vt fugerêt, sollicitarunt. Cupiditate quoq;  
 insatiabili totius Ecclesiæ inhiant opibus: & putant se con-  
 cupiscentiæ egregie restitisse: putant mādatum illud, Nõ  
 concupisces vxorem proximi tui, non domum, agrum, nec  
 vniuersa quæ illius sunt: qui Christi depereunt sponsam,  
 quibus nondum sufficiunt tot Ecclesiarum direptarum o-  
 pes, se strennuè vrgere? Ah bone vir, hec piorum omnium  
 est querela. Hæc fuit Vniuersitatis huius & Cleri iusta  
 ira, iustaq; pro deo & mādatis eius indignatio: corrupte-  
 las & imposturas istas deus odit, nec diutius sinet latere.  
 Iam plus nimio grassati estis, falsa pietatis specie homines  
 incautos dementastis, nequiter transfigurati in angelos lu-  
 cis. Hic est delor Vniuersitatis & Cleri: hinc pro deo con-  
 tẽpto, pro laborate eius Ecclesia, pro salute proximi per-  
 euntis, se vobis obiecerunt: hac ad scribendũ, non qua tu vis  
 ratione Bucer, impulsus sunt. Cessent igitur perfidi causas  
 nobis

III. Sab-  
 batũ san-  
 ctifica.

Honora  
 patrem et  
 matrem.

Non mæ-  
 chaberis.

Non fur-  
 tũ facies.

Non dices  
 falsum te-  
 stimonium.

Non occide-  
 des.

Non concu-  
 pisces vxor-  
 em proximi  
 tui.

Non concu-  
 pisces rem  
 proximi  
 tui.



nobis assignare indignas, cessent nequiter piorum studia traducere. Nos iam faciem euangelicam, doctrinis, placitis & moribus eorum (præstante deo) admouebimus, quo in luce, quo prætextu remoto, queant vel talis ceteros qui que ea discernere. Ergo ad Iudiciū nunc properamus.

*Iudicium*

**I**Nitio negari non debet, quin Martinus Bucerus multa tradat in hoc libro fidei orthodoxæ cōsona & catholica, qualia sunt: De summa & sanctissima Trinitate. De Christi humanitate & diuinitate. De creatione rerū, & restitutione per Christum facta. De causa peccati, quodque voluntatem malam, non Deum accusare oporteat quando peccatur. Quod asserit infirmitates corporis omnemque aduersitatem extenuare concupiscentiæ nervos. Item in operatione boni cum gratia Dei simul bonæ voluntatis arbitrium requiri. Quod per ministerium sacramentorum gratia Dei nobis conferatur cum omnibus bonis fructibus. De remuneratione item bonorum operum. De ministerio angelorum. Quod sancti intercedunt pro nobis, & exaudiuntur. Quod sacerdos est minister publicus, & Ecclesiæ nomine officium peragit. Item, prædicandum esse Euangelium purum, nec esse alienos audiendos, & alia pleraque, quæ in præsens nihil opus est recitare. Verum hæc omnia vel ante exortum Bucerus docuit, multoque melius tradidit Ecclesia. Nec est quod Bucero quisquam pro hac doctrina debeat: sed contra Bucerus debet Ecclesiæ, à qua



accepit & didicit. Atque utinam in cæteris quoq;  
 suis dogmatis, Ecclesiæ sanctæ catholicæ iudiciū,  
 fidem, & doctrinam deuotus sequeretur, & non  
 conuelleret atque tam miserè dilaniaret, quæ ip-  
 sum genuit, & libenter resipiscentem ac redeun-  
 tem in gremium suum rursus reciperet: sed ille  
 inflexibilis est & rigidus, utpote, multo iam tem-  
 pore in hæresi obstinatus: nec molitur aliud quā  
 ut plures in eandem secum hæresim attrahat.  
 Proinde satis apparet ideo ipsum hæc suæ do-  
 ctrinæ admiscere, ut simplices quosque & impru-  
 dentes hac tam præclara veritatis specie, ad reli-  
 qua similiter credenda adducat. Ad quod effi-  
 ciendum arte insuper alia utitur, & personam sibi  
 assumit catholici & euangelici prædicantis, qui  
 præter gloriam Christi & animarū salutem nihil  
 querat amplius, qui pro ampliando regno Dei  
 omnibus omnia fiat, paratus omnia subire & pro  
 veritatis ac pietatis assertionem sustinere. Sui dog-  
 matis puritatem mirificè iactat, aliorum vitia re-  
 prehendit, diuersum à se sentientes prouocat ad  
 certamen disputationis, permittit cuius de cau-  
 sa cognoscere, discernere, & diiudicare. Atqui isti  
 sunt vermiculi quibus incauti pisces solēt inescari,  
 & trahi in nassam. Cæterum deterso fuco, si le-  
 gatur liber Christiano, veritatis tenace ac Deū ti-  
 mente animo, apparebit statim ingēs errorum cu-  
 mulus, in quibus sunt multi scādalosi & piarū au-  
 riū offensui, quidā grauioris mali suspitiōe turgi-  
 di,

*Cöcilium  
 Bucerii.*



di, plerique vero plane hæretici ac damnati: quos tamen ipse pro catholicis dogmatis videtur asserere. Quorum omnium pars bona ordine hic sequitur.

*Philip-  
pus Me-  
lanthon.*  
Quod author scriptis Coloniensis nobis obiicit, accipere nos ab Ecclesia veras sententias, id plane & libenter fateor & prædico. Nulla enim noua dogmata gignimus, sed veterem & puram Ecclesie doctrinam, quantum Deus concedit, illustrare studemus. Samsō inquit, Nisi arassetis mea vitula, non inuenissetis: ita semper clamamus doctricem ecclesiam, inde usque ab initio sonantem vocem Dei audiendam esse. Sed quæ, inquit, cum multa ab ecclesia sumenda esse fateamini, non sumitis omnia? cur quædam conuellitis? Responso vera est. Nullum ecclesie dogma conuellimus, sed recentes errores qui in Ecclesiam contra Euangelium & purioris Ecclesie iudicia irrepserunt, taxamus. Denique vt Coloniensibus verbis vtar, non Ecclesie, sed Cleri secundarij, hoc est, nobis & degenerantis, falsas opiniones reprehendimus.

*Ortho-  
do-  
xus.*  
*Mala tan-  
tum in hæ-  
reticis dæ-  
nant Ca-  
tholici.*  
Ita Philippe, nos à recti tenore nec latum digitum in cuiusvis gratiam vel odium discedimus, & quod æquum est de vestris quoque scriptis statuimus: in quibus quæ catholice sunt fidei, libenter agnoscimus, discernimusque ab iis, quæ Ecclesia catholica damnat. Sic edocti sumus à patribus sanctis. Ita enim D. August. lib. de vnico baptismo contra Petilianum: Per maiores nostros traditam nobis apostolicam regulam sequentes, si quid recti etiam in peruersis inuenerimus, eorum peruersitate correctâ, illud quod rectum est minime violamus, vt in vno homine ex his quæ vera tenet, etiam falsa emendentur, non ex falsis conuictis etiam vera destruantur. Et Paulo infra: Absit, ait, vt ego sic detester iniquitatem tuam, vt Christi abnegem veritatem, quam in te inuenio, ad tuam damnationem. Absit vt sic te corrigam, vt illud vnde te corrigo, destruaui: nisi forte debeo destruere verum quod inuenio in anima hæreticorum.

Quorsum



Quorsum autem quod res est & dissimulari non potest, *Haereticis* negas vos noua gignere dogmata, aut yllum Ecclesie dog- *nosorum* ma couellere, veterem vero & puram Ecclesie doctrinam *dogmatia* illustrare, ac recentes errores quæ contra Euangelium & *fabrica-* purioris Ecclesie iudicia irreperunt, taxare? Vtinam Phi- *tores.* lippe sint vobis omnia vestra ab Ecclesia accepta: quod si esset & vobis & nobis doctrinae purioris consensum absq; offensione cõgratulemur. Nũc autẽ quædã ab Ecclesia, quædã à dãnatis & olim sepultis hæreticis, mutuati estis, nõnihil vero de ingenio vestro nouiter estis cõmeti. Quãdo enim vnquã docuit Ecclesia de pctõ originis, de baptismo, de Eucharistia, de pœnitẽtia, & reliquis sacramẽtis, de cõlibatu, de cõsiliis, & præceptis dei, de Ecclesia & eius auctoritate, de missa, de ppetuo sacrificio, de cultu diuino, de meritis bonorũ operũ, de inuocatione sanctorũ, de Imaginibus, qualia vos traditis? Sũt & alia infinita in quib<sup>9</sup> ab omni Ecclesia dissentitis, quæq; Ecclesia nõ semel dãnauit. Vt manifestum nobis in sequentibus fiet, vt nihil opus sit commentari, vos eadem cum Ecclesia docere. Nugæ sunt enim & vana mendacia. Interim hic vide Lector, quàm tenellas & veri impatientes aures habeant hæretici: quod in eis Ecclesie quædam dogmata agnoscimus, queruntur sibi obiici, quasi conuiciũ apud istos sit cũ Ecclesia sentire, aut vera docere: fortẽ pudet ab Ecclesia accepisse aliquid.

Pari nescio imprudẽtia an malitia Philippus appellationem Secundarij Cleri suggilat, *Non Ecclesie (inquit) sed* *Quis cler-* *Clari Secundarij, hoc est, nothi & degenerantis falsas opiniones re-* *pus secun-* *prehendimus. Quasi non sit Clerus Secundarius Ecclesie* *darius.* pars quædam vera, propter hanc cognominationem, quod appellatur Secundarius. Qui fiet autem vt Cleri opiniones reprehendantur, absque reprehensione opinionum Ecclesie? Cũ nihil probet Clerus quod non ipsa probat Ecclesia. Nihil tueatur nisi ab Ecclesia traditum, nihil damnet nisi prius damnatum. Non enim suas priuatas vllas, sed publicas ac receptas Ecclesie sentẽtias tuetur. Quod enim tradiderunt apostoli, quod eorum successores commendatum acceperunt, atque in posteros transmiserũt, quod sancti patres, Irenæus, Cyprianus, Athanasius, Hilarius, Gregorius, Basilius, Chrysostr<sup>9</sup>, Epyphanus, Hieronymus, Ambro-



Ambrosius, Augustinus, & ceteri Ecclesie doctores ac luminaria, (quos tu sicut noctua lucem odisti, & vnâ nobiscum carpis) docuerunt, hoc recipit & sectatur. Proinde ne puta Philippe cum vno tantum Ecclesie Colonienfis Clero tibi negotium esse: Non hos, sed Patres illos, sed veritatem, sed ipsam Ecclesiam Catholicam oppugnas: quam sicut Colonienfes pro virili sua, ita debent quotquot Christo nomen dederunt (modo velint esse & haberi quod dicantur Christiani) vnâ cum ipsis tueri ac defendere. Noli sperare defuturos aliquando qui tibi resistent. Ecclesiam expugnare nõ potes: quæ dum erit, erunt qui pro fide & pietate certent. Hactenus cesserunt vobis qui ad defectionem erant alioqui fortè procliues. At non ita sancta Colonienfis Ecclesia, quam beatissimi præfules, Maternus, Seuerinus, Euerigistus, Cunibertus, Agilolphus, Herebertus, Bruno, Anno, & alij patres sanctissimi, in Christo genuerunt & instituerunt, quorum patrocinii & oratione apud deum modo custoditur, iuuatur, protegitur, & aduersus hæreticorum garrulam vanitatem durat inconcussa.

Iam quod interpretatur Philippus secundarios, hoc est, nothos & degenerantes, suo more facit, tam candide solet & patres & scripturas sacras exponere. Verùm hæc tam insignem contumeliam in causa religionis propter Christum ab hæreticis & mendacibus patienter ferimus. Legimus apud veteres Matrices & originales Ecclesias, vt in Tertul. lib. de Præscript. hæreticorum, quibus respondent Ecclesie filiorum, quas sobolem apostolicarum appellat. Habes apud eundem lib. de velandis virginibus, Apostolicas Ecclesias & posteras. Ad quem modum Iustinianus quoque Imperator in Nouel. const. tertia. Vt determinatus sit numerus Clericorum, & Clerum distinguit, in Clerum sacrosanctæ maioris Ecclesie, quem nos Primariũ appellamus, & Clerum cæterarum Ecclesiarum, quem dicimus Secundarium. Huc ordinem Lector, pro dignitate sicut oportet constitutum, Philippus nobis vitio vertit, ac nostram traducit humilitatem: videlicet hæc sunt crimina, quæ vult reformata: exigit vt simus quales sunt ipsi, gens in qua nullus est ordo, sed vbi sempiternus horror habitat. Hic quid faceret si dignam aliquam reprehensione culpam in nobis



bis reperiret? Si cupit autem nosse, qui legitimi & qui No-  
 thi sint Ecclesiae filij, legat S. Augustinum contra Donati-  
 stas lib. 2. vbi legitimos ostendit eos esse, qui vita & do-  
 ctina vnitatem Catholicæ Ecclesiae referunt & sectantur, *Qui no-  
 thi aut le-  
 gitimi Ec-  
 clesiae filij*  
 cum Abel, Enoch, Noë, Abraham, Moyse, Prophetis, Apo-  
 stolis, Martyribus & populo dei: Nothos verò, qui Eccle-  
 siae vnitatem aperta dissentione proscindunt, cum Cain,  
 Cham, Hirmaële, Esau, Dathã, Abiron, Chore, Iuda Pseu-  
 doapostolis, Simone mago, hæreticis & pseudochristianis.  
 Nunc iudica lector, vtri sint nothi: nos qui Ecclesiae doctri-  
 nam defendimus, an illi qui oppugnant?

Concupiscentiam, quæ reliqua est post bap-  
 tismum facit esse peccatum seu iniustitiam, atque  
 adeo contendit, baptizatis perpetua pœnitentia,  
 perpetuaque ignoscentia ac remissione peccati  
 originalis opus esse. Neque enim fatetur per ba-  
 ptismum peccatum illud semel auferri, sed tan-  
 tum intuitu Christi, baptizatis non imputari ad  
 damnationem, si tamen peccato rursus non seruiat.  
*Error Boni-  
 ceri de  
 peccato  
 originali  
 contra gra-  
 tiam bap-  
 tismi.*

Quo dicto manifestè extenuat gratiam bap-  
 tismi & meritum sanguinis Christi. Casum verò pri-  
 mi parentis per quem originale peccatum primùm  
 cõtraximus, facit grauiorem restauratione, quam  
 Christus sua morte nobis conquisiuit. Aliter Au-  
 gustinus, & catholicè ad Bonifacium scribit: Di-  
 cimus baptismum dare indulgentiam omnium pec-  
 catorum, & auferre crimina, non radere: nec vt o-  
 mnium peccatorum radices, in mala carne tene-  
 antur, quasi rasorum in capite capillorum, vnde  
 crescant iterum refecanda peccata. sic Aposto-  
 lus ad Roma. octauo: Nihil damnationis est his  
 qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum car-  
 nem ambulant.

Melanç



Ortho-  
doxus.

Melanthon relinquit Iudicium istud intactum. Quod si facit conscientia veritatis, cui nolit amplius reluctari, ipse bona est, & alia multa sententia meliori aliquando correcturum. At Bucerus agnitam sibi veritatem pertinaciter (ut solet) studio ac nequiter oppugnat: quod ipsum ut hic, ita sequentibus non paucis locis faciemus lectori perspicuum. Itaque responsurus ad censuram, *Confitetur se quidem de reliquis peccati originalis ita sentire, sicut in Iudicio recitatur. Ac multis modis conatur astruere originalem illam concupiscentiam in regeneratione veram esse iniquitatem & peccatum verum, eterna damnatione dignum, non tamen imputari propter Christum. Negat autem se propterea extenuare gratiam baptismi, aut peccatum Adae facere maius redemptione Christi: quae cum ex hac assertionem consequantur, obicitur ipsi in censura Delectorum. Ergo propositum retenta, ac deinde asserta, negat absurdarum sententiarum consensum, quae suam doctrinam poterat infirmare. Verum nos delectatione eius paucis ac fideliter recitata, & hanc eius assertionem defensione ipsa confutata, conuincemus falsitatis & consequentiae ostendemus necessitatem.*

Ortho-  
doxus.Buc. de-  
fensio.

*Pro defensione sua nihil non pertentat, allegat apostolum Paulum, deinde consuetudines. Ad postremum facit & patres secum sentire. Paulum allegat ad Rom. 6. dicentem: Non ergo regnet peccatum in corpore vestro, neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, peccati vestri non dominabitur. Item Rom. 7. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi quoniam bona est: nunc autem iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Item & illud, video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captiuam me in lege peccati, quae est in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? In quibus Apostolus verbis contendit Bucerus peccati nomine significari peccati originalis reliquias in venatis seu carnis concupiscentiam, idque secundum expositionem (ut ait) sanctorum patrum, Ambrosij, Hilari, Augustini atque hinc tandem concludit verè esse peccatum quod Paulus peccatum appellaret. Idem efficere conatur per rationes, ut quia talis concupiscentia nihil aliud quam reluctatur legi dei, concupiscentia aduersus spiritum, contemnit verbum Dei, deum creatorem suum, neque agnoscens, neque verè amans. Cui miseria omnes sancti se experiantur subiectos. Quis autem eiusmodi non censeat (exclamat) esse verè iniquitates & peccata? Allegat August. lib. 3. contra Iulianum,*



nam, ubi ait, *Concupiscentia carnis aduersus quam bonus concupiscit spiritus & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis, & plena peccati est, quia reddita est meritis inobedientis, & peccati causa est, defectione consentientis, vel contumacia nascentis.* Item tractatu 41. in Ioh. *Nō ergo regnet peccatū in vestro mortali corpore ad obediendū desiderii eius, neque exhibeatis mēbra vestra arma iniquitatis peccato: nō ait nō sit, sed nō regnet, quādiū vivis, peccatū necesse est esse in membris tuis.* Citat eūdem libro 5. capite 3. loco iam allegato cōtra Iulianum in hanc sententiam: *Si circumspēctus esses, videres utique veram esse iniquitatem quod inferiora hominis, superioribus prāstātoribusq; eius partibus reluctentur.* Ac item libro secundo dicētem, quod hac de causa B. Ambrosius appellauerit hunc morbum iniquitatem. Hæc omnia Bucerus pro sui dogmatis defensione. Verū quā perperam quāque infideliter, videbis infrā. Nam puto me operē facturum precium, si quod res videtur exigere, prius Ecclesiasticam de originali peccato doctrinam explicuero quā ista refellam.

Orthodoxus.

Præterem autem difficilem illam & vix paucis intelligibilem disputationem de peccato originali, nisi aduersarij huic superstruerent tam ingentes hereses, ac totum hominem abducerent in desperationem. Non est enim doctrina ista exiguus quidā articulus, sed præcipuum membrum aut verius corpus doctrinæ aduersariorum. Homines peruersi dati in reprobum sensum, nihil cogitant, nihil somniant, nihil loquuntur nisi iras, terrores, iudicia, formidines, odia, meras mortes, meras damnationes, & tanquam ab inferno prodeant in terras, omnes sensus mōstrosos formis in horrificas quasdam perturbationes conuertunt, nimirum suis moribus suāque doctrina aptas & cōgruas meditationes, quæ omnia cum euangelio gratiæ Dei & liberatione per Christum factæ, ex diametro pugnant. Enimvero Euangelium nunciat pacem cum Deo, patris consolationem, dulcedinem & suauitatem in spiritu sancto: atque hanc ipsam animorum suorum deprauationem, in peccatum originale totam reiciunt, quasi originale peccatum, etiam in regeneratis omnia de se peccata trāsfundat, semper vivat, semper duret, nunquam extinguatur, nunquam cesset peccare, nec ferè aliter loquuntur, quā si sint mali actus nostri

Horrida  
Hæreticorum doctrina.

Euangelium consolationē affert.

C nostri



nostri omnes originales. Atque ita à voluntate sua praua, culpam in naturę necessitatem reiiciunt, Deo & operibus eius non paruam iniuriam irrogantes, & in spiritum sanctum contumeliosi, cui tam parum tribuunt virium quam fucis rebis turpibus superinducto, qui turpitudinem non auferat, sed abscondat tantum.

*Doctrina Ecclesiastica de peccato originali.*

*Originalis peccati mala.*

**S**ancti patres sanctis scripturis innixi semper docuerunt, semperque credidit Ecclesia Dei, primum hominem Adam cum esu fructus vetiti mandatum dei in paradiso fuisset transgressus, statim cum omni posteritate amisisse rectitudinem & felicitatem in quibus erat constitutus: incidisse autem in contrarias calamitates & deprauationes, quæ in omnem eius progeniem, ipsa propagatione profuerent.

*Primum peccati inobediens.*

Numerantur autem in scripturis sacris istæ præcipuæ. Prima, Peccatum præuaricationis seu inobediens, quo à Deo auersus, ad diabolum autem cõuersus, gratiam & iustitiam acceptam amisit: iram verò & indignationem dei incurrit, factus immundus, cõtagiolosus, fœdus, indignus, odibilis, dånabilis, reus, quæ omnia ita transmissa sunt in progeniem ab eo succedentem, vt simul cum ipso facta sit, eiusdem præuaricationis rea circũdata corpore peccati. Hinc nascimur ab Adam omnes filij iræ, peccatores & immundi. Non proprio aliquo nostro peccato: nihil enim nascentes boni aut mali peregeramus. Sed illo peccato quod perpetravit in omnes, quod singuli in natiuitate, licet ignari & nescientes cõtinximus. Hoc nimirum est vnicum illud transgressionis & inobediens peccatum, de quo Apostolus Rom. 5. Per vnum hominem peccatũ intrauit in mundum, in quo omnes peccauerunt. Item, vnius delictum in omnes homines in cõdemnationem. Et cum multa sint in mundo peccata, ne ignoremus, quod nam inter omnia hæreditaria successione in nos deriuatũ esset, apertius ibidem dicit Apostolus: Per vnius inobediens, peccatores cõstituti sunt multi. Inobediens itaq; est vnicum illud peccatũ, in Adã quidẽ qui ipsum peregit, actuale. In nobis verò filiis eius per transmissionem hæreditarium, dictum originale: quod cum origine contrahatur. Nõ quidẽ quod actus ille transierit







mentem & iudicium, non ignorans Deum aut eius mandatum, sed sciens & volens: quæ erat perfecta rebellio) occupavit deinceps in carne habitationem & possessionem, vt carne ex carne procreata, & ipsa simul carni inhaerens propagatione tranſiret in omnes. Non incorrupta qualis erat antea, sed praua & præuicatrix, peccato inobedientia & præuicationis (per quam est & ipsa peccatum) obducta instructaque. Sublata autem per regenerationem inobedientia & præuicationis culpa, non restituitur quidem ad plenum suæ integritati & incorruptioni priori: manet enim deprauata non nihil & rebellis, sed tamen considerata nuda & sola, qualis est voluntate mala non accedente noxia caret & peccato. Atque hinc est colluctatio illa interior, qua caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non quæcunque velit spiritus, eadem faciamus. Hinc debilitatae sunt totius naturæ vires: intelligentia, memoria, ratio, voluntas, liberum arbitrium, iniectioneque homini magna difficultas, per quam est tardus ad intelligendum superiora, pronior ad inferiora. vt dicat Apostolus: Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Sensus quoque corporei corrupti sunt: visus, gustus, vis olfaciendi, vis audiendi & sensatio, vt multa sint animalia quæ hominē hoc vel illo sensu non parum præcellat. Porro ex hac corruptionis radice, quasi fomite quodam vitiorum & peccatorum nascuntur plurimi fructus mali in hominibus: Inuidia, contentiones, amores illiciti, studium avaritiæ, fraudes, & mendacia, & infinita peccata: quæ cum à nobis peragantur, sunt non originalia, sed actualia, nec in nos transfusa, licet è fomite seminario illo vitiorum nascantur, atque à deprauata concupiscentia procedant, voluntate mala suam præbente consensum. Dicimus enim ne concupiscentia quidē, nec gaudium, nec iracundiam, nec itē alias animorum passionēs, origine seu natura esse malas, sed vel peccato illo præuicationis, in nondum regeneratis, vel nostra voluntate & actione, vt quando affectibus abutimur malè, peccati rationem ac formam suscipere.

*Miseria* *tionem ac formam suscipere.*  
*propter o-* Quarta, Miseria temporalis & rebellio rerū externarum,  
*riginale* *quarū habuerat homo imperiū. Vnde Gen. 3. Ad e verò di-*  
*peccatiū.* *xit Deus: Quia audisti vocē vxoris tuæ, & comedisti de li-*  
gno



gno ex quo praeceperam tibi dicēs, ne comederes, maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitae tuae. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terrae. In sudore vultus tui vesceris pane, donec reuertaris in terram de qua sumptus es, quia puluis es, & in puluere reuerteris: quod de morte corporali dictum est. Inde noxia elementorum intemperies, hinc algores, calores, aquarum inundationes, pestes, bella, fames, morbi, & infinita alia mala, quibus genus humanum atteritur, sed & bestiarum dominium, quod à deo acceperat, imminutum est. Hinc Chrysostomus homilia nona in primū caput Genes. Si terribiles (inquit) fuissent hominibus bestiae, mulier serpente conspecto non mansisset, neque consilium accepisset, neque illi locuta fuisset, sed statim ad aspectum illius obstupefacta profugisset. Verum colloquitur, nec metuit: nondum enim erat timor ille: ceterum ubi peccatum intrauit, ablata est haec potestas & dignitas: antea terribilis erat bestiis, ubi autem impiegit, timere cepit & conseruorum extremos.

Igitur secundū Ecclesiasticā doctrinā, peccatū originale constat propriè ex praeuacatione seu inobedientia primi hominis qua incurrit inimicitiam Dei, inimicitiam propriæ carnis, & inimicitiam omnis creaturæ. In creatus Deus & omnis eius creatura, peccatum illud persequuntur. Statim enim ut contractum est, absque temporis interuallo, sequuta est damnatio mortis, repugnantia ab internis, repugnantia ab externis. Nunc quid doceant aduersarij.

In quo doctrina aduersariorum de peccato originali cum Ecclesiastica doctrina conueniat aut dissideat.

Aduersarij plurima peccata ascuerunt originalia esse,

**A**dam esu fructus vetiti cum omni sua posteritate amisisse felicitatem eternam, ac mala plurima temporalia incidisse, sicut nos fatentur. Verum quae mala & quanta, non per omnia eadem nobiscum tradunt.

Primo ubi nos vnicum praeuacationis peccatum docemus, atque hoc esse solum & vere originale: isti originalis peccati pomeria latissime porrigunt, & quicquid ferè est vitiorum in hominibus, totum congerunt in culpam originalem. Non modo inobedientiam, numerant.

C iij sed



sed & ignorantiam Dei, incredulitatem, diffidentiam, desperare pietatem, odium & contemptum Dei, vacare metu, irasci deo, odisse iudicium eius, fugere deum iudicantem, habere fiduciam rerum presentium, amorem carnalium, securitatem, qualia plurima enumerant, omnia ferè actualia pravae voluntatis crimina, quae ita contendunt nobis esse hereditarie congenita, ac si natura in regentibus nequeat aliud.

Secundò de damnatione mortis aeternae quam incurrit Adam cum tota posteritate sentiunt nobiscum.

Orthodoxus.

De concupiscentiae vero corruptione, quam tertio loco posuimus, plurimum discrepant. Confitentur quidem quod nos, concupiscentiam corruptam, totius naturae vires debilitatas, atque hinc enasci fructus malos. Ceterum contendunt eam (quod nemo catholicorum dixit) esse sua naturae seu essentiae peccatum, imò ipsissimum originis peccatum, ac rem sua natura dignam morte aeterna. Docet autè Ecclesiastica doctrina, Concupiscentiam residere in regeneratis per baptismum absque ullo peccato, quanquam non absque vitio. Quod sit fomes quidam vitiorum mentis imperio repugnans. Et siquidem accedente voluntate vincit mentis seu rationis iudicium, parere fructus malos, non tamen hereditarios, sed temporales, seu actuales. Si vincitur autem, valere ad coronam. Nec satis sibi constant aduersarij, modò enim solas potentias, dicunt esse originales, modò actus numerant cum potentis. At istud durissimum est, quod fomitem seu concupiscentiae nomine, quam dicunt originalem comprehendunt semel horrenda & detestanda crimina, quae nulla natura humana se agnoscat. Verba ponam Philippi in Apologia, ne quis cauilletur ne affingere eis res tam prodigiosas.

Quod si contenderint, inquit, aduersarij, quo nomine catholici quid sit te sententiae scripturae, sed plane tota Ecclesia. Quis enim unquam Philippo ausus est dicere haec esse ad. d. p. q. etiam si perfectus consensus non accederet, dubitare de ira Dei, de gratia Dei, de verbo Dei, in quo iudicium Dei, indignari quod Deus non eripit statim ex afflictionibus fremere quod impij meliore fortuna utuntur quàm boni, incitari fundat omnia, ira, libidine, cupiditate gloriae, opum, &c. Et haec agnoscunt in se originale omnes impij, ut apparet in Psalmis & prophetis. Sed in scholis transulerunt huc ex philosophia prorsus alienas sententias, quod proprie actuales passiones uel boni nec mali sumus, nec laudemur, uel vituperemur.



Item nihil esse peccatum nisi voluntarium. Quæ omnia Philip-  
 pus, tanta constantia ac si iam receptum sit, omnia illa esse  
 originalia, & fomitis nomine significati. Verum sic fiet, vt *Orthodo-*  
 qui dixerit fomitem esse nobis hæreditariè congenitum, *xix.*  
 dixerit simul, nos tantis criminibus tota vita subiaccere.  
 Quod tam remotum est à sacra scriptura, ab Ecclesiæ do-  
 ctina, à vera theologia, à philosophia naturali, ab omni  
 disciplina, deniq; & à totius naturæ humanæ sensu, vt cre-  
 diderim alicunde ab inferis tale dogma in desperatos &  
 torui aspectus homines dimanasse. Nec poterã mihi per-  
 suadere hanc esse multorum sectariorum opinionem, sed  
 Philippum arbitrabar (vt est in iudicando hebes, temera-  
 rius & arrogans) solius eloquentiæ fiducia tam stolidè pro-  
 nunciare, de rebus sibi non intellectis, donec eadè Bucerus  
 Sophista defenderet, Philippo longe acutior. Sed de his  
 postea, nunc tantum sententiam retulimus aduersariorum.

Quarto de miseria & temporali afflictione quandiu vini-  
 tur nihil discrepat.

De remedio peccati originalis Ecclesiastica doctrina.

VNa totius Ecclesiæ Catholicæ de curatione morbi *Solus Chri-*  
 illius originalis, quem volentes nolentes oēs incur- *stus qui*  
 rimus, doctrina. Non potuisse homini lapsu mederi, nisi *est Adam*  
 per unicum medicum & saluatorem nostrum dominum *secundus,*  
 Iesum Christum, omnis peccati expertem. Siquidem ho- *prioris A-*  
 mo iacebat circumseptus peccato præuaricationis, acce- *dæ pecca-*  
 perat damnationem mortis æternæ, repugnantiam in se *tis diluit.*  
 & extra se, vndique experiebatur. In quancunque verò  
 formam se transformeret, non poterat eò euadere san-  
 ctitatis, vt crimen illud purificaret: non eò potentia, vt  
 mortem superaret: non eò moderationis & temperantiæ,  
 vt lites posset cõponere æternas. Nec eò felicitatis, qua mi-  
 serias temporales effugeret. Sed quantuncq; suis adnite-  
 retur viribus, in deterius indies prolabebatur. Vnde condi-  
 tor hominis deus, ne periret in æternum, quem ad similitu-  
 dinem suam formauerat, quem serpens dolo per fœminã  
 circumuenerat, nouum formauit Adam, qui veteris Adæ  
 piacula expiaret, mortè sua morte interimeret, ac dånun  
 omne lapsu prioris Adæ acceptum, tãdem restauraret. Hinc  
 quem.



quemadmodum primus Adam prodijt de terra terrestris, sic secundus descendit de celo cœlestis: & factus est primus Adam in animam viuentem, Secundus in spiritum viuificantem.

Quatuor ergo casibus, quos gradatim recensui à primo in quartum totidem remediis consuluit.

*Christi obedientiam Adæ expiansit.*

Primò, Peccato inobedienciæ totius mali fonti, obedientiam filij sui opposuit, qui factus est ei obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, ut obedientiam inobedienciæ deleteret, offensionem irati Dei tolleret, inimicitias in carne sua extinguis, atque ita nos deo rursus conciliaret. Ideo sicut prioris Adam generatio nos huic peccato reddidit obnoxios: ita regeneratio quæ est in sanguine & aqua, profluente è latere secûdi Adam, nos eodem liberauit, ut simus innocentes, immaculati, puri, innoxij, amabiles, & deo dilecti: non quidem uiribus seu efficientia nostra, sed ipsius regeneratione. Nulla enim neque carnalis neque spiritualis generatio uiribus nostris peragitur. Quos nos generant duo Adam, & congeniti peccati, & innocentia nostræ sunt auctores; vnus maculat, alter purgat: vnus inimicitiam Dei procurat, alter gratiam impetrat. Hinc Apostolus Roma. 5. Sicut per vnus hominis inobedienciã peccatores cõstituti sunt multi, sic per vnus obedientiam, iusti constituentur multi. Item ad Ephesios. 2. Vos qui eratis aliquando longè, facti estis propè in sanguine CHRISTI, Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque vnum & medium parietem maceris soluens, inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis euacuans, ut duos condat in semetipso in vnum nouum hominem, faciens pacem, ut reconciliet ambos in vno corpore Deo. Itaque baptizati in Christo, quem in baptismo induimus, nõ sumus amplius obnoxij peccato prauaricationis & inobedienciæ primi Adam, non magis quàm Christus ipse, cui facti sumus concorporales, ut qui aliter crediderit, credat quoque se nõ esse in Christo, qui suos emundauit in sanguine suo: quamuis peccandi maneat procliuitas, quæ in Christo domino nunquam fuit.

Secundò, Damnationem mortis eterne, soluit per mortem innocentis filij, & mortem peccatoris, iusti morte sua perauit.



peravit Emundato enim peccato illo inobediētiæ, cui *Christi*  
 mors aeterna debebatur, per obediētiā filij, non quam *mors mor-*  
 liber, sed obediētiā vīq; ad mortem, ea ipsa innocentis *tem nostrā*  
 morte, deleuit & chirographum diuini decreti latum de *absorbuit*  
 morte aduersum nos, & ipsum tulit de medio, affigens il-  
 lud cruci, & expolians principatus & potestates, traduxit  
 confidenter palām triumphans illos in semetipso. Nam e-  
 ripuit nos de potestate & tyrānide tenebrarum, de serui-  
 tute eius qui habebat mortis imperium, in libertatem fi-  
 liorum Dei, vt simus eius qui nos sub peccato venundatos  
 redemit, & sibi asseruit. Hoc est illud quod ad Galat. 3. ait  
 apostolus Christus nos redemit de maledicto legis, factus  
 pro nobis maledictum. Et ad Roma. 8. Deus filium suum  
 misit in similitudinē carnis peccati, & de peccato damna-  
 uit peccatū in carne, hoc videlicet modo: Cum mors pecca-  
 to debita perstrinxerit etiam innocentem, quem non pec-  
 cato, sed carne vestitum reperit in similitudinem carnis  
 peccati, cum maledictum illud cepit se extendere etiam  
 in eum qui est benedictus, & in quo benedicentur omnes  
 gentes, cum mortis damnatio & vitæ authorem inuasit, in  
 quem mors non habuit imperium, cum sequit in obediē-  
 tem illum, qui in primo Adam non peccauerat, dissoluta  
 & eneruata est, ac frustrata lex mortis eternæ, lex maledi-  
 ctionis, lex damnationis: Sic innocens datus pro nocente,  
 redemit nocentem, qui nihil debebat, soluit pro debente,  
 & quanto mors innocentis durior ac maior est morte no-  
 centis, tanto Christus non iam compensauit sed superauit  
 mortis debitum, nec pro vno tantum, sed pro omnibus sa-  
 tisfecit, vt non sit homo amplius dānatiōni aut morti post  
 baptismum subiectus, sed planē liber ab eius imperio, qui  
 in mortem dominabatur, 2. Corin. 5. Eum qui non noue-  
 rat peccatum, pro nobis peccatum fecit, hoc est, tradidit  
 quasi reum peccati, vt nos efficeremur iustitia Dei in ip-  
 so. Et iterum: Vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes  
 mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus. Quo  
 dicto significat legi seu damnationi mortis satisfactum,  
 & nos iam per Christum fecisse satis, quinetiam plusquam  
 satis. Non poterat enim tantum exigere lex illa quantum  
 est reditum.

Tertiō.



*Concupiscentiam* Tertio, Concupiscentiam spiritui rebellem (quæ præ-  
*Christus* sente adhuc & durante in ea peccato illo præuaricationis  
*correxit* ex propagine innato verè est peccatum, etiam si nihil ope-  
*vt proficit* retur, vi in paruulo, vbi hæret languida & impotens per-  
*que obe-* atatem, licet nondum appareat, secundum illud: Cor & con-  
*rat.* cupiscentia humani cordis ab adolescentia prona sunt in  
 malum) à peccato illo per baptismum purgavit: nec tantum  
 ab eo, verumetiam ab omnibus antea perpetratis ipsam  
 tamen concupiscendi naturam non abstulit, nimirum quod  
 sic formatus erat homo, vt affectibus naturæ non careret,  
 mitigauit tamen violentas eius vires in malum, ne valeat  
 nocere nolentibus acquiescere. Relicta est igitur in ba-  
 ptizato languida quidem, corrupta & praua, sed non tam  
 praua, neque tam viciata quam erat ante baptismum, nec  
 amplius quicquam omnino habeas veteris peccati. Ideo ait  
 Apostolus: nihil ergo dånationis est his qui sunt in Chri-  
 sto Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Quod of-  
 fendebat, quod iram merebatur sustulit, reliquum certe-  
 mini relictum est, valétque vincitibus ad coronam, ma-  
 lis & peruersis ad condemnationem. Propterea horta-  
 tur nos Apostolus, vt spiritu ambulemus, & desideria car-  
 nis non perficiamus. Vbi & opera carnis enumerat, quæ  
 sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria &c.

Hinc 1. Pet. 2. Charissimi obsecro vos tamquam aduenas  
 & peregrinos, abstinete vos à carnalibus desideriis quæ mi-  
 litant aduersus animam. Cui malo cum adiutorio Dei re-  
 sistentes, possunt non solum in bono persistere, sed & de-  
 sideria eius domare; nam qui animam saluauit à peccato,  
 ait Chrysofost. ipse est qui & carnem restituit, vt ductilis el-  
 set & morigerata. Nec solum domare, verumetiam paulatim  
 ac sensim minuere, donec tandem concupiscentiæ rebelli-  
 onem prorsus interimant. Vnde Apostolus ad Galat. 5.  
 Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis  
 & concupiscentiis. Hinc ad Ephesios, 4. & 2. Corinth. 4.  
 Veterem hominem corrumpi testatur & interiorum qui  
 secundum spiritum est renouari de die in diem.

Quarto, Miseras & calamitates externas fecit salutare  
*Christus* in Baptismo, non abstulit. Quod bonis profuit ad humilia  
*penas tē-* tionem & exercitia virtutum, conseruentque eos in timo-  
 re &

10 &



re & obedientia Dei, malos autem ad poenitentiam addu-  
cant. Atq; ita baptizatis proderit ad salutem eis exerceri  
potius quam ab ipsis liberari. Proinde voluit ablato pra-  
uaricationis peccato haec manere. Non quidem iam am-  
plius in originalis peccati (quod solutum est) poenam, pro  
quo Christus abunde satisfecit, sed ad patientiae nostrae co-  
ronam. Quo fit vt calamitates quibus infideles plectun-  
tur, iis Christiani dum viuunt in Christo proficiant,  
quousque tempus adueniat remunerationis bonorum o-  
perum, post singulorum peracta certamina, quando dice-  
tur, iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor,  
neque vllus aestus quae priora trāsierunt, &c. Mortem au-  
tem corporis, finem calamitatum in generali omnium re-  
surrectione profigabit, dicente Apostolo: Nouissimē au-  
tem omnium inimica destruetur mors: quod de corporis  
morte dictum esse, vel inde constat, quod illic de corporis,  
non animae resurrectione Apostolus agit.

Gradus isti tam remedij quam peccati originalis, si nō  
sunt ex vtriusq; testamenti scripturis deprompti, repu-  
dientur. Testatur autem scriptura, primum fuisse inobe-  
dientiae peccatum, quod damnatio mortis aeternae statim  
secuta est, deinde carnis concupiscentia cōtra mentem, ac  
postremo hostilitas quoq; exterior. Nondum ablato pec-  
cato fonte totius mali, non poterant etiam auferri quae ex  
ipso proflyebant. Idcirco Christus ipsum peccatum prius  
de integro abstulit, factus ppiciatio pro peccatis nostris,  
vt non sit amplius propitiatio alia praeter ipsum pur-  
gandis & reconciliandis nobis opus. Quo expiato, statim  
damnationem mortis quae propter chirographum diuini  
decreti ipsi debebatur conuulsit, ac dissipauit: nulla enim  
erat resurrectionis & vitae spes chirographo extante. Pro-  
inde mortem deglutiuit, primae Petri, 3. non quidem cor-  
poris, sed animae mortem: nec temporalem sed aeternam,  
vt non sit opus noua victoria mortem aeternam superare,  
mortem vero corporis nostri, in aliud tempus distulit.  
Concupiscentiam vero corruptam, quae sanati poterat,  
ideo nō totam sicut priora illa abstulit, vt à peccato pur-  
gata relinqueretur nobis ad certamen & victoriam, mi-  
tigata tamen eius vi, ne intractabilis esset. Vnde peccati  
mortis-

porales cō  
uerit ad  
profectū  
& lucij.



*Que chris-  
tus destru-  
xit et que  
non.* mortisque destructor appellatur Christus, non autem le-  
gitur, vel concupiscentiam, vel corporis naturam destru-  
xisse: hoc enim reseruauit sibi in diem illum quando mor-  
tale istud induet immortalitatem, corruptibile incorru-  
ptionem, ignobile gloriam. Sed & miseras, calamitates,  
que externas, & temporalem mortem non erat necesse au-  
ferre militaturis in corpore. Quin expediebat in iis fide-  
les ad tempus exerceri, quum diligentibus Deum omnia  
cooperentur in bonum, iis, qui secundum propositum vo-  
cati sunt sancti. Idcirco neque illas destruxit, sed effecit ut  
essent meritoria & satisfactoria præcedentium peccato-  
rum. Itaque non legitur suis hic pollicitus gaudia, aut im-  
mortalitatem presentis vitæ, sed resurrectionem futuram,  
Roma. 8. Si spiritus eius qui suscitauit Iesum à mortuis ha-  
bitat in vobis, qui suscitauit Iesum à mortuis, viuificabit &  
mortalia corpora vestra. Hinc pri. Corinth. 15. Nouissimè  
autem omnium inimica destruetur mors. At vbi legitur,  
inimicum omnium nouissimum destruetur peccatum? Nō  
expectatur ergo vltior peccati aut mortis æternæ de-  
structio, quæ iam facta est, sed corruptionis quæ in carne  
est, per incorruptionem mutatio, & corporis mortalis re-  
surrectio, quæ in fine mundi per Christum complebun-  
tur. Percurre lector, vtrunque testamentum, obserua que  
originali peccato, & malis eius curandis à deo præstituta  
sunt, si non inuenias hæc graduum discrimina passim ex-  
pressa, doctrinam Ecclesiæ licebit reprehendas.

*Quid aduersarij tradant de remedijs  
peccati originalis.*

**V**Ehementer disident aduersarij ab Ecclesiastico do-  
gmate in consignandis peccati originalis remedijs.  
Iam antea ostensum nobis est, quomodo discrepent in ip-  
sius & pœnarum eius descriptione: hic vero multo am-  
plius ab Ecclesiæ doctrina recedunt.  
Primò enim, quod Ecclesiastica doctrina habet peccatum o-  
rigine, per originale in baptismo auferri, aduersarij negant: volunt enim pecca-  
tum illud quantumdiu viuimus, in nobis viuere, verèque manere. Mul-  
ta autem & grauiora peccata appellatione originalis complectun-  
tur, quorum mansiōnem dicunt se experientia percipere: incredali-  
tatem



tatem videlicet, dubitationem, diffidentiam, contemptum Dei, aliaque peccata innumera. Baptismum autem & Christi sanguinem ad hoc dicunt valere: non ut auferatur, sed ne imputetur nobis peccatum ad damnationem, quod tantum valet, ac si dicas, non extirpari, non remoueri rem deo exosam & infestam: sed dissimulari, non conferri puritatem aut innocentiam, non aboleri crimina, nec sordes abluī, aut immunditiam, sed velari tantum: vulnera non sanari, auferri tantum dolorem, culpam: scelera, atque ad eodē malitiā omnem non tolli, sed fieri nobis earum impunitatem. Atque in hunc modum affectos dicunt nos incorporari Christo in baptismo, & accipere spiritum sanctum, qui contra remanens illud peccatum, tota vita nostra pugnet, donec ipsum mortificet, & perficiat in nobis vitam nouam, ac mortale corpus ad caelestem vitam suscitet. Qua sententia credit Bucerus, se meritum passionis Christi, operationem spiritus sancti, dignitatēque & vim baptismi egregiē tueri.

Secundō, sit ex praecedenti iam dicto, ut neque de sententia damnationis, quae propter peccatum lata est, conueniat. Tametsi enim alibi non negent Christum destruxisse mortem, eius tamen hic parum memores fuere. Nam cum velint peccatum manere, quid de sententia? Nonne propter peccatum sententia? Ergo ubi peccatum est, erit & sententia damnationis. Arbitror eos hoc parum considerasse, quando docuerunt nos manere in peccato, aeterna damnatione digno. Dum autem quod meremur & damnationem, qua sumus digni non insligere propter Christum, cuius intuitu non imputet baptizatis peccata ad condemnationem. Quod quaeso, quid est aliud quam manere nos quidem obligatos, manere vincula, iura & leges chirographi indissoluta, tantum si Deus vellet eis uti ac stringere, & exercere contra nos, sed parcere eum nobis propter Christum? Quod si est, iam non est chirographum verē deletum, iam non est profissum & abrogatum, sed tantum induciis quibusdam suspensum: stabit ergo iam chirographum contra nos, stabit & Christus pro nobis. Deus autem inter vtrunque, nec chirographum abrogabit, nec Christum permittet ipsum, delere, tantum ab usu eius propter Christum abstinebit.

Vides lector, res tam absurdas contineri in assertione aduersarij. Nec sibi poterunt ipsis costare, si voluerint sua dogmata tueri.

Tertiō, de concupiscentia aequē ab Ecclesia discrepant: Negant esse verisimilem enim concupiscentiam a peccato posse purgari. Neque in baptizatis peccatū.

vaca-

Non constant sibi aduersarij de mortis dānatio-

Bucerus vult concupiscentiā in re-generatis

peccatū.



vacare culpa & noxa, atque hinc adeo rebellionem eius aduersus spiritum bonum, negant vincentibus cedere ad coronam, sed iniquum esse aiunt, & proinde peccatum, vt spiritui concupiscentia repugnet. Idemq; de ea, quod de peccato prauaricationis constituitur, solum esse remedium vt non imputetur. Neque enim corrupti tantum assueverant ac viciatam, sed prorsus conuersam in peccatum, & per se dignam pena damnationis eterne, vt quandiu sit in homine, sit & maneat peccatum, quantumuis baptizatus sit aliquis, aut receperit spiritum sanctum, donec per hunc ipsum spiritum sanctum, paulatim minuatur, expugnetur, ac tandem in resurrectione nouam vitam recipiat homo, vt iam dictum est.

*Aduersa -* Quarto, Externas calamitates corporalesq; afflictiones, siue illarum negant nobis siue assumptas, quas Ecclesia docet proficere baptizati temporales ad satisfactionem peccatorum, & maius meritum, negant ad haec valere, sed volunt esse tantum exercitia quaedam, quibus homines etiam saeuiliter occupentur, aut affligantur: nec ferè amplius aliquid tribuit Philippus satisfactionibus publicis. Tantumdem conuenit hereticis cum ecclesiastica doctrina.

*peccatis.* Habes nunc Christiane lector, de peccato originis, de pena quoque, curatione & remedijs eiusdem, nostram: habes & aduersariorum sententiam, quas contulimus, vt quanto discrimine haec ab illa distaret clarius appareret. Graues & magnae res sunt quae rapiuntur in controuersiam. Maiores nostri simpliciter et sine serupulo crediderunt, nos in labe parètali nasci, quam baptismus per virtutem sanguinis

*Prestat simplici- ter crede- re, quam curiosè quae, latèr indagare.* Christi emundaret & tolleret. Nunc pertrahuntur curiosiores ferè in dubitationem aut incredulitatem, ad postremum vero in desperationem, dum disceptatur de peccato illo, quod nemo nascentium potest euitare, nemo contractum valet arte vlla aut ingenio curare, vel viribus expugnare. Quod obscuris & ambiguis descriptionibus putatur aliud atq; aliud esse, nec videtur verum eius aliquod remedium, quod nec sanguine Christi (vt istorum est sententia) potuit auferri, Quàto praestiterat simpliciter credere, quàm disceptatione fidem amittere veritatis. Simplex est veritas quam tradit Ecclesia, vnicum esse peccatum originale, vbi isti multa fingunt. Ecclesia solum inobedientiae peccatum: illi ignorantiam, dubitationem, incredulitatem, odium & contemptum Dei, & id genus alia multa, contem-

*Ecclesia.* dunt



dant esse originalia. Ecclesia hoc tantum, quod Adam in paradiso peccauit: isti quod Adam nunquam habuit, dicunt nobis congenitum. Ecclesia vnicum illud peccatum originis, & quicquid est peccatorum, ita in baptismo auferri tradit, vt nihil omnino peccati maneat in baptizato: illi contra, peccatum istud negant auferri, contendunt manere, sed non imputari ad damnationem. Ecclesia pollicetur baptizatis innocentiam: isti solam impunitatem. Ecclesia concupiscentiam purgari fatetur à peccato: isti negant posse purgari. Ecclesia eandem purgatam relinqui in baptizatis ad coronam: isti ad quid nescio, nisi ad peccandum, dicunt relictam. Et parum abest, quin Manichaeo errore totam naturam damnent. Ecclesia prudenter disiungit originale concupiscentiam ab actibus voluntatis, vt fructus ab arbore: isti verò permiscunt & confundunt actus potentias, & potentias actibus. Si velim exactè & discriminatim compugnantias istas omnes enumerare, inueniam adhuc multo plures iis nihilo inferiores: quibus male discussis, neque virium humanarum imbecillitas, neque passionis CHRISTI & sacramentorum eius virtus bene intelliguntur, aut creduntur, in quibus nemo sine periculo errauerit. Olim grauiter errabant Pelagiani, qui negabant homines nasci in peccato originali, sed tantum dare eius pœnas: virtutem verò passionis CHRISTI putabant nihil in paruulis operari. in quibus non inueniretur peccatum, nisi quod per baptisma CHRISTO incorporarentur, & spiritum sanctum reciperent. In diuersam omnino partem errant nostri temporis hæretici, qui confitentur quidem hominem nasci in hæreditario illo originis peccato, sed negant hoc ipsum virtute passionis CHRISTI in baptismo auferri. Querimus, quid igitur faciât Baptisma? Respondent quod illi: Incorporat nos CHRISTO, & spiritum sanctum impartit, non vitato peccato: quod putant spiritui sancto non ob stare, quando non imputatur aut fingitur non haberi, licet sciatur inhærerere. Mirum verò tam contrarias hæreses in hoc vno potuisse coire, vt crederent vtrinque nos incorporari CHRISTO, & spiritum sanctum recipere, cum illi negarent haberi peccatum, quod vel Christus tolleret,

*Nostri temporis hæretici gratianus Pelagianus errant.*



tolleret, vel ablueret spiritus sanctus: isti asseuerent haberi, quod neque sanguis Christi auferre, neque spiritus sanctus queat in hac vita emundare. Si inter errores istos quis tollerabiliora, quis decentiora prescribat, oporteat iudicare (si tamē potest error vllus, vel tolerabilis, vel decens haberi) dixerim Pelagianos honestiore longe copula paruulos infantes Christo incorporare, quam faciant qui Christum conglutinant Beliali, qui spiritum sanctum protrudunt in sentinam incurabilis peccati, & cogunt vel renitentem in hac turpitudine morari, donec vita presens durabit. Hoc quid absurdi<sup>9</sup> dici queat haud satis intelligo.

*Quo consilio inuoluant heretici suas, aut obscuris aut ambiguis uerbis.*

Quo verò tantos errores heretici licentia maiore dilaminent, inuoluunt suas doctrinas tenebris quibusdam, ac interim permiscunt fallaces experiētias, & scripturas, pro captu carnalium & imperitorum hominum deprauatas & detortas. Quibus vani homines instructi confidunt se plus omnibus patribus, totaque Ecclesia sapere, sibi que prestant (licet ferè nihil rectè intelligant) de magnis & arduis rebus tanquam ex Apollinis tripode incunctanter pronuntiare, statuere, figere, refigere, definire, nonnumquam eousque, vt sua ipsorum verba mirentur magis quàm intelligant. Quæ industria incautos quosque, vel confidentia dementatos, vel perplexos, vel in admirationem & stuporem adductos, pertrahunt quocumque voluerint. Mirumque in modum hac arte iam profecerūt: hinc liberè in Ecclesiam detonant, hinc sæuiunt in Clerum, in Pontifices, in Missas, in cæremonias, in sacramenta, superbè inter admiratores & philosophos suos quæcunque volunt pro libidine prescribunt, imperiosè regnant, ignaris illudunt, imponunt, securè dementant: quæ omnia licent quando non intelliguntur.

Quamobrem ne intelligantur, diligenter, cauent ne fraudes eorum persentiscant populares. Vitatur enim intellectus error. Quæ proculdubio causa est, quare confundant originale posterioribus actualibus, quare nullis certis finibus circumscribant, & tam grauius onerent originale, cur remissionem eius diuidant, vt ad tempus non imputetur, ac deinde per mortè auferatur, cur ficticiam quandam rem faciant peccatorū remissionem: imputari dicant quod non



non habetur, non imputari verò quod adest & habetur, candida nigris, & nigra candidis permutantes. Quare denique & alias Ecclesiae doctrinas modo consimili suis commentis peruertant in maximam animarum perniciem, veritatis & fidei catholicae oppressionem, perturbationem Ecclesiae, & gloriae Christi domini nostri obscuracionem. Proinde non videor mihi facere pro fide, pro seruitute & cultu, quem Christo domino, pro charitate quam in via erranti proximo, pro officio meo quod Ecclesiae debeo, nisi quantum sua gratia dominus adiuuerit, fuero conatus res istas clara veritatis luce, quam fides catholica custodit, reddere aliquanto magis perspicuas. Nec erit difficile aut Ecclesiae doctrinam, solidis rationibus constitutare, aut confutare, quae de peccato originis aduersarij fabulantur, tam sunt eorum pleraque absurda, vbi primum constiterit de ipsius definitione, quae nonnihil habet difficultatis. Nam bona pars scholasticorum theologorum, à quibus recedere non est securum, auctoritatem Anselmi secuta, definit peccatum originis esse absentiam seu carentiam iustitiae debitae, quae licet nihil contineat falsi, tamen ita constituta est, vt potestatem faciat haereticis, hic quilibet pro quolibet substituendi. Cuius definitur enim esse carentia iustitiae debitae, quam scholastici appellant debitam, iustitiam dissimulant ac subtrahunt peritiam: quicquid autem libet dicunt esse debitam iustitiam, aut cognitionem Dei, aut fidem, aut timorem, aut simile aliquid: nonnulli haec omnia simul volunt esse iustitiam quam debeat puellus habere. quibus cum careat, concludunt absentiam earum, videlicet ignorantiam Dei, incredulitatem, contemptum &c. esse per definitionem illam peccata originalia. Quo tandem modo faciunt omne quodcumque voluerint peccatum esse originale, praesertim cum iustitiae nomine, velit Philippus in Apologia, vtramque tabulam decalogi contineri. Reducuntur autem omnia peccata in decem illa praeccepta. Suo more faciunt haeretici, definitione amplexantur non in sensu eius qui conscripsit, sed quia obscura est, & apta cuilibet sensui. Grata est enim illis ambiguitas, oportuna haereseos velamentum, vbi fiat eis locus etiam sua pro catholicis substituendi. Poterant aliis modis peccatum originale definire, sed aliud instituto eorum non conueniebat:

*Definitio Anselmi.*

*Quo modo tractat Anselmi definitio aduersarij.*

*Velamentum haereseos ambiguitas.*

D Pallium



Palliū à catholicis accommodatum placet. Hinc probatur  
eis definitio, quamvis formā legitime definitionis non ha-  
beat: cum detur per genus priuatiuum quo significatur po-  
tius, à quo distet, quàm quid ipsa res sit. Perinde ac si fides  
definiatur, esse carentia incredulitatis in eo qui debeat cre-  
dere, aut spes desperationis carentia vbi oporteat sperare,  
Quæ quidem descriptiones nihil continēt falsi, sed tamen  
quis dixerit esse legitimas definitiones? Roga medicæ ar-  
tis peritos, an bona sit definitio: Morbus est carentia sanie-  
tatis in corpore sensibili. aut ista: Infirmetas est valetudinis  
absentia, quam conueniat habere. Et tamen neutra conti-

*Quare An-  
selmi de-  
finitionem  
Theologi  
repperunt* net quicquam falsi. Quo magis hic annitendum erat, vt be-  
ne definiretur res in cōtrouersiam admissa. Theologi de-  
finitionem illam in scholas receperunt: nō quod omnibus  
æquè arrideret, aut ignorarēt cōmodius describi potuisse,  
sed hoc honoris Anselmo qui ante annos quadringentos  
de re theologica non male meritis est, habuerunt, vt eā re-  
ciperent & sensu catholico explicarent. Quæ est autē cau-  
sa vt eandem recipiant hæretici, quibus patres, præsertim  
recentiores, sunt in fastidio, & solis nituntur scripturis: quæ  
non & hic ad scripturas prouocant: An non extat vsipiam  
in scripturis genus? aut nullæ sunt differentiæ quibus cir-  
cūscribi & à reliquis peccatis queat separari? At ego homo  
non acuti sensus, neque multæ lectionis, neque item styli  
vsu exercitatus, & genus in scripturis demonstrabo & dif-  
ferentias, quo certius & explicatius scripturæ verbis defi-  
niatur. Omnia enim extāt vel in solo apostolo Paulo. De-

*Peccati o-  
riginalis  
definitio  
verbis scri-  
pturæ.* finietur ergo nobis Paulinis verbis sic: Peccatum originis  
est peccatum inobedientiæ, præuaricatione mandati dimi-  
ni in paradiso per primum hominem cōtractum, atque in  
omnem transmissum posteritatem, quod filios iræ ac mor-  
tis æternæ constituit, vires naturæ corrumpit, concupiscen-  
tiam aduersus mentem erexit. Hic genus est peccatum. sic  
enim & Apostolus appellat: Peccatum inquit, per vnū ho-  
minem intrauit in mundū, cui primū gener alis quædā ad-  
ditur differentia inobedientiæ, vt ostendatur actus ille vn-  
de peccatum originale relictum est & infixum, legiturque  
disertis verbis in Apostolo Rom. 5. Per inobediētā vnus  
hominis peccatores cōstituti sunt multi. intelligimus ergo  
inobediē-



inobedienciæ peccatū, hoc est, auersionem, maculam, reatū, culpam, turpitudinem. Mali enim actus tales formas habet aut de se relinquunt. Verūm ne cuiuslibet inobedienciæ peccatum putetur originale, adduntur differentiæ, quarum vna est, præuacatione mandati diuini, quæ habetur Genes. 3. contractum. Neque enim quorumlibet diuinorum mādatorum transgressio est originalis, sed prima illa, primi hominis in paradiso facta, atque hæc differentia secunda, se iungitur originale, à peccatis & inobedienciâ intermediorum hucusque parentum nostrorū, quæ nō sunt cuiquam originalia: quam notat Apostolus, per vnū (inquiēs) hominē peccatū intrauit in mundū. Tertia est, quia dicitur, in omnem trāsmissum posteritatē, vt distinguatur à posterioribus Adæ peccatis, in exilio cōmissis, quæ nō transferunt in succedentē progeniem. & hæc quoque habetur in Apostolo: Vnius, inquit, delicto multi mortui sunt. Item, iudicium ex vno in cōdēnationē. Et iterū: Vnius delictū in omnes homines in cōdēnationē. Cæteræ differentiæ ab effectu originalis peccati sumuntur, vt quod constituat filios iræ ac mortis, quod naturæ vires corruptit, quodque concupiscētiā aduersus mentē erexit: quæ & ipsa similiter scripturæ sacræ prodūt. De ira quidem habemus ad Ephes. 2. dicitū: Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri, de morte, ad Rom. 5. Peccatū per vnum hominem intrauit in mundum, & per peccatum mors: de corruptionē virium: Roman. 7. Cum essemus in carne, passiones peccatorum operabantur in membris nostris. Item, velle adiacet mihi, perferre autē non inuenio. de cōcupiscētia verò, Cōdelector legi Dei secūdū interiorem hominē, video autē aliam legem in mēbris meis, repugnantem legi mētis meæ &c. Nō me tuit hæc definitio cuiusquā censurā. Sunt enim omnia eius, & genus & differentiæ è sacris petita. Faciat idem Philippus, & ostendat nobis in sacris carentias suas, ostendat iustitias suas, quarum vult omnes etiam paruulos esse debitores. Ridiculum sane est omnium scriptorum censorem, hominem ad quadrū dialecticum, imō qui Dialecticē, ne quid encyclopædiæ suæ deesset, voluit nouus author haberi, tam parum Dialecticē definire.

Definitione igitur cōstituta, progrediamur ad confuta-

D ij tionem



tionem nouitiorū dogmatū, quæ pseudoeuangelici isti cōtra totius Ecclesiæ catholicæ fidem volunt euāgelicissimā videri. Nō hic mouebo superfluas & ociosas lites, nō quod ipsi aiunt nos solcite inquirere, Vtrum peccatum illud cōtagione pomi, an ex afflatu serpentis contractum sit. Vel vtrum medicamentis augeatur aut minuatur: neque item, vtrum priuatiuum quiddam sit an res positiva. Quāquam poterat quæstio ista non inutilis videri, propter quorundam concertationem, quos non postremo loco inter Ecclesiæ doctores numeramus. Hoc certū apud omnes est, idem illud Adæ peccatum (priuatiuum dicatur an positium, quod perinde nobis est) quod in paradiso cōtractum fuit, in nos transmīssum. Et nescio quid vetet vtrunque dicere. Priuatiuum iustitiæ originalis: positium culpæ & reatus. Certè in categoriis vbi virtus & iustitia sunt qualitates, conceditur & vitiis suis locus positius. Tantum grauioribus hæreses quibus veritatem & fidem Christi oppresserunt, infectari est animus, nec morari in Dialecticis & Metaphisicis.

*Quod sit tantum vnum originis peccatum.*

*Solius Adæ vnicū & non aliorū parentū peccata trāsire in posteritatem.*

*Nō quoduis Adæ peccatum est originale.*

**C**um sint multa peccatorum genera, quæ imbecillitas humana incurrit, solum tamen est vnū quod origine contrahitur. Neque enim est vllum peccatum, quamlibet sit magnum, quod ex parentibus transfundatur in proles, nisi vnū illud quod parentes quoque ex propagatione contraxerūt. Nullum itaque manet in stirpe seu propagine, non huius, non illius, non cuiuscunque hominis peccatum, licet etiam velint parètes proles suas peccato cuiusdam deuotos & obnoxios, præter vnius tantum, Adæ primi hominis peccatum. Non etiam quoduis eius peccatum, sed illud tantum quod in paradiso commisit, propter quod & damnationem accepit. Cætera quæ extra paradysum peccauit, quia in exilio commissa sunt, portat solus. Non enim peccatum, quod iam captiuus & seruus, sed quod liber peregerat abstulit posteritati libertatem. Peccatum quod in paradiso voluptatis, non quod in regione mortis natum est, paradiso nos expulit: peccatum quod patrauit felix & honoratus, non quod calamitosus, miser & vilis incurrit, abstulit felicitatem; peccatum quod

sanus



sanus & integer cōmisit, non quod corruptus, carnem generis nostri vitiauit. quæ est catholica totius ecclesiæ doctrina, quam noua hæresi Bucer & Melanthon violant, & non vnum tantum, sed multa numerant, eadēque horrenda peccata, quæ contendunt omnia nobis originaliter innasci. Vbi manifestā est aduersus Ecclesiam contradictio. Videndum igitur vtri partium suffragetur verbum Dei, cum necesse sit alteram esse falsam. Apostolus Paulus ad Roman. 5. peccati originem hisce verbis describit: Peccatum per vnum hominem intrauit in mundum: vbi significat antea in mūdo nō fuisse. Et paulō post sequitur: Vnius delictū in omnes homines in cōdēnationē: vbi intelligim⁹ idem illud peccatum quod antea nō erat in mūdo postquā intrauit, transisse deinde in omnē posteritatem: quo fit manifestum Apostolū loqui, non de serpentis, non de Eux, quæ præcesserūt, sed de Adæ peccato, quod factum est nobis originale. Vbi obseruare oportet Apostolum numero singulari dicere, Peccatum intrauit. item, vnius delictum in omnes homines, vt præter Apostolum dixerit, si quis dicat aut peccata, aut delicta intrasse. Non verò hoc propter grammaticum modo vocis numerum, quin potius propter rei naturam. Extra controuersiam est enim Apostolū hisce verbis voluisse indicare omnis peccati principium. Ergo dicit, intrauit in mundum per vnum hominem, & addidit, mansisse postea in mundo, transiisseque in omnem posteritatem. Principium autem esse non potest, quod consistat numero multorum. Si enim sit numerus & multitudo, hoc erit principium, quod numero primum: necesse est autem in omni numero aliquid esse primum, id ipsum verò non potest esse nisi vnum, cum numeri principium sit vnitatis. Proinde fieri non potest, vt plura sint originalia quàm vnum peccatum, à quo cætera origine & ordine subsequantur. Iam vt fingamus Adam in paradiso multa commisisse peccata, fieri tamen non potest, vt fuerint multa originalia, cum inter illa quod primum erat & vnde cætera habuere originem, solum sit vere & propriè originale, quod & vox ipsa indicat, dicitur enim originale ab origine: Verùm tamen hac ratiocinatione nihil opus est nobis, cum Apostolus eodem capite diserta voce vnum dicat peccatū seu delictum.



Etum. Nam iudicium (inquit) ex vno in cōdemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificatione. Quod dicitur B. August. de nuptiis & concupiscentia ad Valetium lib. 2. cap. 27. ita exponit: Iudicium ex vno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Ex vno ergo quid nisi delicto? Quia sequitur, gratia autem ex multis delictis. Dicant isti, quomodo ex vno delicto in cōdemnationem, nisi quia sufficit ad cōdemnationem etiam vnum originale peccatum, quod in omnes homines pertransit, gratia verò ex multis delictis in iustificationem. Quia non solum illud vnum soluit quod originaliter trahitur, sed etiam cætera quæ in vnoquoque homine motu propriae voluntatis adduntur. Ita illic. Sed & lib. 1. contra Iulianum cap. 2. disertis verbis ait: Dicit Apostolus, nã iudicium quidem ex vno in cōdemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem, ibi quippe vnum, non nisi vnum delictum vult intelligi &c. Hoc eodem libro declarat B. Augustinus ex multorum patrum sententia, paruulos non habere peccata, sed peccatum. In Enchiridio quo ad Laurentium cap. 48. & 50. expresse defendit vnum tantum originis fuisse peccatum. Cui ad stipulatur Chrysostomus Homil. 10. in epistolam ad Roman. vbi eundem Apostoli locum exponens plus decies reperit, vnum & vnicum fuisse peccatum Adæ: Cui Adamum (inquit) audis, ne vnicum illius tantum quod ipse primum commisit, auferri peccatum arbitreris, multorum delictorum factam esse sublationem dicit. Admonet quoque vt obseruemus, quod Apostolus toties vnitatis vocem illic repetit, quam non gratis neque fortuito putat ei excidisse. Vide eundem. Hanc esse perpetuam eius sententiam vel inde constat, quod multis locis habeat eadem Homil. 9. in priorẽ ad Corinth. epistolam, ait: Nõne vides quo peccato Adã pro vno tantum peccato punitus est? Itẽ Homil. 12. in Matthæum: Si ille qui paradisi fuerat fortitus habitaculum, propter vnum vtique delictum, tanta post honorem petulit mala: Nos postquam cælum accepimus & coheredes vni geniti facti sumus, quã veniã sperare poterimus, si ad serpente curramus post columbã: Epiphanius contra hæresim Tatianorum Tom. 3. dicit, Adam propter vnã inobedientiam ex paradiso eiectum, & castigationem non vulgarem

nactum



naſtum &c. Bernhardus quoq; in ſermone de ſex tribulationibus teſtatur, Adam vni tantum peccato ſubiaciuiſſe. Nec eſt aliud inuenire apud patres orthodoxos. Hinc poſteriores interpretes (quibus vetus trãſlatio videtur illud Apoſtoli duriuſculè reddidiſſe) trãſtulerunt ferè oēs: Nã iudicium ex vno delicto in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iuſtificationem. Ergo ſi quando patres peccatum illud propter magnitudinẽ eius exaggerant: fuit enim verè maximum peccatum, & Ambroſ. teſte non longè ab idololatria, & nunc inobedientiam, nunc incontinentiam, nunc ſtultitiam, aut ambitionem, aut ſuperbiam, aut contemptum appellant, non eſt putandum totidem illic fuiſſe peccata, quot exaggerationis nomina: neq; enim hãc alia atq; alia numerãtur peccata, ſed quantum vnicum illud fuerit, conãtur patres diuerſis figuris exprimere: fuit enim ingratum, temerarium, ſuperbũ arrogans, & ambitioſum peccatum, vbi non eſt aliud ingratitude quã temeritas, nec temeritas aliud quã ſuperbia, nec aliud ſuperbia quã arrogancia aut ambitio, ſed vna eademq; inobedientia. Sic & B. Auguſtinus cum perpetuò defendat vnicum tantum fuiſſe originis peccatũ fatetur tamen illud ipſum explicacione fieri multiplex. Quãuis (inquit) & in illo peccato vno, quod per vnũ hominem intrauit in mundum & in omnes homines pertranſiit, propter quod etiam paruuli baptizantur, poſſint intelligi plura peccata, ſi vnũ ipſum in ſua quaſi membra diuidatur ſingula: Nam & ſuperbia illic eſt, & ſacrilegium & homicidium, quia ſemetipſum precipitauit in mortem, & fornicatio & furtũ & auaritia, & ſi quid aliud in hoc vno admiſſo, diligenti conſideratione inueniri poteſt &c. In Enchiridio ad Laurentium. cap. 45. Quæcunq; ergo præter vnicum illud peccatum ſunt in nobis, fructus quidam ſunt vnici illius, & voluntatis noſtræ actualia peccata. Neque enim ſine voluntate noſtra fruſtificat. Quod Auguſtinus libro 1. cõtra Iulianum oſtendit, vbi introducit Chryſoſtomum dicentem, Venit ſemel Chriſtus, inuenit noſtrum chirographum paternum, quod ſcripſit Adam, ille initium induxit debiti, nos fornus auxim⁹ poſterioribus peccatis. Quæ verba eius iubet diligenter annotare. Audis ne hominem, inquit, in

*Peccatũ  
vnum ſit  
explicacione  
&  
exaggeratione  
multiplex.*

*Fructus  
plurimi  
peccati  
originalis.*



fide catholica & eruditum & erudientem, distinguentem debitum paterni chirographi, quod hereditarium nobis inheret ab eis debitis, quorum per nostra peccata sceleris accreuit? Audis quod paruulis relaxetur in baptismo, qui nondum propria debita contraxerunt, nec tamen ab paterno chirographo immunes esse potuerunt: sic & Apostolus hanc voluntati nostrae tribuit tanquam opera & fructus originalis mali, per nostram voluntatem & cooperationem membrorum. Ad Roman. 6. Sed neque exhibeat membra vestra arma iniquitatis peccato. Item ad Ephesios. 3. Mortificate ergo membra vestra quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam &c. quando dicit non exhibeat. Item mortificate, aut aliquid eiusmodi, opera significat voluntatis nostrae se accommodantis ad desideria carnis. quae etiam de causa ad Galat. 5. huiusmodi appellat carnis opera: Manifesta, inquit, sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, ueneficia, inimicitiae, contentiones, emulationes, ira, inuidia, &c.

*Fructus peccati originalis non sunt aequales omnibus hominibus.*

Hinc fit ut non sint in omnibus fructus illi pares aut iidem, cum tamen unum & idem sit omnibus ex aequo originale peccatum, sed non fructificat peccatum, nisi voluntate cooperante, quae in aliis plus, in aliis minus obtinet. Sic videmus quosdam ad haec, alios ad alia vicia, nec omnes ad eadem inclinari: quae si originalia ipsa, & non fructus vicia & voluntatis essent, iam volentes nolentes, omnibus eadem essent ingenita, omnesque eadem sectarentur. At nunc videmus alios filiorum Adae superbos, nec tamen omnes aequae superbos: alios ambitiosos, alios avaros, alios in Venetiam proclives, nec tamen aequae hos atque illos aut Venetiam aut cupiditati deditos. Eodem modo non omnes diffidunt deo, aut contemnunt, aut odio habent, & qui odio habent, alij grauius, alij minus oderunt aut contemnunt. Nec statim profert originale peccatum istos fructus, nisi cum accesserit in paruulis qualiscunque voluntatis, aut rationis usus.

*Paruuli ante usum rationis non peccant.*

Hinc beatus Augustinus contra Iulianum libro. 2. ait: Paruulus in quo rationis adhuc nullus est usus, voluntate quidem propria, nec in bono, nec in malo est, quia nulla alterutro cogitatione versatur, sed utrunque in illo



illo consopitum vacat, & bonum naturale rationis & malum originale peccati, Sed annis accedentibus, euigilante ratione, venit mandatum, & reuiuiscit peccatum, quod aduersus crescentem cū pugnare cœperit, tūc apparebit quid in infante latuerit, & aut vincit in eo, & dominabitur, aut vincitur & sanabitur. Non tamen ideo malum hoc nihil nocuisset, etiam si priusquā in illo apparere cœpisset, paruulus hac vita exisset, quia reatus eiusdem mali, sicut generatione contrahitur, ita nisi regeneratione non soluitur &c. Vides hic Lector, quantum distet originale à suis fructibus: iacet consopitum quousque germinet: nec germinat nisi accedente qualicunque voluntatis consensu. Inde tanta morum, ingeniorum, peccatorum & malorum diuersitas ex vno seminatio: quod cum Cacotheologi isti, qui scholasticos Theologos contracto supercilio asinos appellant, cum sint ipsi quouis Mida auriculatiores, non viderent, omnia hæc in omnibus fecerunt originalia: non velut in radice quæ posset hæc aliquando germinare, sed iam ab ipso ortu contendunt hæc omnia in paruulis reipsa existere, atque ita tam grauibus horrendisque peccatis onerantur innocentes paruulos, atque nocentissimos perditissimosque homines. Cæterum alia vitia natureque incommoda (quibus à natiuitate afficimur, & præter voluntatem ab hoc originali malo in homine nascuntur) pœnae peccati originalis. Quæ pœnae peccati originalis.

quædam sunt originalis peccati, non peccata: quales sunt, difficultas, tarditas, hebetudo sensuum, & aliæ impotentiæ, infirmitatesque; viribus animæ iniectæ, quibus fit, vt nec clare videamus, aut intelligamus vtilia ad salutem, nec promptè velimus. Et hæc quoque non sunt in omnibus paria, cum sit vnus alio hebetior, aut capacior, obtusior, aut acutior; tardior aut promptior. Sapient. 8. Puer eram ingeniosus & docilis, fortitus sum animam bonam. Etsi enim puniat Deus in omnibus hominibus originale peccatum, non tamen æquè grauitur, sed cum quibusdam occulto suo iudicio, mitius agit, cum aliis seuerius: fortè propterea non nunquā vt manifestetur gloria dei, sicut de cæco nato legitur: aut propter parentum merita bona, vel mala, vt in sanctis patribus & patriarchis, itemque in filiis idololatrarum, vel alias latentes causas, quas scire nobis negatum est. Quæ omnia



omnia distinguuntur ab ipso originali peccato, velut po-  
nae quaedam ad arbitrium iudicis, vel inuitis nobis infi-  
ctæ. Et tamen aduersarij tam hæc mala quàm fructus a-  
ctuales quos iam exposuimus, numerant inter originalia  
peccata. Miror autem quid Philippo venerit in mentem,  
vt & nobis eandem sententiam imponat. Nam cum nos fa-  
teamur fomitem in hominibus durare, nomen fomitis ar-  
ripit, & sursum deorsum versat, quasi extra controversiam  
sit, nos fomitis nomine significare et intelligere dubitatio-  
nem de ira Dei, de gratia Dei, irasci iudicis Dei, indigna-  
ri, &c. Quis nostrum hæc vnquam somniauit? Ne bonus  
iste vir clausis oculis digladiatur & pugnat. Nos enim fru-  
ctus ab arbore separauimus, & fomitis nomine nullos  
vnquam actus, sed tantum seminarium illud vnde istiusce-  
modi actus in malis hominibus suppullulant, quodq; ba-  
ptizati cum adiutorio gratiæ Dei reprimunt, ne morti fru-  
ctificet, significamus. Neque enim sunt actus illi origina-  
lia peccata, sicut neque fomes peccatum actuale. Ruit igitur  
aduersariorum de multitudine originalium delictorum  
sententia, ruit chaos illud quo originalia actualibus, & ac-  
tualia originalibus confundunt, nisi scriptura validiore  
quàm sint Apostoli Pauli, & tot patrum dicta suam mul-  
titudinem ostendant: aut efficiant ne numerus ab vnitate  
habeat originem: vel hoc sit arbor quod fructus, & hoc fru-  
ctus sunt quod arbores.

*Incredulitatem, diffidentiam ac ignorantiam Dei  
non esse originalia peccata.*

**N**Vnc videndum quòdnam sit vnicum illud originis  
peccatum. An ignorantia Dei, aut incredulitas,  
aut diffidentia, aut odium, aut contemptus Dei, aut vacare  
metu, indignari, irasci, aut aliquid eorum quæ numerant  
aduersarij inter originalia. Ac primum de incredulitate,  
quæ si non est originalis, non erit & diffidentia aut du-  
bitatio originalis. Non est autem nobis contentio de in-  
credulitate negatiuè dicta, qua sensu quodam quicquid  
non credit, dici potest incredulum, & quicquid fide est va-  
cuum esse infidele: Hoc enim modo tam increduli sunt &  
infideli.



infideles recens nati paruuli, quibus nondum rationis  
 vltus accessit, quàm bruta animantia, sed absque peccato  
 quanquam non absque defectu. Ita libenter fatemur par-  
 uulos & in incredulitate nasci, & in infidelitate, adeoque  
 non placere Deo magis quàm bruta. Sed contentio est de  
 incredulitate, qua falso innititur, qua errant homines, &  
 de infidelitate quæ est perfidia, sicut in adultis hæc crimi-  
 na reperiuntur. Apostolus Paulus. pri. Timoth. 2. de Adâ  
 & Eua sic ait: Adam primus formatus est, deinde Eua, &  
 Adami non est seductus, mulier autem seducta in præuari-  
 catione fuit. Vbi discrimen ponit inter vtriusq; lapsum:  
 passa est enim Eua se seduci vtrique in incredulitatem, quâ  
 Adam non incidit. Nam quod ad transgressionem mādātī  
 atinet, Adam profectò æquè atque mulier præuicatus  
 est. Certè hoc Apostolus ipse, hoc & Genesios liber aper-  
 tè testantur, Ambo comederunt, ambo peccauerunt, am-  
 bo præuicari sunt, sed non ambo seducti sunt. Quid est  
 ergo in quo neget Apostolus Adam præ Eua seductum, *Adam nõ  
 amisit fi-  
 dem, sed  
 mulier.*  
 cum Eua seductam testetur? Quid nisi fides? Sola incre-  
 dulitas ipsi Adam non imponitur: mulier verò credit  
 serpenti dicit scriptura, quod de Adam nõ habet. Reliqua  
 quæ mulier perpetravit, perpetravit & Adam. Quod si is  
 quoq; cum muliere fidem amisisset, quomodo posset con-  
 sistere quod ait Apostolus: Vir non est seductus, sed mu-  
 lier? Hic textus clarus est, nec aliam sententiam admittit.  
 Proinde de eadem muliere alio loco dicit: Timeo autem  
 ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua, ita & corrupan-  
 tur sensus vestri, & excidat à simplicitate quæ est in Chri-  
 sto. Est autè Apostolo familiare seductionis verbo signif-  
 care alienationem à vera fide specie aliqua fallaci. Sic ad  
 Roma. 16. monetur declinemus eos, qui per dulces sermo-  
 nes & benedictiones seducunt corda innocentum. Ad Co-  
 los. 2. Nemo vos seducat in humilitate & religione ange-  
 lorum. Beatus August. lib. 11. in Genesim hanc sententiam  
 apostoli verbis tribuit. Ait enim: nec frustra est illud quod  
 Apostolus ait, Adam primus formatus est, deinde Eua: &  
 Adam non est seductus, mulier autè seducta in præuari-  
 catione fuit. i. vt per illā etiā vir præuicicaretur. Nam & ip-  
 sum dicit præuicatorē vbi ait: In similitudinē præuica-  
 tionis

2. Cor. 11.



tionis Adæ, qui est forma futuri: Seductum tamen negat. Nam & interrogatus, nō ait, Mulier quam dedisti mecum seduxit me & manducaui, sed ipsa mihi, inquit, dedit de ligno & māducaui. Illa vero, serpens, inquit, seduxit me. Ita Salomon vir tantæ sapientiæ, nunquid nam credendū est, quod in simulactorū cultu credidit esse aliquid vtilitatis?

*Salomon fide Dei nō amissa diis gentiū conscientiam sacrificauit. Adā trāsgressus est mandati dei in gratiam mulieris.*

Sed mulierū amorī ad hoc malū trahenti resistere non eua-  
luit, faciens quod sciebat non esse faciendum, ne suas quibus deperibat atque defluebat mortiferas delicias, contristaret. Ita & Adam posteaquam de ligno prohibito seducta mulier manducauit, ei que dedit, vt simul ederent, noluit eam contristari, quam credebat posse sine suo solatio contabescere, si ab eius abalienaretur animo, & omnino illam interire discordia. Non quidem carnis victus concupiscentia, quam nondum senserat in resistente lege membrorum, legi mentis suæ: sed amicabili quadam beneuolentia, qua plerunque fit vt offendatur Deus, ne homo ex amico fiat inimicus, quod eum facere non debuisset, diuine sententiæ iustus exitus iudicauit. Constat igitur ex Augustino, Adam non magis amisisse fidem, quam Salomonem in cultu deorum Sydoniorum. Ita Bernhar. in sermone de sancto Andrea, explicat quomodo non sit seductus Adam, sed Eua, vtique quod mulier credebat serpenti, cui Adam nullam fidem habebat. Epiphanius libro primo contra hæreses. Sancta & Catholica Ecclesia principium omnium est, ex hoc nimirum scopo: Adam protoplastus formatus est, non circumcisus, sed carne præputium habens: non autem erat Idololatra, & nouit patrem Deum, & filium, & spiritum sanctum, propheta enim erat. Itaque cum non haberet circumcisionem, non erat Iudæus, & cum simulacra nō adoraret aut aliud quid, non erat idololatra, propheta enim erat Adam, & nouit quod pater dixit filio, faciamus hominem. Quid igitur erat? neque circumcisionem habens, neque simulacra colens, sed Christianissimi formam ostendens, & cetera.

Sic ceteri patres, & omnis theologorum schola, de quo vide Magistrum in sententiis lib. 2. dist. 22. Amplius nihil neque Moyses, neque Apostolus, neque item sancti patres aucti fuerunt primo homini in paradiso mandatum Dei transgre-



trāsgrēdenti, imponere: qui si in incredulitatē lapsus fuisset, quomodo queat non seductus videri? Cum istud prædicet sacrae literæ, cum patres spiritu sancto edocti ita doceant, cur libet de proprio ingenio, noua, quæ scriptura nõ habet, comminisci eaq; primo homini, omnium nostrũ parenti, sine causa affingere? Quæ voluptas est, difficili contentione perentare, vtrum possit aliqua ratione sustineri incredulitatem esse originalem, nec contentos esse sacrae scripturae testimonijs, verũ magis delectari ijs quæ fallax hominum prudentia coniectat, aut pernitiõsa eloquentia persuadere cõsedit? Deniq; nisi fateamur Adam in fide perstitisse, habuisse mentis iudicium rectum & infractum, & nihilominus contra mentem, contra fidem & rationis iudicium voluntariè peccasse, non video quomodo inueniatur in Adam peccati originalis vera proprietas: Apostolus enim Paulus huic vitio propriè tribuit repugnantiam contra legem mentis, contra conscientiam, contra iudiciũ rationis, atque adeo contra fidem. Hinc describens hominem originali malo vexatũ, sic loqui eum facit: Nõ quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo illud facio, iam nõ ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Inuenio igitur per legem volenti mihi facere bonũ, quod malum adiacet mihi. Cõdelector enim legi dei secundum interiorem hominem: vñ deo autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ &c. Fac autem primum hominem corrupto rationis iudicio amisisse fidem: fac eum ex mente & sententiã credidisse serpenti contra deum, atque ita per diabolũ rationis & fidei suæ peruerso mentis iudicio, non contra conscientiam & iudicium suum peccasse: quomodo veram proprietatem & conditionem peccati originalis in tali eiusmodi facto inuenies? Iam enim non dabis colluctationẽ partium inferiorum cum superioribus, sed amicitiam ac societatem: nec repugnantiam carnis contra spiritum, sed potius obsequelam pro spiritus voluntate, mentemq; facies, & spiritum eadem cum carne sentire, atque adeo efficies, vt non sit illa proprietas quam Apostolus describit, quam nos experimur in nobis ipsis in primo peccato vnde nostrum deriuatum est. Et certè peccatum quod nascentes

contra-



contrahimus, quod per omnem vitam reliquiis suis nos ex-  
ercet, cum habeat similitudinem illius prauaricationis, de  
qua ait Apostolus, sua natura & proprietate conuincit,  
ostenditque, quale fuerit peccatum illud vnde progenitum  
est, nimirum repugnantia contradicentium partium infe-  
riorum ac superiorum. Stetit ergo fides, stetit rectum iu-  
diciū, sed non recta voluntas in labente peccatore, qui  
non incredulus fuit, nec mente peruersa errauit, sed volum-

*Peccare  
contra cō  
scientiam  
damnabi-  
le.* *Argumē-  
tum.* tate corrupta fuit inobediens. Nec propterea minuitur  
peccatum Adam quod astruimus fidem in eo māsisse, quin  
potius grauetur, ac tanto maiore dignum damnatione con-  
uincitur, secundum illud: Seruus sciens voluntatem domi-  
ni sui, & non faciens, vapulabit plagis multis. Et illud itē,  
Quicquid non est ex fide peccatum est. Noli obiicere no-

*Solutio.* bis: Concluit Deus omnia sub incredulitate vt omnium  
miseretur: quasi ideo putandum sit, incredulitatē esse no-  
bis congenitam. Illud enim Apostoli dictum ad proprios  
adulorum errores pertinere, non ad originale peccatum,  
indicat ea quæ præcedūt. Ostēdit enim Apostolus Iudæos  
qui fidem verā dei priusquam gentes crederent, habebant:  
postea gentibus fidem recipientibus lapsos in incredulita-  
tem, nō vtique originalem, sed actualem, ipsosque tanquā  
ramos fractos excidisse, gentes verò in locū & fidem suc-  
cessisse. Atque ita colligit Apostolus, omnia conclusa sub  
incredulitate, antea scilicet gentes, nunc Iudæos, vt cogno-  
scant Iudæi quod gentes modo cognoscunt fidem esse dei  
donum, quod his largitur quorum miseretur: quæ est ve-  
ra eius loci sententia, vbi nec illud prætereūdum est, quod  
populum fidelem arbori comparat, quæ habeat ramos na-  
turales quosdam, & alios implantatos, quod si rami quidā  
sunt naturales, nō potest incredulitas originalis esse. Ne-

*Argumē-  
tum.* que item volo, vt nobis obiicias, sicut aduersarij facere so-  
lent, fallaces experiētias. Aiunt enim nos nasci absque fi-  
de, absque metu & timore per experientiam: At inde non  
consequitur hæc esse originalia peccata. Quod enim ad  
has res pertinet, nudi nascimur, sine omni boni vel mali  
discretionē. Vnde aduersariorum argumentatio: Paruuli  
non credunt, ergo sunt increduli. Est consequentia qua-  
lis ista: Ouis non credit, ergo est incredula. Aut sane  
qualis



qualis hæc: Dormiens nihil videt: ergo est cæcus. Minimè *Experientia* verò omnium recipimus, quod de sua hæreticorum experientia *hereticorum* opinione hæreticissimam volunt omnibus nobis comprobata.

*Hæc (inquit Philippus) agnoscunt in se homines p̄j. Loquitur autem de dubitatione, incredulitate, & ijs vitijs, quæ somitis nomine vt supra retulimus, vult intellecta.*

Nos tantum instabiles, infideles & impios arbitramur huiusmodi motibus extimulari: pios verò & fideles nunquam, nisi fortè diabolica infestatione, quæ neminem reliquit intentatum, cui nos resistere oportet in fide, vt Petrus hortatur. Atqui suggestiones diabolicas, quis dixerit nobis esse originalia peccata? Equidem non abnuero hæreticos & impios corrupta natura & sponte absque diaboli peculiari tentatione, motiones tales frequenter in se experiri, vt qui perseverantiæ donum, extra Ecclesiam non recuperabile amiserint, ac propter hæresim iam gratia spiritus, qui roborat corda credentium, sunt destituti. Si licet autè huiusmodi experientias probandæ assertionis vestre causa allegare, quin nos iure multo potiore pro nobis *Experientia piorum hominum.* allegamus experientiam verè Christianorum & piorum hominum. Fideles enim vbi semel dederit se totos in obsequium Christi, & obedientiam fidei, ab omni hæresi & incredulitate planè abhorrent. Ante annos ab hinc quatuordecim, cum Fræcofordiæ Dionysium Dominicani instituti desertorè audivi, die quadam cõtra sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum, cõtra Missæ officium, contra ritum offerendi, ac de executiõda sedis Apostolicæ obediẽtia, totis lateribus serio & magna voce declamantem, & quasi ex autoritate definire, precipere & mandare, quæ vanissima & impiissima esse certè sciebam. non poterant aures meæ Christianis doctrinis à pueritia assuesactæ & imbutæ, tantam blasphemiam equanimiter perferre. Hic armabatur mihi pietas, hic fides incanduit, toto corpore sensi perturbationem, dolui, ingemui, infremui, neque hoc tantum, quin etiam tremula (tãtus erat horror audire furentem in Deum apostatam) mihi genua collidebantur. Optabam, si absque tumultu licuisset congregari, & vel vitæ periculo tantum dedecus abolere. Ab eo usque tempore, non memini quencquam eorum audivisse, præter

Olian-



Osandrum, quem cum Nuremberga Regensburgum pe-  
 terem, contra monastica, hoc est, conciliorum euangelico-  
 rum vota semel tantum, nec minore animi perturbatione  
 declamantē sensi. Quæ est de fide mea experientia, Quid-  
 libet autem fabuletur Philippus pios in se agnoscere, hæc  
 ego in me non impiè agnoui, magnaque fiducia ausim de-  
 ierare fideles omnes præcipue quibus impietas istorū tam  
 bene quā mihi perspicua est, maiore pietate ac fide, & hæ-  
 resim eorum execrari, & votis paribus frequentius inflam-  
 mari. De me fideles omnes metior, sentio de vnoquoque  
 candide, quod mihi aliquādo euenit, & alijs quoque mul-  
 to frequentius vsuuenire tam certum est, quam verissimū.  
 Nec opus est mihi probatione eius, cui suo assensu quot-  
 quot sunt catholici & pij subscribūt. Totidem enim iuor  
 suffragijs, quot sunt vere Christiani homines. Quod pro-  
 fecto non esset, si incredulitatis, diffidētiae & dubitationis  
 vitia, nobis tam concreata & ingenita essent, quā est co-  
 cupiscētia & lex membrorum, quæ habet radices quas sola  
 corporis dissolutio in totū extinguat. Propter quas exclam-  
 mat Apostolus: Infelix ego homo, quis me liberabit de  
 corpore mortis huius? Quis autem dixerit & incredulitatē  
 tantas habere radices? præsertim cum Apostolus admittat  
 fidem in nobis radicari & confirmari. ad Collossenē se-  
 cundo: Radicati (inquit) & superædificati in ipso, & confir-  
 mati in fide, sicut & didicistis. Filij diffidentiae ad tempus  
 credunt, & in tempore tentationis recedunt, quia radicem  
 nō habēt. Quæ est hæc radix quā nō habēt? Certè ea est ve-  
 ra, cōstās & immobilis fides. Quod si fides est radix, vñ na-  
 scūtur oēs bonæ operationes, nō pōt in eodem agro simul  
 radix incredulitatis hære, & originalē possessionē reti-  
 nere. Itaq; hallucinātur Aristarchi illi, qui si pēsi quicquā  
 haberēt, cognoscerēt incredulitatem, rationi humanæ nō-  
 dum illuminatæ gratia familiarissimè coniunctam, cui a-  
 deo innititur, adeoque fidit, vt ea potissimum in infideli-  
 bus se tueatur. At non ita vitium originis, quod etiam in  
 Ethnicis humanæ rationi contranitur, qui dicunt, Video  
 meliora, probōque, deteriora sequor. Hinc fit liquidum,  
 incredulitatem, diffidentiam & dubitationem nō pugna-  
 re in infidelibus aduersus mentē, sed rationi humanæ po-  
 tissi.

*Fides &  
 increduli-  
 tas nō ra-  
 dicantur  
 in eodem  
 simul.*

*Increduli-  
 tas nō pu-  
 gnat cum  
 ratione  
 humana.*



missimū inniti, per quā huc, illuc impellūtur, atq; adeo non esse originalia peccata propagatiōe cōtracta in paruulis: Sunt tamen in adultis grauiā crimina prauæ voluntatis.

*Ignorantiam Dei, carere metu, timore & amore Dei, non esse peccata originalia.*

**A**dversarij dicunt ignorantiam Dei, carentiam metus, timoris & amoris Dei, peccata esse originalia omnibus congenita. Quāquam autem hæc ipsa sint iis, de quibus modò diximus tam affinia, vt illis cadētibus cadāt & ista, vt non multa confutatione sit eis retūdendis opus, paucis tamen demonstrabo, originalia peccata censerī non posse: Plura de ipsis postea, vbi Bucēri argumentis respōdebo, dicturus. Et quidem originalia esse, videntur sibi aduersarij definitione qua dicitur peccatum originis esse carentia iustitiæ debita, ita constituisse, vt cōtra hircere nobis non liceat.

*In Apologia ait Philippus hac definitione detrahi nobis non solum obedientiam virium inferiorum: sed etiam noticiam Dei, fideltiam erga eum, timorem & amorem Dei, quæ omnia fuerat natura integra habitura, &c.*

Non ignoro B. August. tribuere paruulis ignorantia & difficultatem. Idem facit beatus martyr Cyprianus, à quo opinor B. August. verba ista accepisse, quibus libenter & frequenter vtitur: faciunt itidē & alij sancti Patres. Verissimū est enim nos quando in tenebris nascimur peccati illius originalis, simul destitui gratuitis Dei donis, qualia sunt, cognitio, & potētiarū animæ prōptus ac facilis vsus, atque adeo nos nasci in ignorantia & difficultate. Clarissimi quidā Theologi opinantur fuisse etiā in paradiso natura gignendos in ignorantia paruulos, absque vllō malo seu vitio, si Adā nō peccasset, qui quod ignorarent, tēporis atque progressu inciperent intelligere, & amare, quāquā nō cū ea qua nos difficultate. Quemadmodū catuli & puli, in quibus nulla est originalis pœna, proueniunt natura imperfecti, & implumes, sed tēpore validiore, redduntur. Sed de hoc nulla potest ē sacris scripturis certitudo haberi: proinde libenter confitebimur cum beato Augustino, paruulos in ignorantia & difficultate nasci: nō tamen eo modo, aut in eo sensu, quo aduersarij. Fingūt enim aduersarij

*Vide Māgistrum in sententiis lib. 2. dist. 23.*

E in



in paruulis caliginosam quandam, & damnabilem cæcitate[m], qualis est in plerisque adultis, quã ignorantiam originale[m], & peccatũ esse asseuerant. Nos autem non aliter dicimus paruulos nasci in ignorantia, quã negatiuè, scilicet quod non acceperunt donum notitiæ Dei. Non accepisse donum, pœna quãdam est peccati, sed nõ peccatum.

*Quod ignorantia paruulorũ sit pœna, nõ peccatum.* Alioqui si donis carere statim peccatum esset, qui nõ accepisset omnia Dei dona, tot haberet peccata, quot non accepisset dona. Vacui sunt igitur paruuli & nudi à cognitione Dei, quæ est ipsorum ignorantia. At peccatum originale longè alia res est, & multis modis ab ignorantia distincta. Fieri enim potest, vt peccatũ originale auferatur, & tamen maneat ignorantia. Et econtrario fieri potest, vt ignorantia tollatur, & peccatum originale maneat. Primum illud patet sine controuersia in paruulis baptizatis, à quibus auferitur peccatum originale, qui transferuntur de regione tenebrarum, in regionem lucis, qui sunt ex incredulis credentes, ex infidelibus fideles, & tamen manent in eadem in qua nati sunt ignorantia; ergo non debet censei peccatum originale. Hinc B. August. epistola quinquagesima septima ad Dardanum, multis declarat spiritum sanctum habitare in paruulis, & tamẽ eos ignorare diuina, & ipsum quoque spiritum sanctum ita eos nescire, sicut mentem suam, cuius in eis ratio, qua, vti nondum possunt, velut quãdam scintilla sopita est, excitanda ætatis accessu &c.

*Paruuli baptizati habent spiritum sanctum, & tamen ignorant hoc ipsum.* Rursus in quibusdam philosophis Græcis & Gentilibus prudentioribus, quales illi fuerunt, de quibus Apostolus ad Romanos primo scribit, non mansit ignorantia natiuitate contracta, & tamen peccatum originale eadem natiuitate contractum vere mansit. Sic enim ait Apostolus: Quod notum est dei, manifestum est in illis, Deus enim illis manifestauit: inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas &c. Quis autem dicat istos à peccato originali, cũ fidem mediatoris nõ haberet fuisse liberatos? Ob id B. August. vtrunq; prædicat esse multũ mirabile, quod quorundã nondũ cognoscentiũ Deũ, sic Deus inhabitator, & quorundã cognoscentiũ nõ sit. Vnde satis apparet ignorantia istã, in qua nascimur, nõ habere cũ originali



nali peccato propriū & indiuiduū cōmerciū, sed esse pœ-  
 nā quādam tēporalem: nec tamē propterea pœna leuis est  
 & contēnenda, cū nemo possit seipsum illuminare, & pro  
 sua voluntate scire aut nescire, sed donum illud largiatur  
 Deus, sua reuelatione, etiā tum, cū videmur nostra opera  
 ac diligentia ad cognoscendū Deū proficere. Vnde de phi  
 losophis ait Apostolus: Deus enim illis reuelauit. Hinc Beati *Magnæ*  
 August. lib. de natura & gratia cōtra Pelagianos, cap. 67. *pœna sunt*  
 Sunt reuera omni peccanti animæ duo ista pœnalia, igno- *ignorantia*  
 rātia & difficultas. Murmurantes autem propterea contra *diffi-*  
 Deū, rectē fortasse quererentur si erroris & libidinis nul-  
 lus hominū victor existeret. Cū verò vbique sit præsens,  
 qui multis modis per creaturā sibi domino seruiētē auer-  
 sum vocet, doceat credentē, consoletur sperantē, diligētē  
 adhortetur, conātem adiuuet, exaudiat deprecantē, non  
 tibi deputabitur ad culpā, quod inuitus ignoras, sed quod  
 negligis querere quod ignoras. Libro quoque tertio de li-  
 bero arbitrio à cap. 11 & vsque ad finē libri, sex lōgis capitu-  
 lis de ignorantia & difficultate, in quibus nascimur, tra-  
 ctans, vt clarē constet eas nō esse peccata, quatuor illas de  
 origine animarum opiniones percurrit, ostendens in sin- *origi-*  
 gulis, neque ignorantiam, neque difficultatem, siue à na- *origi-*  
 tura homini insint, siue contra naturam tāquam supplicia *origi-*  
 itrogētur, imputari homini ad culpam, sed aut pœnas esse, *origi-*  
 aut præbere homini regenerato materiam per studium &  
 labores proficiendi, vt habeat Deus quod in studiosis &  
 piis coronet vt pœna sulciperet hominem emēdatoria po-  
 tius, quā interfectoria. Sic & in aliis locis vbi rem istam  
 propriē tractat. Quanquam alicubi disputans contra Pe-  
 lagianos peccati originalis negatores, videatur ignoran-  
 tiam istam & difficultatem peccato non liberare. Sed ali-  
 ter habendum est, quod Didacticē docet, ac velut in tru-  
 tina libratum extra contentionem cum aduersariis definit,  
 aliter quod pro confutandis aduersariis in argumentatio-  
 ne assumit. Quod autem dicit Philippus, *omnia hæc* loqui-  
 tur autem de notitia Domini, fiducia erga Deum, timore, &  
 amore Dei &c.) *fuerat natura integrā habitata*, verū qui-  
 dē est in prouectioribus & adultis: at de infantibus & par-  
 uulis non magis certum habetur, quā prophetia illa

E ij          domus



domus Heliae, quam Philippus nouo illo spiritu afflatus, euangelio habet certiozem.

Quale est autem argumentū: Natura integra fuerat hæc omnia habitura, ergo hoc est habere peccatū originis, ista non habere? quasi inficiant nos illa non accepta quæ accipere poteramus, quasi remota contaminent, quasi in peccato primi hominis computetur, non malicia, non vicium, non quod incurrit, sed quibus frustratus est. Ergo nō iam peccatum intrauit in mundum, sed virtutes expulit è mundo. Ergo non iam vnus delictum in omnes homines in condemnationem, sed vnus nuditas, & ea tantū damnant, quæ non habentur. Si ita philosophemur, paruulus baptizatus manebit in peccato originali, quia non redduntur ei quæ fuerat habiturus, sed manet (aduersariorum iudicio) hæc in parte qualis erat, sine notitia Dei, sine fiducia, sine timore & amore Dei: Ethnicus verò non baptizatus, qui Dei habebit notitiam, peccato liberabitur, præsertim si erit qualis Numa Pompilius apud Bucerum, aut Plato gentiliū, scilicet Moyfes.

*Solutur* Arbitror ex iam dictis vtrūque constare (plura enim de  
*Argumen-* his in sequētibus) ignorantia Dei in paruulis nō esse pec-  
*tum pre-* catum, in adultis verò aut nō esse quæ imputetur, aut vo-  
*copiū Phi-* luntatis esse peccatū, atque vbiunque sit, siue in paruulis,  
*lippi.* siue in adultis, pœnam quandam esse. Iam sicut vacatia no-  
titie Dei nō est peccatum ipsum originale, ita neque vacatia  
fiducie, aut timoris vel metus dei. Vna est enim omnium

*Timor &* istorum ratio. Dono Dei habetur, iusto verò iudicio, & ira  
*metus dei* Dei non habentur, siue originali peccato quis adhuc illi-  
*nō habent* gatus sit, siue non. Sæpe Deus manifestauit virtutem & po-  
*originis* tentiam suam gentibus. Philosophos in admirationem, cō-  
*peccati cō-* templationem, & amorem induxit, rectoris huius mundi,  
*munionē.* cuius sapientia & prudētia cuncta gubernantur. Signis etiā  
& prodigiis frequenter incussit suum timorem, vt passim  
in sacris legitur. Et cum cœperit talibus modis in tenebris  
cognosci, amari & timeri, non tamē repurgauit eos origi-  
nis vitio, sed iidem illi admiratores Dei, euauerunt in co-  
gitationibus suis, & gloriam incorruptibilis Dei, transu-  
lerunt in homines mortales, & res perituras, vt ait Apo-  
stolus, & stultum factum est insipiens cor eorum. Quod si  
vacantia



vacantia notitiæ, amoris aut timoris, esset peccatum originale, iam notitia, amore aut timore obtento, vacantiæq; depulsa, simul depelleretur originale peccatum: quod falsum esse nemo ignorat. Porro ego neminem tam præpostero esse iudicio puto, qui opinetur ab Adam derivatum in posteritatem, quod ne ipse quidem Adam habuit. Enimvero quod non habetur, non potest in alios transfundi. Iam fit palam in sacris Adam viciosa illa & caliginosa Dei ignorantia non fuisse affectum, verum contra, habuisse certam Dei cognitionem, metum quoque & timorem, insuper & magna ac admirabili sapientia fuisse præditum. Sic dicitur Ecclesiast. 17. Deus de terra creavit hominem, secundum imaginem suam fecit illum. Et iterum conuertit illum in ipsam, & secundum se vestiuit illum virtute. Numerum dierum & tempus dedit illi, & dedit potestatem eorum quæ sunt super terram, posuit timorem illius super omnem carnem, & dominatus est bestiarum & volatilium. Creavit ex ipso adiutorium simile sibi, consilium & linguam & oculos & aures & cor dedit illis excogitandi, & disciplina intellectus repleuit illos. Creavit & illis scientiam spiritus, & sensu impleuit eor illorum, & mala & bona ostendit illis, posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum, vt nomen sanctificationis collaudent, & gloriari in mirabilibus illius, vt magnalia enarrent operum eius: Addidit illis disciplinam, & legem vitæ hereditauit illos. Testamentum eternum constituit cum illis, & iustitiam & iudicia sua ostendit illis, & magnalia honoris eius vidit oculus eorum &c. Ne quis autem cauilletur Adam hæc in præuaricatione amisisse, recitatur hic illa potissimum Dei dona, quæ & lapsus retinuit, & vniuerso mortaliu generi facta sunt à Deo cõmunia: sed & textus Genes. 3. clarissime habet Adã post lapsum audiuisse & cognouisse vocem domini, ac præ metu eius se abscondisse, timuisse quoque & cõtexuisse sibi perizomata &c. Chrysof. Homil. 12 ad populum Antiochenum, ostendit primos homines quãdo nondum literæ, neque lex neque prophetæ aut iudices, *re quid* sed solus Adam cum filiis erat, cõscientiæ cognitione agnouisse voluntatẽ Dei, cognouisse itẽ quid deo placeret, quid *potuit a* displiceret, & quo offensus recõciliari posset, atque ob id *puã vete* res.

*Adam cognitionem dei quam habuit nõ amisit.*

E iij timuisse



timuisse eius offensionem, venerationi quoque & cultui eius (quæ certè amorè in Deum testatur) dedisse operam. Sed & primitias naturæ instinctu obtulisse & sacrificia. Si hæc habuit Adâ, quomodo potuit contrariū eorū in naturâ nostrâ deriuare? Habuit notitiâ Dei, & dicunt transfudisse in nos Dei ignorantiam. habebat metum, & dicunt metus priuationem in posteritatem traiecisse, quæ tam absurda sunt, vt putem non digna quæ longius persequar. Forsan querat ineptus aliquis, vt rursus ergo notitiâ quam habuit Adam in posteritatem transfudit? Respondeo, neque notitiâ neque ignorantiam. Notitia enim Dei donum est, & illuminatio de celo, non de carne veniens. Ignorantia verò vitium est, non paruulorum, sed adultorum; idemque de vacantia metus & amoris Dei censendum, quæ sunt in adultis damnabilia crimina, cum à paruulis non desideretur aut exigatur metus vllus aut amor Dei. Id quod postea latius explicabimus. Nasci mur nudi, sine omnibus actibus & notitiis. Deut. 1. Filij vestri qui hodie boni & mali ignorat distantiam, ipsi ingredientur &c. Et Apostolus ad Rom. 9. de Iacob & Esau, cum nondum aut boni aliquid egissent aut mali &c. Nec constat originale peccatum nostris vel operibus vel notitiis, nec item potentiis à Deo creatis, alioqui deriuatum in nos non esset, sed nouiter creatum. Quanquam fatendum nobis est, quod potentias bonas grauius corruerit, vt ridicula sit aduersariorū assertio, quæ de peccato originali ita constituit, ac si recens nati paruuli, statim sint in intellectu erroribus pleni, habeantque iam & notitias in mente, & concupiscentias in voluntate sicut adulti. Et forsitan altercantur de peccato originali nondum intellecto.

*Odium & contemptum Dei, irasci item iudicium Dei, aut indignari, & similes passiones non esse originalia peccata.*

**S**I non præter omnem probabilem rationem, non præter verbum Dei, non denique præter bonorum omnium experientiam statuerent aduersarij, odium & contemptum Dei, irasci item & indignari deo, & id genus alia multa, esse peccata originalia, aut si vel sophisticam aliquam haberent eius rationem, esset forsitan quo erroris hos tantos palliare, esset cur non gratis errare videri



videri possent, esset quoque, quod nos vel iusta ratione vel impugnare, vel vero sensu explicare possemus: Nunc vero qua venia digni erunt, qui tam feodos errores nulla ratione freti, vltro parturiunt? Quis ludat hinc operam? Quis tempus profliget, vbi non auditur nouae doctrinae probabilis vlla ratio, nisi forte velint suam nobis auctoritatem sufficere? Certè Philippus in Apologia hoc ipsum non semel sibi arrogat, vt quando sua auctoritate reiicit quod dicit Theologi, & omnes eruditoru schola, nos propter palstones nec bonos esse nec malos, nec item laudari nec vituperari. Et quando eodem loco, censorio more pronunciat. *Nihilo prudens assuunt Theologi & alias sententias, naturam non esse malam, id in loco dictu non reprehendimus, sed non rectè detorquetur ad extenuandu peccatu originis, &c.* Proh magnificam censuram, quasi ad hanc rem naturae conditio, quam Deus creauit bonam, nihil conferat. Scilicet M. Philippus & M. Bucerus dixerunt, Ergo est. Ad hanc consequentiam si mihi sit respondendum, equidem ita concludero, & multo rectius: Philippus & Bucerus dixerunt, ergo insaniunt. Caetera enim quae de experientia & definitione male deprauata ad efficiendum ista inducunt, iam abundè satis sunt diluta, nec video vllum ipsis vltra hec restare argumentu. Quinetiam (vti de ignorantia dictum est nobis) infra Bucero respondebimus plura.

Proinde in presens suffecerit nobis pro horu confutatione semel ostendisse vnicum tantum esse peccatum originis, haec autem sunt multa. Itemq; nullu actuale esse originale, quod originalia in nos deriuentur, actus autem cum motione simul euanescentes ac pereuntes, deriuari in alios, sit impossibile. At isti sunt actus seu motus quida, irasci, indignari, odio haberi. Sed neque passiones, quas deus vtilissimas corporib<sup>9</sup> humanis inseuit, quibus & bene & male vti possumus, sunt natura vel absque vsu malo, peccata. Sunt quide deprauate per originale peccatum, vt legi mentis quemadmodu & concupiscentia non statim pareant, sed tamen absq; vsu, sunt otiosae. Odium in se consideratu, no magis peccatu est, qua in se consideratus amor, nec ira magis quam placabilis: nam sicut amare virtutem bonu, est & vitia malu, ita virtutes odisse malu est, odisse autem

*Passiones animoru non sunt peccata.*



autem vitia bonum. Sic de merore & gaudio, contemptu & obseruantia, in quibus nullum aliud est peccatum quam abusus malus. At abusus omnis actio seu motio quadam est, vt manifestum sit, hæc aut non esse peccata, aut actualia esse: qualia sunt & reliqua quæ origini ascribunt, vt fremere quod impij meliore fortuna vtuntur quam boni, incitari libidine, cupiditate gloriae &c. Eadem opera poterat adnumerare, quicquid actualium vitiorum destinatio animo peragitur, & idipsum de his dicere quod de illis, nempe hæc agnoscunt in se pij homines. Sed ego (dum viam) misericordem Deum toto corde precabor, ne me finat eo prolabi, vt sentiam tot tamque impias in me motiones quam isti pijs affingunt, nolim enim in numero piorum illorum recenseri. Etsi autem sciam naturam bonam non posse neque optimum odisse Deum, neque maximum contempsisse, fateor tamen voluntatem malam hoc posse, quod fecerit diabolus, vbi spiritu correpta immundo fuerit à Deo auersa, vt credam Philippum, Bucerum, & complices eorum (si huius criminis vel modicum sensum habent) esse impuros, & daemone quopiam haud dubium possessos. Si verò nullum eius habent sensum, cur faciunt hereditarium & originalem morbum? præsertim cum originalis morbus etiam secundum propriam peccati rationem, sit omnibus hominibus per ipsos perpetuus. Aut cessent igitur hæc appellare originalia, aut fateantur se perpetuo Dei odio diabolo simillimos.

*Voluntas mala, potest quod natura, licet corrupta non potest.*

*Solum inobedientia peccatum esse originale.*

**T**Andem igitur quodnam est vnicum illud originis peccatum, quod deriuatur ab vno in omnes, si non est ignorantia Dei, neque dubitatio, neque incredulitas, neque diffidentia, neque contemptus, neque odium Dei, neque item irasci, aut fremere, aut indignari contra deum, neque amare carnalia, neque incitari ira, libidine, cupiditate gloriae, neque aliquid illorum, quæ vel Bucero contra Colonenses, vel Philippo in Apologia originalia censentur? Quæ species in tam lato peccatorum genere est originalis? Quæ, nisi inobedientia? Hæc in primo homine cepit, & secundum remanentem post actum culpam, trãsit in om-



nem posteritatem: quod de nullo alio peccato affirmari potest. Idcirco & Apostolus peccatum illud, non ignorantiam, aut dubitationem, aut incredulitatem, aut odium Dei appellauit, sed inobedientiam & prauaricationem. Ad Roma. 5. Per vnus inobedientiam peccatores constituti sunt multi. At vbi legitur, Per vnus odium vel incredulitatem peccatores constituti sunt multi? Paulus sequuti sunt sancti patres, qui concordi spiritu & voce quoties sit rei mentio attestantur nobis Ad inobedientiam seu mandati prauaricationem fuisse primum illud peccatum, quod genus humanum perdidit & prostrauit. Irenaeus vicinus apostolorum temporibus lib. 3. contra haereses: Per inobedientiam (ait) vnus hominis, introitum peccatum habuit. Idem lib. 5, dicit nos omnes per inobedientiam primi hominis Adae offendisse: non facientes Dei praeceptum: in secundo autem Adam reconciliatos & obediens vsque ad mortem. Epiphanius contra Marcionem ait: Adam in inobedientiam collapsus, cum haberet liberum arbitrium in propria voluntate, a seipso peccatum intra se excogitatum commisit, vbi videlicet eundem dominum per inobedientiam spreuit. Isychius lib. 3. in Leuiticum, inobedientia nobis immunditiam sordemque contraxit. Chrysostr. sermone. 9. in epist. ad Roman. Clarefcit itaque non hic dici de peccato, quod sit ex transgressione legis, sed quod est ex inobedientia Adae, illud scilicet est, vnde omnia infecta, vastataque sunt, Quod dictum Augustino adeo probatur, vt contra Iulianum lib. primo Chrysostrum allegauerit in haec verba translaturum: Manifestum est quonia non ipsum peccatum quod ex legis transgressione, sed illud peccatum quod ex Adae inobedientia, hoc erat quod omnia contaminauit. Theophylactus in expositione capituli quinti ad Romanos: Nunc quid sit vnus delictum interpretatur, exprimitque quod sit, inobedientia, per quam constituti sunt peccatores multi, Cyrillus libro quinto Thesauri, dicit Adam prauaricatione diuini mandati vitam perdidisse, ad quam per obedientiam Christi sumus restituti. Ambrosius in psal. 108. In paradiso orta est inobedientia, ideo obedientia cum saluatore descendit. Item in libro de Paradiso capite septimo, dicit inobedientiam mor-

*Solus peccatum inobedientiae transit in posteritatem.*



mortis causam fuisse. Vt Augustinum allegemus loco vno vel altero, superfluum arbitror, quem constat tam multis libris peccatum illud, modò concupiscentiam, modò inobedientiam appellitare. Et quidem primus parens Adam quando peccauit, habuit in vtraque sui parte, hoc est, in carne & in voluntate inobedientiam contra Dei mandatum. In voluntate quidem, quod mulieri danti ad comedendum obsequi decreuit, cum aliud iuberet mandatum. Quid autem mulier dederit, his verbis explicat scriptura: Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius & comedit, deditque viro suo, qui comedit, Genesis tertio. Ecce hic commotam in carne concupiscentiam, quæ esum delectabilis ligni appetebat. Hæc erat altera inobedientia in carne Adam, cõtra idem illud mandatum. Stabat interim ratio in homine, quæ cogitabat mādatum Dei, quod prætergredi nefas iudicabat: Cui è regione aduersabatur concupiscentia voluntatis ad mulieris arbitrium inclinata, concupiscentia quoque carnis capta pulchritudine & suauitate fructus. Ac tandem duplici concupiscentia rationem vincente, contra mentem comedit, & mandatum Dei præuaricatus est, factus Deo & arbitrij voluntate, & naturali carnis concupiscentia, inobediens. In hunc modũ consummatum est peccatum inobedientiæ, per quod factus est æternæ damnationis reus cum vniuersa posteritate, in quam peccatum illud nõ quidem secundum actum, sed secundum culpam, reatum, & corruptionem propagatione quadã transit. Peccauerant enim Adam & Eua vt dictum est, concupiscendo & perficiendo, quæ Deus prohibuerat facere, vt fuerit peccatum eorum omnibus modis absolutum & actuale.

Inde natus est in carne affectus quidam concupiscendi, qui cum sit quasi habitus quidam brutæ carni ingentus & infixus, nec præditus sicut voluntas prædita est, arbitrij libertate, vt valeat seipsum continere vel corrigere, aut in diuersum ferre, manet idem semper inclinatus & propensus ad aliquid sine iudicio: atque hunc affectum concupiscendi, appellamus originalem carnis concupiscentiam, sicut beatus Augustinus & alij patres faciunt. Quod

Duplex  
inobediē-  
tia, vna  
in volun-  
tate alia  
in carne.

Concupi-  
scentia o-  
riginalis

idcirco



idcirco admonitum lectorem volui, ne quis audito concupiscentie originalis nomine, statim semper actum eius intelligeret, & nos non de affectu seu habitu, aut vi concupiscendi, sed de actu eius loqui putaret. Verum voluntatis inobedientia quae & ipsa concupiscentia quaedam est, eratque in anima primorum parentum, euauit, non relicto à se, neq; actu, neq; habitu, idq; propter arbitrij liberi veritatem, qua poterant sese continere, cessare, & alio conuertere. Quamquam autem ita actus ille praeterierit, & non sit haereditaria concupiscentia in anima sicut in carne relicta, mansit tamen culpa seu peccatum, quod poterat homo arbitrij libertate contrahere, sed non ab eodem se eadem libertate purgare. Itaq; sicut mansit in carne concupiscentia, sic mansit in anima primorum parentum peccatum sola Dei misericordia purgandum.

Hic iam incidit difficilis & inexplicabilis quaestio de transitu peccati illius in succedente posteritatem. Etsi enim ratio dari queat de propagatione fomitis, seu concupiscentiae carnalis, propter carnem cui inhaeret, & cum qua propagatur, non tamen apparet, quo modo simul transeat ipsius peccatum formale in nouum hominem. Cum anima quae est propria peccati sedes, neque propagetur sicut caro, neq; fiat ex traduce & potentiis materiae, vt peccatum ab anima in animam transferatur: sicut concupiscentia cum carne in carnem, sed anima ipsa noua à Deo creata simul infundatur, non habens vllam sui partem à parentibus. Quae causa erat, cur Pelagiani negarent hominem nasci in peccato originali, & si non negarent eum obstrictum poenis peccato illi debitum. Contra quos beatus Augustinus ingenia volumina conscripsit, clarè & euidenter scripturarum auctoritate conuincens, omnes homines in originis peccato, ineuitaliter nasci. Quod ipsum astruunt omnes sancti Ecclesiae Dei doctores, quamquam non tam copiosa demonstratione, quia nemo eis contradicebat, vt opus fuerit accurata & proluxa disputatione, renitentes conuincere, quales reperit Augustinus.

Cum quereretur autem à Catholicis Pelagiani, per quas rimas transiret peccatum illud, vel quo vehiculo, aut subiecto transuectum, perueniret in nouum hominem, cum necessitate

*in carne non actus, sed habitum cōgenitum significat.*

*In anima non mansit voluntatis actus, sed peccatum.*

*Quomodo transit peccatum Adae in posteritatem.*



cesse sit, peccatum alicui inherere, quando non volitet sic  
ut auicula, ab anima in animam, & carni (quæ non est ido-  
neum eius subiectum) inherere non possit, difficile inue-  
niebant Catholici quod responderent, & quo (non dico  
sibi) sed aduersarijs satisfacerent. Ipsi enim catholicis, sua  
fides sufficiebat, qua credebant in paruulis esse peccatum,  
propter scripturæ sacræ testimonium, etiamsi non appare-  
rent rimæ, per quas deriuaretur, aut vehiculum, quo trans-  
portaretur, aut per quæ deflueret cannalia, vel subiectum,  
cui inherens deuolueretur ab anima in animam.

At aduersarij tanto instabant acrius, & multis prate-  
rea argumentationibus: Catholicos arctabant, vt Beatus  
Augustinus huiusmodi eorum argumentis permotus, pu-  
taret prius, certi aliquid de origine animarum inquiren-  
dum esse, quam de peccati transitu diffineretur. Siquidem  
vbi non constaret animarum origo, sciri nõ poterat quo-  
modo contraherent in ipsa sua origine peccatum.

Quapropter ponit quatuor opiniones de earum ori-  
gine. Vnam, qua dici potest, omnium hominum animas ex  
vna Adæ anima propagari, sicut propagatur caro de car-  
ne. Alia est, qua creduntur singulis quibusq; hominibus,  
singulæ animæ nouæ creari & infundi.

Tertia & quarta opinio existimant omnes animas se-  
mel à deo creatas, & nullas amplius creari, ppter id quod  
dicitur. Genesis. 2. Compleuit Deus die septimo opus suum  
quod fecerat, & requieuit die septimo ab vniuerso opere  
quod patrarat. Sed differunt opiniones istæ, quod hæc ve-  
lit animas creatas sua sponte inuolare corporibus huma-  
nis: Illa à Deo mitti, & singulis proprium corpus destina-  
ri. Quæ autem harum quatuor opinionum sit vera & am-  
plexanda, relinquit in dubio atque adeo, quomodo tran-  
seat peccatum ab anima in animam, similiter in dubio re-  
linquit. De quo vide ipsum librum tertio de libero arbitrio.  
Vbi multis capitibus re ista tractat. Item epistola sua. 2. 8.  
ad Hieronymum. Itæ epistola sua. 157. ad Optatum episcopum.  
Item ad Valerium de nuptiis & concupiscetia, lib. 1. cap. 19.  
Item contra Iulianum libro quinto, vbi inter alia sic ait:  
Quid autem horum sit verum libentius discio, quam dico,  
ne audeam docere, quod nescio. Et post pauca: Magis cu-  
randum

*Dubita-  
tio Augu.  
de peccati  
origi. de-  
scensu.*

*Quatuor  
opiniones  
Augu. de  
origine a-  
nimarum.*



randum est, siue in paruulis, siue in grandibus, quo anima sanetur auxilio, quam quo uiciata sit merito: quæ tamen si uiciata negabitur, nec sanabitur. Pari libertate, & in epistola ad Hieronymum ingenue confitetur ignorantiam suam, poscens ab ipso doceri. Quod si vir tantus, tam acuti sensus, tam perspicacis ingenij, tam diligens inquisitor occultæ ueritatis, cui non habuit Ecclesia hac in re unquam parem, non fuit ausus temere hic aliquid definire, quis confidat se nosse, quod ille ignorabat? aut quis præsumat præstare, quod ille non potuit?

Quibusdam hodie uidetur, leuissima res esse præscribere modum, quo fiat anima rea, creduntque in promptu se habere quod respondeant. Sed quid docent? quid tradunt? Dicunt propterea puniri paruulum, quia non habet iustitiam debitam atque hoc ipsum esse eius peccatum transire autem debitum ab anima in animam, sine scrupulo. Hac responsione sibi magis quam aliis satisfaciunt. Nec latebat Augustinum paruulum non habere iustitiam à parentibus, sed non putabat hanc vacantiam, ad tantas poenas sufficere, nec ducebat talem responsionem dignam pro magnitudine rei. Alioqui poterat & ipse ita respondere, & non relinquere in dubio suspensam questionem. Ad hæc de originali iustitiæ debito, facilius dicitur quam probetur aliquid. Constat in omnibus iustitiæ illius defectus, & certum est nos absque ea nasci: sed unde constabit iustitiæ illius debitum? Magnæ res indubitatæ egent testimoniis. Neque scripturis sacris, neque patrum testimoniis, neque item ecclesiæ (quod sciam) definitione, efficitur aliquid de huiusmodi debito, nisi tantum quod in scholis talibus disputationibus solemus exerceri. Mihi quidem quod de debito dicitur, sit satis probabile. At uero si res serio agatur cum aduersariis Pelagianis, quomodo & illis persuadeatur? Ad hæc quis audeat dicere paruulo in baptismo nihil aliud relaxari, quam impositum seu imputatum à deo debitum, & non ueram aliquam culpam? Nescio an passioni Christi & gratiæ baptismi conueniat talis æstimatio, quum baptismo lauetur anima, non à nihilo, sed ab immunditia, ab iniquitate, à macula, à culpa, à contagione, à peccato: quod à tantum à debito lauaretur, iam non lauaretur, sed instruetur

retur

*De iustitiæ originali debito non habetur certitudo.*



retur, donareturque tantum noua gratia originale iustitiam supplete: quod non est lauari, purgari & emundari, sed potius ornari. Et quomodo probabitur deum exigere à paruulo, quod non dedit: quomodo nobis persuadatur, deum, quia non dedit paruulo iustitiam, ideo tot modis eum punire, torquere, & damnare? Ac iam punire paruulum non propter aliam causam, quam quia nihil ei datum est. Videndum ne si hoc dicimus, veniamus in dubitationem de dei iustitia, sibi fingentis quod puniat.

Vehementer mouit istud beatum Augustinum, ideo cum posset & ipse vacantiam hanc causari & hac elabi responsione, qua magis declinatur quam soluitur argumenti vis, huc confugere noluit, præsertim cum non constet deum inquirere de iustitia paruulorum sed magis punire peccatū. Vnde epist. sua. 28. cuius iam meminim⁹, ad Hieronymum, sic ait: Deus bonus est, deus iustus est, deus omnipotēs est, hoc dubitare, omnino dementis est. Tantorum ergo malorum, quæ fiunt in paruulis, causa iusta dicatur: nempe cum maiores ista patiuntur, solemus dicere, aut sicut in Iob, merita examinari, aut sicut in Herode, peccata puniri, & de quibusdam exemplis quæ deus manifesta esse voluit, Alia quæ obscura sunt, coniectare conceditur, sed hoc in maioribus. De paruulis autē quid respondeamus ediscere, si peccatis tantis nulla sunt in eis punienda peccata. Nā utiq; nulla est in illis ætatibus examinanda iustitia. Aduerte lector animū, & expende diligēter ista Augustini verba. Fatetur ætate illā vacuā esse iusticia, nec examinandā in ea putat iusticiā quā nullā habet, sed hoc non censuit sufficere, ad tantas pœnas, quæ in paruulis, vel hic in præsentī vita infliguntur vel in futura. Quærit & inuestigat peccata quæ in ipsis puniuntur. Solam carentiam non appellat verum & dignū peccatum, sed ab eo distinguit, quærit tot pœnarū causam iustam aliquā. Mihi quidem videtur tale aliquid dicere: Qui virginitatem non habet, non accipit virginitatis laurea, nec tamen propterea punitur, nisi commiserit adulterij vel fornicationis peccatū: qui alienus est à martyrio, non accipit coronā martyris, neq; tamen punitur, nisi fuerit abnegator, aut infidelis: qui non accepit talentū, nihil lucratur, nec præmiū accipit, sed neq; punitur, nisi acceptis fuerit abul⁹.

Sic



Sic qui originalem iustitiã non habet, non accipit origina-  
lis iustitiã: prãmia, qui si non habet præterea culpam seu  
peccatũ, sed tantum & ab omni peccato, & ab omni iustitiã  
aquẽ vacuus est, quare per iustitiã Dei punitur: Ideo nec  
ego auisim hãc quicquam definire, nisi quod sit olim defi-  
nitum, quod in Ecclesia constat, fidequẽ indubitata credi-  
tur, Omnes homines nasci in originis peccato, quod animã  
ipsam ream teneat. Amplius à Theologo exigi nec debet,  
nec potest, quã vt secundum scripturã sensum & ecclesia-  
sticas definitiones, de credendis simpliciter respondeat. Si  
quis verò, rationẽ poscat credendorum, huic dicitur: Quis  
consiliarius eius fuit: & quis cognouit sensũ domini? Nun-  
quid dicit figmẽtum ei qui se finxit, quid me fecisti sic? an  
non habet potestatem figulus de eadem massa facere aliud  
vas in honorem, aliud in contumeliam? Sed tamen si quis  
simplicitatis nostrã coniecturam, velit cognoscere, dicam  
libeater nõ quod sit definitum, aut fortẽ indubitatum, sed  
quod mihi videatur probabile, quousque per Ecclesiam,  
quã est columna & firmamentum omnis veritatis, certi a-  
liquid declaretur.

In pro generatione humana hoc obseruandum est, quod  
parẽtes sunt corporum nostrorũ, & non animarum geni-  
tores. Siquidem quod de animarum origine beatus Augu-  
stinus in ambiguo reliquit, pro certissimo hodie & indubi-  
tato, omnes Theologorum scholã definiunt. Singulis ho-  
minibus singulas creati à Deo animas, easdemq; dũ crean-  
tur corporibus humanis, vtero adhuc materno inclusis in-  
fundi. Quo constituto, considerandum quales animas, aut  
quomodo affectas, Deus corporibus nostris infundat. Ad  
hoc conferet dictum illud Apostoli: Factus est primus ho-  
mo Adam in animam viuẽtem, nouissimus Adam in spi-  
ritum viuificantẽ. Vbi facit diferimen latum inter animam  
viuẽtem & spiritum viuificantem. Anima quidem fa-  
cta est viuẽs, sed non viuificatrix, vt animet corpus sed  
ipsum non viuificat vita vera, immortalis & spiritali. Vi-  
tam itaque quandam habet naturalem, qua corpus suo  
modo viuificet, hoc est, animet, sicut & cãtera animan-  
tia, de quibus eodem modo dicitur in Genesi, quod ani-  
mam habeant viuẽtem. Genesis primo dixit etiam  
Deus:

*De trans-  
tu peccati  
in succe-  
dẽtes pro-  
babilis o-  
pinio.*

*Anima  
hominis  
vuit, sed  
nõ est vi-  
uifica.*



Deus: Producat aquæ reptile animæ viuientis, & volatile volans super terram &c. Et iterum, dixit quoque Deus, Producat terra animam viuentem in genere suo, iumenta & reptilia, & bestias terræ secundum species suas, factumque est ita &c. Verum nec animæ bestiarum, nec anima hominis, quâquam in immensum illis nobilior sit, utpote rationalis, & ad imaginem Dei creata, habuerunt viuificam illam potentiam, quæ ad summum vitæ gradum corpus instauret & prouehat, ut donet corpus animatum immortalitate & incorruptione, quod ad illum pertinet, de quo scriptum est: Viuificabit mortalia corpora nostra propter inhabitantem spiritum eius in nobis. Ita & beatus Augustinus, videtur illud Apostoli dictum intellexisse, epistola cetergesima quadragesima sexta. Verba eius sunt: Inter animam viuentem, & spiritum viuificantem hoc interesse voluit Apostolus, ut illic sit corpus animale, hic spirituale. Anima quippe in corpore animali viuit quidem, sed non viuificat, usque ad auferendam corruptionem.

Rom. 8

In corpore verò spiritali, quoniam perfecte adherens domino, vnus spiritus est, sic viuificat, ut spiritale corpus efficiat, absumens omnem corruptionem, nullam metuens separationem. Porro quando primus homo formabatur in animam viuentem, dabatur animæ corpus nullis obnoxium infirmitatibus, sed elegans, sanum, rectum, atque ad omnem animæ voluntatem tractabile & obediens: nunc vero corpora nostra non solum infirma, vulnerata, infecta & corrupta sunt, verumetiam animæ reluctantur, & concupiscentiæ suæ viribus, validæ contranituntur. Quod si nequibat anima sanum illud & obediens ac rectum corpus donare incorruptione, quanto minus queat vulneratum istud & rebellante corruptione sua liberare, restituere & sanare? Si corpus illud non erat animæ tractabile, quanto minus graue istud? Si non poterat efficere ut sanum illud fieret immortale, quanto minus ut infirmum, grauiusque saucium?

Habes itaque ex prædictis quod Deus creet animam naturalibus potentijs & passionibus, quæ lædi vitiarique possunt, sanare autem non possunt, præditam, simplicem, puram atque incontaminatam: sic tamen dispositam, ut vitiari, contaminari, & impura fieri possit. Corpus autem seu carnem

gene-



generant parentes : & talem generat qualem ipsi habebat, *Animam*  
 hoc est, labe mortis infectam, adeoque mortiferam, corru- *deus creat*  
 ptarum virium, vitiosam, & contagiosam, menti quoque ex *viciabile,*  
 contracta semel inobedientia seu concupiscentia perpetuo *carne ge-*  
 repugnantem: ut non mirum sit in complexu duarum par- *nerat pa-*  
 tium coeunte anima cum corpore illud quod simplex & *rentes con-*  
 nudum ac veluti inerme est, nec suffultum vllis praesidiis *tagiosam.*  
 spiritus viuificantis, contagionem recipere ab eo quod est  
 mortiferum, quod parentali vitio infectum est & conta-  
 giosum, fierique particeps eiusdem illius rebellionis & pec-  
 cati. Siquidem anima inuenit in carne cui commiscetur,  
 peccati veteris fomenta, quae non valet ipsa excutere aut  
 purgare, eo quod ipsa viuat tantum, & non sit viuifica: pro-  
 inde viuat in fomentis peccati, quorum amplexu naturali  
 quodam appetitu gaudet & delectatur. Vnde homo nouus  
 contracto inobedientiae originalis peccato, licet ignarus,  
 & nullis operibus suis culpabilis, nulloque voluntatis vsu  
 praeditus, fit reus praeruaricationis illius, ac dignus damna-  
 tione aeterna. Quod & beatus Augustinus lib. de spiritu &  
 anima, capite 42. claris verbis innuit. Et cum valde se tor-  
 queat ad ostendendum transitum originalis peccati in ani-  
 mam, hic videtur illud praestitisse. Ait enim: Paruuli sicut  
 nesciunt culpam cum qua ex carne nascuntur, sic nesciunt  
 gratiam qua per Christum renouantur. Non excusat par-  
 uulos a culpa, quia eam non norunt: nec excludit gratiam  
 ab eis qui eam nesciunt. Quæris in eis culpam, inuenis ex  
 carne traductam: quæris in eis gratiam, inuenis a Deo col-  
 latam, &c. Quod a sententia quam descripsimus, non abhor-  
 ret. Idem Christianorum Poetarum vetustissimus ille pru-  
 dentius pulchro carmine expressit. ita enim in Apothecosi  
 & doctè & eleganter modulatur.  
 Hæc prima est natura animæ, sic condita simplex,  
 Decidit in vitium per sordida fœdera carnis,  
 Exin tincta malo peccamine principis Adæ  
 Infecit genus omne hominum quod pullulat inde,  
 Et tenet ingenitas animarum infantia ab ortu.  
 Primi hominis maculas, nec quisquam nascitur insons &c.  
 Vides lector, quâ breui carmine sit Prudentius omnia quæ  
 diximus complexus, nec iam Poëtam agere ipsum, sed planè

Theolo.



Theologū: vnde & subdit de pœna quæ debeat peccato;  
Sed quia materiam peccati ex fomite carnis  
Confociata trahit, nec non simul ipsa sodalis  
Est incentiuum peccaminis, implicat ambas  
Vindex pœna reas, peccantes mente sub vna  
Peccandique cremat socias cruciatibus æquis, &c.

Hæc est lex omnium mortalium, hæc est generatio filiorū  
Adam, transiens à primo in nouissimum vsque hominem,  
ab eodem cōcupiscentiæ fomite procreatum. Nec liberā-

*Virgo ma-  
ria ab ori-  
ginali pec-  
cato pre-  
seruata.* fit in secūdo Adā, domino inquā, nostro Iesu Christo, quæ  
malum illud perstringere non potuit, eò quòd de spiritu  
sancto, nō de carnis cōcupiscentiā cōceptus & natus sit, ex  
immaculata virgine, quam & ipsam singulari sua prædesti-  
natione misericors Deus à peccato illo liberam, intactam  
& immunem seruauit, ad hoc, vt de carne munda & pura,  
quæ neque infecta esset, neque contagione sua læderet de  
se natū, formaretur nobis Adā ille nouus, qui de eius carne  
veram quidē carnem, sed absque peccato assumeret, quam  
gereret in similitudinē carnis peccati, & p peccato nostro  
expiādo, deo offerret. In hac regeneratione, qui eramus fi-  
lij Adā, efficimur filij Dei: qui facti eramus in animā viuē-  
tem, recipimus spiritū viuificatē: qua de causa datur nobis  
spiritus adoptionis & promissionis, qui est pignus heredi-  
tatis nostræ in redēptionē acquisitionis, quo credentes si-  
gnamur. ad Eph. 1. & 4. qui prorsus perimat & auferat pri-  
mæ generationis peccatū, vt simus noua creatura in ipso.

*Quomodo  
ab origi-  
nali pec-  
cato libe-  
rati, gene-  
rent filios  
peccato ob-  
noxios.*

Quinquā autem per talē regenerationem liberētur homi-  
nes à genituali originis nostræ peccato, qui tamen inde se-  
cundū legem Adæ ex carne generātur, peccatum illud ita  
sibi contrahunt, sicut parentes ipsi dum nascerentur olim  
contraxerunt: idque propterea, quod licet peccatum illud  
sit per spiritum ablutum & extinctū, resideat in carne ve-  
teris corruptionis fomes, secundum quem generāt, & non  
secundum spiritū. Carnem enim de se naturalem procreāt,  
spiritum dare non possunt. Quod si generaret simul & spi-  
ritum sicut carnem, aut saltem spiritum simul transfunde-  
rent quando carnem procreant, haud dubium quos gene-  
rant sine peccato nascerentur.



Mirabar aliquando mecum, quænam tam vrgens necessitas, aut fortè libido, aduersarios cogeret transferre peccatum illud inobedientiæ in aliam speciem, & alias indere ei nominationes quam habeatur in scriptura sacra, easq; tam anxie tueri sine testimonio verbi Dei. Suspiscabar eos negotium istud nõ frustra moliri: nondum tamen apparebat digna aliqua ratio qua huc impellerentur, donec venit in mentem cardo & summa totius doctrinæ aduersariorum, que est, *Solam fidem iustificare*. atque è diuerso, *Solam incredulitatem damnare*. Nimirum quemadmodum mendaces, ita & hæreticos quosque oportet esse memores, ne committant quo minus omnia eorum non concinnè & aptè cohæreat. Ergo auferunt Adamo fidem: ne fide concessa, cogantur facti iustum, quem scriptura pronunciauit præuaricatorem & peccatorem tam insignem, vt ab eo peccati initium omnibus hominibus sit factum. Assuunt incredulitatem, vt sit in Adam ratio qua ipsi placet fieri peccatores & iniustos. Iam cætera quæ numerat, incredulitati cognata sunt adeò vt aut sub incredulitate contineantur, aut eam consequantur natura. Ignorantia enim & dubitatio, partes sunt incredulitatis, quas natura cõsequitur, diffidentia & desperatio de gratia Dei. Desperationem contemptus & indignatio, quibus proxima sunt, irasci Deo, odisse iudicia eius, & studium illorum, quibus homines à Deo auertuntur, qualis est auaritia, amor voluptatis carnalis, cupido gloriæ: Quibus vitis contegendis aiunt sufficere solâ fidem. Ergo hæc ipsa peccata (vt eorû est sententiâ) manet in omnibus hominibus, etiam baptizatis, quod testimonio priorû hominû, qui eadem in se experiantur, volunt comprobatum, & sola fide conteguntur, ne imputentur ad damnationem. O molle, o suaue, o speciosum õperimentum criminum, fides. O fidem talibus superstructâ fundamētis. O mirabilem consensum tẽpli Dei cû idolis. O idola quibus tali licet esse asylo tuta. Aduersarij itaque hoc nimirum consilio ad metamorphosin peccati originalis faciendam videntur adacti.

Demonstrauimus hastenus Christiane lector, vnicû tantum esse peccatum originis, & quõdnãm illud sit confutata aduersariorum doctrina explicuimus. Putoque quantum ad faciendam veritati fidem, sufficiat testimoniorum,

F ij nos

*Quo consilio assuunt Lutherani Adamo incredulitatem.*



nos attulisse è sacris scripturis & patribus sanctis. Quibus si res posceret, possemus multo adhuc plura addere, nisi prolixitatis tedium vitaremus. Proinde si veritatis, si fidei catholicae, si doctrinae purioris es amas, affectu & partium studio deposito, quod verbo Dei, quod patrum testimonio, quod item firmissimis rationibus commonstratum nobis est, cognosce & synceriter secundum Deum diiudica.

*Responsio  
ad argu-  
mentum  
Buceri.*

Nunc ad ea quibus Bucerus statuere nititur peccatum originale baptizatis non auferri, sed tantum non imputari ad damnationem, te autem vera manere, primum respondeamus, ut dissectis eorum argumentationibus, Ecclesiae doctrina nobis deinde constituantur. Allegat Paulum ad Rom. 6. sed mutilum. Apostolus enim habet: Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut non obediatis concupiscentiis eius, sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis uiuentes, & membra vestra arma iustitiae Deo: peccatum enim vobis non dominabitur. Ita Apostolus. Vbi Bucerus praecipua illa omittit. Nepe, ut non obediatis concupiscentiis eius. Exhibete vos Deo tanquam

*Sensus ver-  
borum Apo-  
stoli.*

ex mortuis uiuentes, & membra vestra arma iustitiae deo. Quibus verbis Apostolus nobis indicat, quatenus malum illud sit peccatum, & quatenus non. Inhaeret enim membris nostris, ob id appellatur lex membrorum. Sed in baptizatis absque peccato, quibus utique dicitur: Non ergo regnet peccatum in mortali vestro corpore, ut obediatis concupiscentiis eius, videlicet significans, ita demum malum illud fieri baptizatis perniciosum (fratribus enim seu Christianis scribit) vbi obediuerimus eius inclinationi per consensum voluntatis, quo accedente, regnaret & operaretur iniquitate. Alioqui si quietum & ociosum, nihilominus verè peccatum erit, cur admonet ne acquiescamus concupiscentiis eius? frustra dicitur turpe, caue fieri deformis, cum sit deformis: frustra Aethiopi, ne denigreris: quae candidis & formosis aptè dicuntur. Ad eundem modum in quibus non est verè peccatum, sed fomes quidam peccati inceptor, aptè quidè dicitur, Non regnet &c. Ceterum si membra nostra plena sunt verò peccato, cur praecipit Apostolus ut ne membra nostra exhibeamus arma iniquitatis peccato, sed arma iustitiae Deo? Vbi Deo peccatum ex aduerso opponit, & seruitutem peccati seruituti Dei. Hic quid dicit



dices nobis Bucerus? potest homo duobus istis dominis per Apostolū seruire? Potest certè, si hoc quod tu vis Apostolus sentit, verum esse peccatū in mēbris, & eadem illa ministrare iustitiæ. Atque ita fiet vt iam cōsentiant simul Christus & Belial, mēbra plena vero peccato, plena spiritu immūdo, plena quoq; sint spiritu sancto. Vides igitur quanta absurditas sensum quē Apostolo affingis sequatur? Sequetur enim, vt conueniat modò luci cū tenebris, tēplodei cum idolis, vt Christus in eodē corpore cohabitātē sibi admittat diabolū, & nondū vicerit, nondū arma diripuerit, nōdū abstulerit spolia. Ergo Apostolus verbis illis fideles baptizatos admonet, quomodo oporteat cauere, ne malū illud (quod frequentius ob causas Augustino commemoratas, Apostolus peccatum vocat) fiat verè, quod dicitur peccatum, regnetque per consensum voluntatis in corpore, cui absque noxa & culpa si non regnat, inhæret, quum eadem illa membra hoc malo affecta sint sancta, vt pote membra corporis Christi & templum spiritus sancti 1. Corinth. 3. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Item, nescitis quia mēbra vestra tēplū sunt spiritus sancti, qui habitat in vobis? Idcirco eodem quem Bucerus truncatum citat loco, addit Apostolus, tanquam ex mortuis viuētes. Si manet autem peccatū, quomodo non permanemus in morte? aut quomodo simus ex mortuis viuētes, cum nō sit mors animæ alia quā peccatum? Per peccatū enim, inquit Apostolus, mors venit in mundum. Et alibi: Stipēdium peccati mors. Non tribuit ergo nobis peccatum verum, qui vitā in Christo tribuit. Deo quidem mortui eramus, viuente in nobis originali peccato, quo per baptismū mortificato & extincto, vita nobis reddita est in Deo. Ita vides lector, quid Apostolus Bucero suffragetur.

Nihil melius allegat eundem cap. 7. ad Roman. Si autem quod nolo illud ago, cōsentio legi, quoniam bona est. Ad reliquas autem non ego operor illud, sed quod habitat *quas au-* in me peccatum. Item & illud, Video aliam legem in mem- *thoritates* bris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem *ex Aposto-* me in lege peccati, quæ est in membris meis. Eadem opera *lo citatas* citare poterat & reliqua quæ ibidem Apostolo dicuntur, per Bucerus. Peccatum per mandatum operatum est, in me omnem cō- *rum.*

F iij cupiscē-



*Sententia  
verborum  
Apostoli  
ex colla-  
tione scri-  
ptur.*

cupiscentiam. Item, vivebam sine lege aliquando, sed cum venisset mandatum peccatum renixit. Item, Lex spiritalis est, ego autem carnalis sum venudatus sub peccato. Quod enim operor non intelligo. Item, Scio quod non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum: nam velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Non enim quod volo bonum hoc ago, sed quod nolo malum hoc facio. Cohærent enim ista in eadem sententia, & eo in loco connexa sunt, vt separari alterum ab altero non possit. Describit enim Apostolus totidem verbis colluctationem carnis cum spiritu, & prorsus eadem est sententia, que verbis aliis habetur Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: hæc enim sibiinuicem aduersantur, vt non quæcumque vultis illa faciatis. Quod ad Rom. Peccatum, ad Galat. carnem appellat: quod hic spiritum, illic modò velle, modò appellat mentem. Quis autem dixerit carnem esse verè & propriè peccatum? Liquet igitur Apostolum ad Rom. peccati vocabulo abuti pro reliquijs peccati in carne. Vnde nonnunquam coniungit has duas voces in vnam, & quod modò carnem, modò peccatum vocauerat, facta compositione appellat carnem peccati, vbi non ineptè concupiscentiam viciatam & corruptam carnis intelligimus, quæ caro dicitur quod in carne habitat, cui innata & immersa est: peccatum verò quod ex peccato nata est, & ad peccatum inclinatum quam significationem innuunt verba que ad Gal. hunc locum proximè præcedunt: Spiritu ambulate & desideria carnis non perficietis. Quid sunt autem carnis desideria, nisi concupiscentia carnis: vnde statim subditur: Caro enim concupiscit aduersus spiritum &c.

Breuis ista responsio poterat lectori non contentioso satisfacere, innititur enim scripturarum collationi, quæ certissima regulæ explicandi scripturas, quas & patres non aliter intellexerunt. At quando nobis cum hominibus inuolutis & rixosis negotium est, non grauabimur hæc ipsa laqueus explicare. Est enim iste Apostoli locus, tam obscurus, vt verisimile sit apostolum Petrum eo respexisse quado dicebat in epistolis Pauli quædam esse difficilia intellectu, que indocti & instabiles deprauarēt sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem, Nam cum sancti patres in tam spacio



spacioso mirumque in modum vario sacrarum scripturarum campo, mirabili concordia ubique ferè consentiant, hic variant. Chrysostronus, Origenes, Theoph. Ambrosius, & maior patrum pars volunt Apostolum hæc omnia dicere, non in sua, sed in persona generis humani, considerati in ea conditione, cui subiacet, absque beneficio redemptionis. Augustinus, verò de seipso, non in persona aliena. Et vrget hunc locum frequenter contra Pelagianos, qui plus virium tribuebant libertari arbitrij nostri quam par erat, quibus opponit Apostolum infirmitatem eiusdem agnoscentem in seipso, & dicentem: Non quod volo bonum hoc ago. Quod si in Paulum obtineat, vehementer concutit dogma Pelagianum.

*Apostolus  
patres nõ  
eodem mo  
do expo-  
nunt.*

Prior sententia videtur magis dignitati Apostoli congruere, & sensum referre eius loci apertiore. Cum voluisset enim describere totius generis humani infirmitatem, & eam in vna aliqua persona proponere spectandam, cui potius quam sibi personam illam aptaret? ne iniuriam videretur irrogare alteri cui imponeret. Atque ita docendi gratia Apostolus, quod nõ habebat, sibi accommodat. Nunquã fuit sine lege, & tamen fingit se ante legem fuisse, nimirum propter patres qui legem præcesserant: vivebam, inquit, sine lege aliquãdo, sed cum venisset mandatũ, peccatum reuixit. Ita & istud, Peccatũ operatum est in me omnem concupiscentiam, in persona dicit aliena, cum non bene quadret in ipsum, qui alibi dicit: Nostra autẽ cõuersatio in caelis est. Sic queritur se venundatũ sub peccato, & captiuatum in lege peccati, cum alibi passim prædicet precio emptos nos esse, redemptos, liberatos &c. Et quod hic dicitur, lex spiritalis est, ego autẽ carnalis sum, scio quod non habitat in me, hoc est in carne mea bonum: nisi in aliena accipiatur persona dictũ, quomodo cohærebit cum his, quæ idem ille de se dicit alibi, Viuo autem iam non ego, viuunt verò in me Christus? Et iterum animalis homo nõ percipit ea quæ sunt spiritus dei, nos autẽ sensum Christi habemus. Item, arbitrantur nos quidam secundũ carnem ambulare, nos autem in carne ambulantes, non secundum carnem militamus. Et alibi, Propter inhabitantẽ spiritum eius in nobis. Hæc igitur oĩa quæ in se transfert non

*Sententia  
Chrysostr.  
de verbis  
Apostoli.*

F iiij ad se



ad se neque ad baptizatos, sed ad eos qui gratiam baptis-  
mi non receperant pertinere constat. Quod vel ex eo fit  
manifestū, quod iam dixerat de baptizatis. Cum essemus  
in carne, videlicet ante baptismum, passiones peccatorum  
quæ per legem erant, operabantur in membris nostris,  
nunc autem soluti sumus à lege mortis. Et quod capite se-  
quenti ad eosdem ait: Vos autē in carne non estis, ac pri,  
Corin. 6. Nescitis quia membra vestra templum sunt spi-  
ritus sancti qui habitat in vobis? Quæ si recipitur sententia,  
vt nō temerē repudianda est, frustra nobis obiicitur, Apo-  
stolus in aliena, non baptizatorum loquens persona, qui  
de reliquiis disputamus regeneratorum.

Cæterū ne putent aduersarij nos ab Augustino de-  
clinare, cæterorumque sententiam astutē probare, ad sub-  
terfugiendam videlicet vim argumentorū, donemus bea-  
tum Augustinum, etiam intelligi posse Apostolum hæc  
dicere de seipso: volumus enim vbiq; non nostrum, sed  
patrum præferre iudicium, tamē clarissimum est, alterum  
Bucero ē duobus eligendum.

Aut enim fatebitur cum Chrysofomo, & maxima scri-  
ptorum Ecclesiasticorum parte, Apostolum loqui non  
in sua, sed in persona eorū qui sub lege, & ante legem do-  
num spiritus non acceperant. Sic frustra (vt diximus) no-  
bis in hac materia obiicitur, vbi de renatis per gratiam a-  
gimus: in iis enim duntaxat negamus concupiscentiam il-  
lam originalem esse verum peccatum, quod in cæteris esse  
docemus. Aut cum Augustino fateatur necesse est de seip-  
so apostolum hæc dicere. Et ne sic quidem obtinebit, pro-  
pter manifestam in voce peccati æquiocationem: quam  
nisi recipiat, effecerit vt Apostolus sibi contradiceret ipse.  
Iam enim capite sexto testatus erat nos mortuos peccato,  
viuere autem deo. Item veterem hominem crucifixum, vt  
destruatur corpus peccati, & liberatos à peccato seruos i-  
& os iustitiæ. Capite quoque septimo, quod Bucerus alle-  
gat, iam dixerat: Itaq; fratres mortificati estis legi per cor-  
pus Christi: quibus verbis si componas quod Bucerus suo  
sensu allegat, habitat in me peccatum. Et, video legem in  
membris meis captiuantem me in legem peccati, efficit  
contradictiones, Si quidem contradictio est, nos liberatos  
& non

*Peccati  
in aposto-  
lo variè  
accipitur.*



& non liberatos. Ab eodem vero peccato mortuos & non mortuos secundum idem habere peccatum, & idem simul non habere. Necessse est igitur fateri apostolo peccatum aliter accipi quando dicit liberatos, aliter quādo obnoxios facit. Sumus enim à vero illo peccato redempti, abluti & liberati precioso sanguine Christi: à malo autem naturalis inclinationis quod residuum manet, nec verè est peccatum, nisi quod ita appellatur, propter affinitatem & cōmertium quod cum vero illo habet, non sumus ex omni parte liberati, sed relictum est nobis in exercitium, vt adversus ipsum militemus. Non nobis authoribus tam variè accipitur apud Paulum peccatum. Ipse Augustinus de voluptu & concupiscentia ad Valerium libro primo, capite 23. hoc ipsum diligenter annotavit: tractans enim illud, Non ergo regnet peccatū, &c. dicit concupiscentiam vocari peccatum, quia peccato facta est: cum iam in regeneratis nō sit ipsa peccatum: sicut vocatur lingua loquutio quam facit lingua, & manus vocatur scriptura quam facit manus, itemque sic vocatur peccatum, quia peccatum si vincit facit, sicut vocatur frigus pigrum, non quod à pigris fiat, sed quod pigris faciat. Ita ille, libro iam dicto, vbi & alia multa in eandem sententiam habet, iisdem propè verbis ad Bonifacium comitem, negat concupiscentiam in renatis esse peccatum, sic tamen dicit vocari, nō vtique quia peccatum est, sed quia peccato facta est, sicut scriptura manus cuiusque dicitur, quod manus iam fecerit.

Satis iam demonstratum puto, tam scripturarum collatione quā expositione sanctorum patrum, Apostolum verbis illis, non imponere regeneratis in Christo, preciosoque sanguine eius in baptismo purgatis, verum aliquod peccatum, quod baptismus non abstulerit, atque adeo Apostolum Buceranæ impietati nihil cōferre. Sed ille nobis interim sanctos patres, Ambrosium, Hylarium & Augustinum opponit, qui Apostolum explicent secundum suam sententiam, Impositores nihil nisi mentiuntur. Verba iam recitauimus Augustini, quibus prima statim fronte Bucerus mendacij conuincitur: negat enim Apostolum peccati nomine eo in loco significare peccatum verum. Hylarius locum illū nusquā gentiū ( si tamen totus

*Hylarius*

extet



extet Hylarius) tractat. Fatetur quidē, nos omnes in originali peccato nasci, sed negat remanere in baptizatis nisi corruptionē & impuritatem naturæ. Lib. 9. de Trinitate nomine peccati in apostolo intelligit corpus humanū, quod certē nemo dixerit esse peccatū. Ambrosius in Cōmentariis super epist. ad Rom. dicit apostolū sub sua persona generalē hīc agere causam, atq; adeo nō de seipso loqui, aut de regeneratis, quādo dicit: Concupiscentiā nesciebā, &c. sed de secularibus hominibus, hoc est, infidelibus. Nos autem de regeneratis hīc cōtendimus. Nomen quoq; peccatum diuerso modo idem doctor accipit in Apostolo: Nūc pro diabolo, vt hīc: iam nō ego operor illud, sed quod habitat in me peccatū: Nunc pro corruptione, quā ex peccato caro nostra accepit. Quoniam, inquit, primi hominis corpus, corruptū est per peccatum, vt possit dissolui: ipsa peccati corruptio per conditionē offensionis manet in corpore, robor tenens diuine sententiæ datę in Adā, quod est signū legis diaboli, cuius instinctu peccauit Adam. Per id ergo quod facti causa manet, inhabitare dicitur peccatū in carne, &c. Plerūq; vero pro actuali cōsensu voluntatis nostrę accipit, vt quando mens victa succumbit desiderijs. At istud non est originale. Omnia igitur Ambrosij pro Ecclesiastica doctrina faciunt, tantū abest, vt staturat in Paulo (quod vult Bucerus) cōcupiscentiam originalem in renatis esse verē peccatū. Quin magis adfirmat nobis eam innoxiam esse & gloriose victorię præberemateriā. Ita enim ait, In corpore est, & quomodo liberatus est de corpore, nisi quia liberatus est à cunctis malis? Remissio enim peccatorum cuncta tollit peccata: liberatus ergo de corpore mortis, gratia Dei per Christum, mente seruiō legi Dei, carne autem legi peccati, id est, diaboli, qui per subiectam sibi carnem, suggestiones malas ingerit animæ. Iam enim liber animus spiritu sancto adiuuante, malas suggestiones potest spernere, reddita est enim illi autoritas, qua audeat resistere inimico. Qui enim iam non est obnoxius (attende verba Lector) minimē poterit in vicijs indagari. Caro autem quia iudicium nō habet, neq; capax est discerendi, (est enim bruta natura) nō potest inimico aditum claudere ne veniens introeat, atq; animo suadeat contra-

Ambrosij<sup>o</sup>



ria, ac per hoc, carne (ait) seruit legi peccati. Nec obesse iā homini, quia carni inest peccatum, si modò repugnet ille, memor auxilij Dei, sed & coronandus est, qui peccati mentis (intellige diaboli) premit consilia. Hæc inter alia Ambrosius in Epistolam ad Rom. quæ cum legit Bucerus, non potuit ignorare, & tamen non veretur (tanta est pernicitas) quod sit ex diametro cōtrarium, S. patri affingere plebiq; simplici sub eius nomine sua dogmata propinare. Quid boni de hominibus istis quæso te Lector, sperandū? quibus perinde est, in quencunq; protrudantur homines errorem, modò ipsi videantur triūphare suamq; obtinuisse sententiam. Hæc ad auctoritates ex Paulo citatas.

Iam rationes quibus idem persuadere conatur sumi sunt, quibus veritatis lucem obtenebrat, quos leui flabello, adiuuante nos Dei gratia, vnde est omnis veritas, discutimus. Primū igitur ratiocinanti, Lector, suspenso interim ad finem vsque iudicio tuo, ausculta.

Quomodo (inquit) non sit iniquitas & peccatū, quod in nobis relictur legi Dei. (loquitur autē de reliquiis post baptismū in regeneratis permanētibus) quod concupiscit aduersus spiritum? verbum Dei contemnit, Deum creatorem suum neque agnoscit verē, neque amat? quam miserā omnes sancti in seipsis experiuntur & deplorant. Secundum hanc interrogationem cui putat omnes assensuros, in peroratione ita concludit: Hoc est, inquit, vt cernis: Christiane lector, quod dominus ipse suo verbo de reliquiis peccati, post baptismum testatur quod Apostoli & omnes sancti patres falsi sunt & docuerunt, quod in super omnes veri Christiani in seipsis experiuntur & conqueruntur: Nimirum quod iaceant adhuc in graui ignorantia & contemptu Dei, vnde Deo in verbo suo tam promissionis quā fidei, nō integrē credunt, ac propterea nō semper ex corde & fiducialiter inuocant, nec ex toto corde timent & amāt. Sunt difficiles & tardi ad obedientiam Dei, proni verò & expediti ad id quod caro aduersus Deum concupierit. Quapropter veram contritionem & penitentiā habent totius veteris hominis, Crucifigunt & exuunt eum, desiderant autem & resuscitāt in se ac semper induunt nouum hominem, imò dominum nostrum Iesum Christum, sicuti hortatur Apostolus, fā-

Buceri rationes.

Orthodoxorum responsio.

cre. Hæc Bucerus, sed germanicē. Homines vani, sensu & mente corrupti, volentes esse legis doctores, non intelligunt (vt Apostoli verbis vtar) neq;



neq; quæ loquuntur, neq; de quibus affirmant, aut certè data opera, res alioqui per se claras offusis tenebris confundunt, obscurant, intricant, quò lectorum preplexum iam factum pertrahant quò velint. Quippè quòd in uoluntate propositiones sint aptæ ad inferendū quidlibet, ita hoc loco res diuersorū generum, & nimium dissimiles, Bucer acruat, miscet posteriora prioribus, accessoria cōgenitis hereditariis & originalibus, voluntaria in euitabilibus, actualia nostra iis quæ ipsi non egimus, fructibus radices: quædam etiam ambigua & eiusmodi, vt in hoc sensu recipiantur, in illo refutentur, absq; distinctione certa proponit, vt nisi exercitatus sit lector, & iudicio peracuto, nō facile deprehēdat eius fraudes. Simplex vulgus talibus persuasum temerè præiudicat, statimq; conclamat victoriam: prudētis verò lectoris est, partes singulas religiose expendere, nec ante iudicare, quā sint ad veritatis normam pensæ: agitur enim hic non de re quapiā leuicula, sed de principio, aut desperationis aut salutis, bonæ vel malæ operationis.

Nos igitur telam hanc in sua fila partiemur, ita demum apparebit quàm fallax sit ista sutura. Rogat quomodo nō sit iniquitas & peccatū, quod in nobis repugnat legi Dei, concupiscit aduersus spiritum, verbū Dei cōtemnit, &c. Huic interrogatio, quis non statim assentiatur, nondū fraudibus in ea latentibus deprehensis? At vide quomodo capret iudicia & cōsensum eorum, qui technas eius nō animaduertunt, plurima hinc ac multū dissimillima, enumerat: præponit autem ea de quib⁹ lector poterat dubitare, festinatōq; cursu pergit ad illa, de quibus nulla est dubitatio quin sint peccata, vt iis occupet lectoris animum & sententiā. Et quidem priora illa sensu quodā sunt originalia, posteriora nullo. Ab originalibus incipit, vt putetur de solis originalibus loqui, & desinit in actualia voluntatis nostræ, quæ verè & propriè sunt peccata, quo nō nisi peccata credatur enumerasse. Carnem repugnare legi mentis, & concupiscere aduersus spiritum est originale, sed quatenus originale, non est in baptizatis peccatum. At contemnere Deum, non integrè credere &c. alterius sunt generis, actualia & vera peccata. Agnoscis lector, sophisticen?

Respon-

Bucerus  
quare in-  
voluntate lo-  
quatur.

Fallacia  
Buceri.



Respondemus ergo nunc ad singulas partes. Quærit quo modo non sit iniquitas & peccatum, quod in nobis reluctatur legi dei, quod concupiscit aduersus spiritum? Dicam. Si sit luxuriam & concupiscentia solius carnis, absque consensu voluntatis, nullum esse peccatum, cum iam baptismus abstulerit quicquid peccati inerat. Breuem istam solutionem iugulent si possunt hæretici.

Ego verò te vicissim rogo Bucer, ubi nam legeris concupiscentiam in renatis repugnare legi dei? Non ignoramus Apostolum dicere, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: at ubi scriptum est repugnantem legi dei? Siccine vobis licet scripturas cum placitis vestris confundere? Alia certè est lex mentis meæ, alia lex dei. Lex mentis suæ est unicuique congenita. Lex dei scripturis constat, aut traditionibus, aut reuelationibus diuinis. Lex mentis est unicuique singularis: Lex dei est omnibus communis: Legem mentis habebant etiam Ethnici, Idololatæ, & Philosophi: habent hodie & Turcæ, non autem legem quam appellamus dei. Discimus hoc ex Apostolo ad Romanos ij. Cum gentes, inquit, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum. Lex membrorum repugnat legi mentis meæ, quædo vires inferiores non parent superioribus, id est, dicta mini rationis meæ, At repugnare legi dei, est mandata dei transgredi. Reluctatur igitur concupiscentia carnis legi mentis & concupiscit aduersus spiritum, in infidelibus quidem cum peccato, in regeneratis autem absque peccato, perinde ac si esuriat aut sitiatur quisquæ, nec magis peccat quæm ovis aut bos concupiscentia graminis alieni: Quin etiam subministrat militi Christiano victoriæ materiam, nisi accedat consensus voluntatis: tum enim in aliam speciem mutatur, & fit concupiscentia voluntatis quæ erat carnis, fit æqualis quæ erat originalis, repugnans nunc legi mentis, nunc legi dei, plerumque verò utriusque, & legi dei & legi mentis: quantumque habet de voluntate, tantumdem habet & peccati. Siquidem quod in decalogo præcipitur, Non concupisces, voluntati dicitur, non naturæ. Quæ est vera apostolica

Responsio ad 1.

Lex dei.

Lex mentis.

Egregij doctores quid dixerit lex dei legi mentis hæmanes.



lica totius Ecclesie Catholice, omniumq; patrum Orthodoxorum doctrina.

Iam ad reliquas partes quae sequuntur procedamus. Et quomodo, inquit, non sit iniquitas ac peccatum, quod deum ipsum & verbum eius (vtrumq; enim habet, tameti locis diuersis) contemnit? Recte. Siquidem nemo nisi plane atheos non coefferit, dei ac verbi eius contemptum esse grauissimū peccatum. At quorsum ista quaestio? quorsum nobis contemptum dei & contemptum verbi dei in enumeratione reliquiarum peccati originalis commemorat? quo nunc se proripit iste? Nunc argumenti de quo disceptatur oblitus est? Probare debuerat carnis concupiscentiam seu reliquias peccati originalis, post baptismum esse peccata. At forte sperat stupidis & incautis nobis pro caseo obrudere lapidē, nōq; desipere adeo, vt statim quicquid obtulerit imperispectum deuoremus: Hinc adeo contemptum dei numerat inter reliquias illas. Quis sic vnquam delirauit? Concupiscentia ista remanens contemnit (inquit) deum & verbum dei. Eadem opera poterat ad similia procedere & dicere, Contemnit iusturandū, dissoluit vota, spernit leges bonas, stupris dat operam, adulteratur, inuadit aliena, furatur, sacris legibus incumbit, studet mendaciis & imposturis, facit deniq; quicquid flagitiorum audet pessimorum quorumq; infana libido. Ex quo tandem Euangelio constituetis flagitia ista esse omnibus nobis haereditaria? Sunt autem omnibus haereditaria, si sunt originalia. Si verò non sunt ista originalia, quomodo contemptus dei? quomodo contemptus verbi eius, erit nobis originalis? Vna est omnium ratio, cui sint mala voluntatis actualia crimina.

Parricidale est dogma vestrum, authoribus vestris criminibus onerare primum nostrum parentem Adam, huic, non nobis ipsis inscribere prauae voluntatis nostrae crimina, nequitas quas libido excogitauit, tam longè in stirpem à se proicere, quicquid vndeūq; iniectum, desert auctus fluuius contra cursum retro ad paruos fontes impellere, ac cusare carnis infirmitatem, vbi pessima est voluntas. Sicci ne digno tibi videtur Adam Bucer, quae tuis quoq; degraues criminibus? Non ego, dicis, operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Non enim quod volo bonum hoc ago. Enimvero non aliud sonant dogmata vestra, & tam ab

Plus e-  
quo gra-  
uant Bu-  
cerani pec-  
catum ori-  
ginale.

furda



surda inde palam consequuntur. In malā crucē pseudoeuāgelici, qui sic abutimini scripturis sacris. Nos verò pernegam⁹ hęc originalia, aut hæreditaria esse cuiquā mortaliū sed actualia dicimus: non omnium, sed paucorū eorundē; flagitiosorum hominū, qui ad eiusmodi scelera propria sua libidine feruntur. Si possunt probent heretici diuersū. Nos siquidem Ecclesię & sanctorū patrum sententiam asserimus, isti nouiti a sua commenta fucis quibusdam obtrēta, pro euangelica ac catholica doctrina nobis venditant.

Pertrahit ad eandem causam ignorātiā dei, quomodo non sit peccatum rogat quod creatorem suum neq; agnoscit verē, neq; amat. Ausculetur si nescit, dicetur ei quaten⁹ sit, & quatenus non sit peccatum. Non enim significatione tam simplici ignorantia dicitur, quā ille duplici interrogat animo. Proderit autem hoc loco lectori veritatis cognoscendę cupido, explicare quod commune ferē est omnibus vocibus, que compositione præpositionis, In, negatiuam significationem recipiūt, quales sunt, indoctus, incredulus, ignarus, impius & iis similes dictiones, duobus utiq; modis destruere significationem simplici vnde componuntur, aut enim abnegant & tollūt quicquid simplici continetur, aut id ipsum deprauant & significant corruptum, vt sit exemplum, indoctus. Quod vox simplex, doctus significat, indoctus aut prorsus abnegat, aut significat corruptum, quod tanto dicitur discrimine, quanto nihil esse, aut esse prauum. Dicitur ergo quispiam indoct⁹, negatiuē, qui nihil omnino didicit literarum, quomodo analphabeti & Idiote appellātur indocti. Per deprauationem autem, qui male institutus est in literis. Hoc modo parum latinus, grāmaticis dicitur indoctus: Non quidē quasi nihil calleat literarū, sed ppter ea quod in solæcismos & barbarismos frequentius impingens, corruptē loquatur vel scribat. Ad eundem modum vtitur hac voce, Dialectici, Physici, Astronomi: aliarūq; disciplinarū studiosi, in suæ artis quisq; pfectio-  
ne. Ita incredulus tam de eo dicitur negatiuē qui nihil planē credit, quales sūt Athei, quā deprauatiuē de heretico aut iudæo: qui licet non nihil credāt, interī tamē quædam, quæ credere oporteat, non recipiunt. Sic & ignorantie vocabulū, interdū negatiuē accipitur, vt dicatur igno-  
rās qui ei⁹ de quo agitur nihil nouit: alias vero cognitionē  
signi-

*Ad tertiā de ignorātia.*

*Dictiones cōpositæ cū in, duplicē habent significationē.*

*Incredulus.*

*Ignorans.*



significat corrupta, quo modo accommodatur ei qui opinatione falsa errās credit se tenere quod nesciat. Prior ignorantia: modus apud Theologos dicitur purę negationis; alter prauę dispositionis. Ignorantiam dei purę negationis habent, qui prorsus nesciunt deum esse aliquem: prauę autem dispositionis, qui falsum aliquod credit de deo, aut qui Martem, Iouem, Mercurium vel alium quemuis opinantur esse verum deum.

Hac distinctione constituta sit manifestum, posteriore appellatione, quę est prauę dispositionis seu affectionis, competere tantum in eos, qui in cognitione aut confessione veri dei errant, quod est peccare, non quidem hereditarie aut originaliter, quum sine omni omnino cognitione quarūcūq; rerum nascamur in hunc orbem: sed actualiter, per excusatę mentis errorem. Talis itaq; ignorantia Dei graue peccatum est. Verum inde non efficitur quod erat Bucero probandum, scilicet reliquias peccati originalis, esse verę & proprię in renatis peccatum. Non est enim istud originale, vel ob id etiam, quod huiusmodi ignorantia in Adam, primo peccati originalis authore, nunquam fuerit, ne post lapsum quidem: vt patet ex ijs quę habentur Genes. iij. Non potuit enim in nos transfundere quod ipse non habebat. At verò, vt ignorantia Dei, quam purę seu perfectę negationis dicimus, videatur in primordijs natiuitatis singulis nobis congenita: siquidem intrantes in hunc mundum, nullam Dei cognitionem nobiscum afferimus, tamen stultum est censere statim eiusmodi ignorantiam esse peccatum originale: non enim quicquid congenitum nobis est, statim peccatum est. Multis defectibus obnoxia est recens nati paruuli imbecillitas: non agnoscit parentes, non succurrit proximo necessitate laboranti, non dat eleemosynam, non honorat magistratus, non agit deo gratias pro beneficio creationis, redemptionis, sacramentis baptismi, qualia possent infinita alia recitari, quę infantili defunt aratula: at has ipsas vacantias quis statim dixerit esse peccata? Sunt certę in adultis, in rationis vsu pollentibus, peccata non contemnenda: sed alia est paruulorum, alia adultorum, lex & cõditio: alia atq; alia ab his aut illis reposcetur ratio talentorum.



In huiusmodi negatiuis seu priuatiuis vocibus solet obseruari, vtrum subiectū de quo dicitur, sit rei abnegatae capax, an non. Vbi expenduntur omnes eius cōditiones, vires, facultas, tempus quoque & aetas. Non enim nullius re- tulerit subiectum quale sit, aut quibus circumscriptum affe- ctionibus. Si ad subiectum eo consideratum modò perti- neat habere rem illam abnegatam, viciū est, aut peccatum ea carere. Si autem conditionibus subiecti consideratis, vel non vel nondum exigatur ab eo res abnegata, sine vicio & sine peccato deest & abnegatur. Quis enim vicio vertat bi- mestri paruulo suam infantiam? quis propter eā mutum ap- pellerit? Itaque cum dicitur, Non subministrat pauperi e- leemosynam, iccirco est immitis, illiberalis, crudelis: non adorat, non reueretur Deum, sacramenta non veneratur, ergo est impius: non expēdit vitam ad normam sacre scri- pturæ, non cogitat quomodo placeat Deo, ergo est im- prudens, est corde excaecato: non verè amat, ergo fugit & odit. videndum prius de quonam subiecto hæc dicatur. Et quidem si de adultis, qui possunt & debent hæc ipsa præ- stare, dicantur, statim pronunciat quod est. Sunt immi- tes, crudeles, impij, excaecati, &c. At si de paruulis, de impo- tentibus, de iis qui rationis vsū nondum assequuti sunt, dicantur, nequaquam ita. Quis enim tam vecors est & in- sanus, qui conuicietur paruulum crudelem, immitē, impiū, imprudētem, excaecatū? Paruuli igitur & impotentes nullo vicio vacant rebus illis, nec est in eis peccatum, quod in ad- ultis crimen est, non dare eleemosynam, non expēdere vi- tam ad normam scripturæ. Sic beatus Augustinus libro 3. de lib. arbitrio cap. 24. Tunc homo incipit aut stultus esse aut sapiens vt alterum horum necessariò appelleretur, cum iam posset nisi negligeret habere sapientiā, vt victosæ stul- titiæ sit voluntas rea. Non enim quisquam ita desipit, vt stultum appellet infantem, quamuis sit absurdior si velit appellare sapientem: ergo infans nec sapiēs nec stultus di- ci potest, quamuis iam homo sit, &c. Sequitur: Vnde neque animal irrationale stultum dicimus, quia nō accepit vt sa- piens esse posset, &c.

Ad hunc igitur modum roganti Bucero, quomodo non sit peccatum, quod non agnoscit creatorem suum, non

amat



amat Deum, adde si liber, non adorat, non colit, mandata non seruat. quid respōdebimus nisi quod iam dictum est? si de quopiam per aratē & vires potēte Deum agnoscere ac amare, quæstio est, fatebimur excæcatū, & grauius peccare qui facere neglexerit: Si verò de impotente & non capace paruulo, dicemus hunc ipsum absque vicio, multo. que securius absque peccato ignorare Deum, cum nōdum possit. Habes nunc responsū Bucer, ex quo vides te nondum efficere potuisse quod volebas, manentes in baptizatis carnalis concupiscentiæ reliquias, vera esse peccata, sed nec in æternum illud efficies.

At hic vide lector, prudentū istorum imprudentiā, quā parum videāt oculati isti, & quā egregiè noui isti doctores delirent. Brutam carnis nostræ concupiscentiam Bucerus accusat, eius quod ignorat Deū, nec Deum amet, quasi iudicio illa feratur, & bruta quoque pars nostra sit rationalis & intellectu prædita. Cur nō & oues & boues, & animalia reliqua, in quibus est naturæ sensus, eodem accusat modo, & peccato originali submittit? Tādē igitur & lapides & ligna propterea quod ignorant Deum, nec amant Deum, erunt istis rea peccati originalis. Egregij nouarum doctrinarū artifices, nōdum quid distet caro spiritui, sensus rationi, brutum intellectui, originale actualibus didicerūt.

Illā verò intolerabilis est blasphemia, non nisi de spiritu pessimo excogitata, qua omnes sanctos & electos Dei, vna sententia Bucer damnat. Ait enim *Sanctos omnes miseriam istā in seipsis experiri, & ea propter frequētius conqueri. Quā miseriam? Quid adeo deplorant? Quod iaceant. ait) in graui ignorantia & contemptu Dei, vnde deo in verbo tam promissionis suæ quā fidei non integrè credunt. atque hinc non inuocāt eum semper ex toto corde & fiducialiter, nec ex toto corde timēt & amāt. Sunt difficiles & tardi ad obedientiam Dei, proni verò & expediti ad id quod caro aduersus Deum concupierit. Quapropter veram contritionem & penitentiā habent totius veteris hominis &c.*

O nō ferendū dedecus. Hastenus nō piguit cōtra Ecclesiam, contra religionis Christianæ hostes insurgere, prōptus erat animus ad retegendū fraudes, imposturas, mēdacia & errores ad perfidiā redarguendā: at hic obrijescit attonitus, dolet iniuriā, dolet cōtumeliā vniuerso Sanctōrum ordi-



ni grauitè inflata. Exhorreo planè hæreticorū istorū maliciã ne nescio maiorè an perfidiã: certè utrãque ex æquo, vti est ytraque maxima. Tã est enim insanū quàm maliciosum, sordibus istis cõtaminare animas illas in quibus Christus verè & habitat & viuit, expuere in faciem Christi. Hic vide lector Christiane, quod vtdisse doleas, vt insultent, vt maledicãt exercitui Dei viuentis, vt gygãteū bellū instauerent: posuerunt enim in cœlū os suū, & lingua eorū transiit in terras, iniquitatē in excelso loquuti sunt: Dicunt Sanctos iacere in graui & ignorãtia & cõtemptu Dei, & quod amplius detesteris, dicunt spiritū sanctū in scripturis illud ipsum testari. O cõtumeliã in spiritū sanctū, ô blasphemiam.

At ego Bucer, sicut nō dubitauerim, vos ad verticem vsque, non quidem omnes ignorãtia (arbitror enim quosdã sociorum tuorū tecum nō ignorare ipsum quē non agnoscitis) sed cõtemptu Dei, quamlibet pietatem & studia vestra nobis iactetis, oppletos esse: Ita profectò ausim cōstanter affirmare aduersus tuum spiritum, quem tantopere vis esse sanctum, omnes quotquot sunt & fuerunt verè Christiani, ab his malis perdurãte in eis, cum rationis luce, Dei gratia, fuisse quàm remotissimos, nedum patres illos admiranda sanctitatis viros, Apostolos & Martyres, vicis istis non subiacuiffe.

Nec longè petenda sunt nobis documenta quibus hoc ipsum efficiamus: Sicut vos vestra nobis, ita nos nostra vobis obiiciemus experimenta. Si putatis valere vestra, quare non sint nostra potiora? Nã quod vestra vestrorumque similitudinem experimenta tantæ rei probandę putatis sufficere, iudiciū est peruersum, stolidæq; & impiæ temeritatis præsumptio: quid enim tam indignū, tã abominabile, tãque à natura alienum, quàm etiã aliis impingere scelera, quorum tua te conscientia arguat, & optimum quemque tam prauū atque peruersum existimare quàm sis ipse? Nostra verè Christianæ professioni admodū conueniunt experimenta, respōdēt institutis Christi, verbo & promissioni dei, spiritui sancto, regēti eos quos sanctificauit. Quod si nobis nondū creditur, si perfidis fidem nō facimus, ipsi loquãtur quos calūniari non possunt, qui cū Christo in æterna beatitudine iã regnant, ipsi nobis sua manifestent experimenta,



non impij & maleuoli hæretici, quibus non sunt bonorum corda explorata. De bonis & pijs erga Deū affectibus, de fiducia, timore & amore Dei, dent testimonium, non cece-  
 rati & athei illi, qui nullum fecere pietatis gustum, homi-  
 nes corrupti mēte, reprobi circa fidem, cuius iā naufragiū  
 2. Tim. 3. fecerunt, semper discētes, & nunquam ad scientiam veri-  
 tatis, perueniētes: sed pij, religiosi & sancti illi viri dei, qui  
 non dubitauerunt omnia suppliciorū genera pro indubi-  
 tata fide sua perferre potius quā dubitare, & ad mortē vsq;  
 constantes perseverauerūt. Ipsi nobis suos exponāt & cō-  
 stentur affectus qui cognouerunt & senserunt in se gra-  
 tiam quæ eis data erat, qui carnem suam crucifixerunt cum  
 vicijs & concupiscentiis, qui experimento didicerunt in  
 se habitare Christum. Sileant canes reuersi ad vomitū suū,  
 conticescant & confundantur ora loquētium peruersa, qui  
 solā iniquitatē docti sunt. Atque inter tot gloriosos Chri-  
 sti martyres & confessores prodeat multis virtutibus illu-  
 stris Cyprianus ille, ante Christi fidem idolis & vanitati-  
 bus totus deditus, is (inquā) nobis exponat quid valeat fi-  
 des Christi, quid regeneratio per lauacrum salutis efficiat,  
 is qui sensit edicat nobis quanta sit potentia Dei in trans-  
 mutandis affectibus carnalibus. En igitur in epistola ad  
 Donatum: Accipe, inquit, quod sentitur antequā discitur.  
 Nec per moras temporum longa agnitione colligitur, sed  
 compendio gratiæ maturantis hauritur. Ego cum in tene-  
 bris atque in nocte cæca iacerem, cum que in salo iactantis  
 seculi nutabundus ac dubius, vestigijs oberrātibus fluctua-  
 rem, vitæ meæ nescius, veritatis ac lucis alienus, difficile  
 prorsus ac durum pro illis tunc moribus opinabar, quod in  
 salutem mihi diuina indulgentia pollicebatur, vt quis re-  
 nasci denuo posset, vt que in nouam vitam lauacro aque sa-  
 lutatis animatus, quod prius fuerat exponeret, corporis li-  
 cet manente compage, hominem animo ac mente mutaret.  
 Quin impossibilis (aiebam) tanta conuersio est, vt repente  
 ac perniciousiter exuatur, quod vel genuinum situ materiæ na-  
 turalis obduruit, vel vsurpatum diu senio vetustatis inole-  
 uit. Hæc egomet sæpe mecum. Nam vt ipse quam plurimis  
 vitæ prioris horroribus implicatus tenebar, quibus exui  
 me posse non crederem, sic vicijs adherentibus obsecun-  
 data

Epistola  
 2. libr. 2.



dans eram, desperatione meliorum, malis meis velut iam *Miratur*  
 propriis ac vernaculis affluebam. Sed postquam vndæ ge- *Cypria-*  
 nitalis auxilio, superioris aui labe deterfa, in expiatum pe- *nus sui*  
 ctus ac purum desuper se lumen infudit, postquam celitus *mutatio-*  
 spiritu hausto, in nouum me hominem natiuitas secunda *ne in ba-*  
 reparauit, mirum in modum protinus cōfirmare se dubia, *ptismo.*  
 parere clausa, lucere tenebrosa, facultatem dare quod prius  
 difficile videbatur, geri posse quod impossibile putabatur.  
 Vt esset agnoscere, terrenum fuisse, quod prius carnaliter  
 natum, delictis obnoxium vixisset, Dei esse cōpisse, quod  
 iam spiritus sanctus animaret. Scis ipse profecto, & mecum  
 pariter recognoscis, quid detraxerit nobis, quidue contu-  
 lerit mors ista criminum, vita virtutum. Scis ipse nec præ-  
 dico in proprias laudes. Sequitur: Cæterum, si tu innocen-  
 tia, si iusticiæ viam teneas illapsa firmitate vestigij tui, si in  
 Deum viribus totis ac toto corde suspensus, hoc sis tantum  
 quod esse cōpisti, tatum tibi ad licentiã datur, quãtũ gra-  
 tiæ spiritualis augetur. Nō enim (qui beneficiorũ terrestriũ  
 mos est) in capeffendo munere cœlesti, mēfura vlla vel mo-  
 dus est: profluēs largiter spiritus, nullis finibus premitur:  
 nec coercentibus claustris, intra certa metarum spacia re-  
 frenatur, manat iugiter, exuberat affluēter, nostrum tatum  
 sritat pectus & pateat. Quantum illuc fidei capacis afferi-  
 mus, tantum inde gratiæ inundantis haurimus. Inde iam  
 facultas datur castitate sobria, mente integra, virtute syn-  
 cera, voce pura, in medulla adolescentium posse veneno-  
 rum virus extinguere, animorum desipientium labes sani-  
 tate purgare &c. & sequitur: Quantus hic animi potentia-  
 tus est, quanta vis est, non tantum esse subtractũ pernicio-  
 sis contractibus mundi, vt quis expiatus & purus nulla in-  
 curfantis inimici labe capiatur, sed adhuc maiorem & for-  
 tiorem viribus fieri, vt in omnem aduersarij grassantis ex-  
 ercitem, imperioso iure dominetur &c. Audis lector, bea-  
 tissimi Martyris experiētias, in quo nec dubitatio, nec dif-  
 fidentia, nec incredulitas, nec odium, aut contemptus Dei,  
 vllum habuere locum residuum: & non pudet dicere per-  
 ditissimos homines, Hæc in se experiuntur & agnoscunt  
 homines pij? Ergo ne Philippus & Bucerus pij sunt, Cy-  
 prianus verò impius?



Lactan-  
eius.

Sed & aliorum testimonia audiamus. Lactantius diuina-  
narum institutionum libro tertio, quæ expertus ipse vide-  
rit, his verbis prodidit: Dei præcepta quantum valeant in  
animis hominū, quotidiana experimenta demonstrant. Da  
mihī virū qui sit iracundus, maledicus, effrenatus, paucissi-  
mis dei verbis tam placidum quàm ouem reddam. Da cu-  
pidum, auarum, tenacem, iam tibi eum liberalem dabo, &  
pecuniam suam propriis manibus largientem. Da timidum  
doloris ac mortis, iam cruces, & ignes, & pericula, & tau-  
rum contemnet. Da libidinosum, adulterum, ganeonem,  
iam sobrium, castum, continentem videbis. Da crudelem,  
& sanguinis appetentem, iam in veram clementiam furor  
ille mutabitur. Da iniustum, insipientem, peccatorem: con-  
tinuo & æquus & prudens & innocens erit. Vno enim la-  
uacro malicia omnis abolebitur. Tanta diuina sapientie  
vis est, vt in hominis pectus infusa, matrē delictorum stulti-  
ticiam, vno simul impetu expellat. Ad quod efficiendum,  
non mercede, non libris, non lucubrationibus est opus.  
Gratis ista sunt, facilè, citò, modò pateant aures, & pe-  
ctus sapientiam siciat. Nemo vereatur, nos aquam non  
vendimus, nec solem mercede præstamus. Dei fons vber-  
rimus atque plenissimus patet cunctis, & hoc cæleste lu-  
men, vniuersis oritur, quicumque oculos habent. Num  
quis hæc Philosophorum, aut vnquam præstitit, aut præ-  
stare, si velit, potest. Qui cum ætates suas in studio Phi-  
losophiæ conterant, neque alium quenquam, neque seip-  
sos possunt facere meliores. Itaque sapientia eorū (vt ple-  
rimum efficiat) non excidit vicia, sed abscondit. Pauca ve-  
rò Dei præcepta sic totum hominem immutant, & expo-  
sito veteri nouum reddunt, vt non cognoscas eundem es-  
se. Ita Lactantius ad Constantinum magnum, tanta con-  
fidetia, vt quod dicebat, re ipsa ac quotidianis fidelium ex-  
perimentis se Imperatori comprobare posse non dubita-  
ret. Atque hinc adedò persuade tibi lector, non leue mo-  
mentum habere hæc, de quibus apud summum orbis mo-  
narcham ille omnium Christianorum nomine tantopere  
glorjatur.

Augu-  
stus.

Beatus Augustinus libro confessionum 4. cap. 4. scribit  
quendam grauissimis febribus laborantē, cū penè animum  
efflaret.



efflaret, & quid circa se gereretur, omnino nesciret, baptizatum, ac subito sic omnibus affectibus mutatum, ut cum Augustinus infidelis adhuc, expectaret ab eo baptismatis quem sensu absente acceperat irrisionem, ille praeter expectationem Augustinum quasi inimicum exhorreret, ac mirabili fiducia libertateque stupefactum eum admoneret, ut si amicus esse vellet, talia sibi dicere desineret: tam potenter tamque subito rapit gratia Dei hominem in contrarios affectus, tam efficaciter veteris hominis & peccata detergit & vicia expungit. Iam & de seipso loquentem Augustinum audiamus: Cum factus esset catechumenus, & voto tantum baptismi concepisset, cepit statim affectuum mutatione persentiscere: qua de re libro Confessionum 9. ita Deum mirabundus affatur: Quam suave mihi subito factum est carere suauitatibus nugarum, & quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Eiciebas enim eas a me, vera tu & summa suauitas, eiciebas, & intrabas pro eis, omni voluptate dulcior: sed non carni & sanguini, omni luce clarior: sed homini secreto interiori, omni honore sublimior: sed non sublimibus in se. Iam liber erat animus meus a curis mordacibus, ambiendi & acquirendi, & volutandi atque scalpendi scabiem libidinum: & garriebam tibi claritati meae, & diuitiis meis & saluti meae, domino Deo meo &c. Longa enim oratione prosequitur hos affectus. Antea deditus fuerat sectae Manicheorum, sed mutationem nunc audi ad Deum animi conuersi.

Quam vehementi (inquit) & acri dolore indignabar Manicheis, & miserabar eos rursus, quod illa sacramenta, illa medicamenta nescirent, & insani essent, aduersus antidotum, quo sani esse potuissent. Vellem ut alicubi iuxta essent ignorante me, intuerenturque faciem meam, & audirent voces meas, quando legi quartum Psalmum, in illo tunc ocio, quid de me fecerit ille Psalmus. Et post pauca: Osi viderent internum lumen aeternum, quod ego quia gustaueram frendebam, quoniam non eis poteram ostendere: ibi enim ubi mihi iratus eram intus in cubili, ubi compunctus eram, ubi sacrificaueram maestas vetustatem meam, nec volebam multiplicari terrenis bonis deuorans



tempora, & deuoratus temporalibus, cum haberem in eterna simplicitate aliud frumentum, & vinum & oleum. Et clamabam in consequenti versu clamore alto cordis mei, in pace, in idipsum, in quid dixit? obdormiam & somnum capiam &c.

Quid autem iam baptizato acciderit, & quantum mutatus ab illo priore sit Augustino, si quis volet cognoscere, legat libros Confessionum ipsius, in quibus pauca tantum verba, quae libro 9. dicuntur hoc loco referemus. Baptizati sumus (inquit) & fugit a nobis sollicitudo vitae praeteritae. Nec satiabar illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilij tui, super salutem generis humani. Quantum fleui in hymnis & canticis tuis, suaue sonantibus Ecclesiae tuae vocibus, commotus acriter, voces illae influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea estuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymae, & bene mihi erat cum eis &c. Libenter Augustini verba commemoro, quod Catholici quique non dissimiles affectus in nobis per gratiam Dei frequenter experimur agnoscimus. Verum Bucer quas hic audis, de ignorantia Dei, de diffidentia & graui Dei contemptu sanctorum querelas? Quem omnium dabis crimina illa in se fatentem, qui tu vis etiam post regenerationem in omnibus restare? Et quomodo non vereris eos omnes in idem sterquilinum, in eandem tecum attrahere cloacam, ut dicas, Haec agnoscere, in se experiri, ac deslere omnes sanctos Dei? Sed faciunt haeretici, calumniatores nequam, & impuri, quos apostolus coloribus & figuris, ita nobis apostolus Paulus ad viuum depinxit, ut amplius non dubitemus, aut quaeramus amplius, ad quosnam verba illa pertineant, quae 2. Timotheo scribit. Hos enim ipsos velut digito demonstrat: In novissimis (inquit) diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsum amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Quod est hic verbum aut apex, qui non in hoc hominum genus, quod mo-



dd emerit, per omnia quadret: Et hi tales scilicet, tot criminibus inuoluti, dicent, quod in se experiuntur, omnibus congenitum atque perpetuum, & omnes Dei sanctos eadem illuue contaminabunt.

Vox omnium sanctorum & verè Christianorum est, Dilexi mandata tua super aurū & topazion: Dulciora faucus meis eloquia tua melle & fauo: Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui, & à verbis tuis formidauit cor meum. Cuiusmodi sunt in sacris innumerabiles sanctorū voces: Et his omnibus reclamantibus contentent haeretici, ipsos iacere in graui contemptu Dei? Dicit virgo mater domini nostri Iesu, Magnificat anima mea dominū. Bucerus verò quid? Iaces, inquiet, in contemptu Dei, vilificat anima tua dominum. Raptus in admirationem Dei proclamat Apostolus, O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei, quā incomprehensibilia, &c. Huic nimirum dicit Bucerus, Quid ita exclamas? Cum iaceas adhuc in graui cōtemptu Dei. Omnes quotquot sumus catholici, eadem tenemur cum Apostolo admiratione: cum Dauide vero canimus, & ex animo dicimus, Magnus dominus & laudabilis nimis, magna virtus eius, & sapientiae eius nō est numerus, quam admirabile est nomen eius in vniuersa terra. Item, Cor meum & caro mea exultauerūt in Deū viuū, omnia ossa mea dicent, Domine quis similis est tui? Interim dicit Bucerus, Cor nostrū, carnem nostram, ossa nostra iacere in graui contemptu Dei.

Age Bucer, qui tanta fiducia audes istuc omnibus occinere: profer vel vnum è tam innumerabili sanctorū exercitu, qui (non dico) contempserit, sed qui toto corde, tota animi sententia, totisq; viribus, Deum non maximi fecerit. Multi fuerunt aliquando peccatores, verū sunt conuersi: tu de sanctis loqueris, volo tempus numeres conuersionis. Quod nouissimum, quod supremum est desperantium hominū (Impij enim nō statim, sed cum ad summum peruenerint peccatorū Deum cōtemnunt) conuerso ordine facis omnib⁹ & bonis & malis esse originale & hereditarium, adeoque caput & initium succedentium peccatorum, inde vis tanquam ab originali morbo nos vitam reliquam omnes auspiciari: sed gratia Deo, quod non experimur

*Soli impij  
contemunt  
Deum nō  
sancti.*



perimur nos frequenter ex contemptu peccare, sed ex infirmitate, nec sine metu iudicij Dei. At tu contendis, contemptum etiam in sanctis hæere, qui à timore Domini auspicati sunt omnem suam conuersationem, dicente scriptura. Initium sapientiæ timor Domini: quod nõ gratis toties in sacris repetitur, & nescio an sit quicquam in sacris frequentius, tantum abest, vt timorem Domini præcesserit vel originalis contemptus, vel ei successerit aliquando, qua tu leges præscribis.

Quæso autem te, an putas vllos vsquam gentium homines, aut sanctos saltem ad Deum pertinere, qui contendis adeo iacere omnes in graui contemptu verbi Dei? Quod si est, certè ad ipsum iam nulli pertinebunt, dicente Moyse numeri decimoquinto: Anima quæ verbu Domini cõtempserit, peribit de populo suo. Item, Quicumq; honorificauerit me glorificabo eum. Qui autem contempserint me, erunt ignobiles, primi Regum 2. Rursus autem, si omnes contemnunt, erunt omnes mancipia diaboli. Dominus enim in Euangelio cum dixisset, Nemo potest duobus dominis seruire: duos dominos docuit esse, Deum & Plutonium gẽtilium, aut si mauis Mammonam, quem pro Domino suo habet quisquis ei addictus est. Dominis istis contrariis, contrariis seruitur affectibus. Is cui seruitur, diligitur & sustinetur. Cui non seruitur, odio habetur & cõtemnitur. Ita Christus prodidit. Quid hic dices Bucer? Deus vt tu vis contemnitur à sanctis, ergo ei non seruitur, ergo non sustinetur à sanctis, ergo & odio habetur. Hanc cõsequentiã absque vllis lucis infallibili verbo Christi statuimus, Si autem à sanctis non diligitur, si odio habetur: iam sancti nõ sunt sancti, sed inimici, quos ille amicos appellat. Tales parit, Euangelium tuum cum Euangelio Christi contradictiones.

Sed quid moror in infestatione istorum, quorum præstiterit vesaniam execrari potius, quam longius prosequi ratione. Tam prodigiosum atque indignum hoc est quod affingunt sanctis ignorantiam Dei. *Experimtur*, inquit, *se* *illuminatur.* iacere in graui ignorantia Dei. Non arbitror tamen hoc de vllis sanctorum post vocationem & illuminationem in fide Iesu Christi domini nostri, qui cognitione diuinitatis



tis suæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, aliquando lectum vel auditum: Quin potius ubique serè contrarium eius experimur. Caligauerat quidem totus orbis, ante Christi aduentum, pars maior credebat idola vana, veros esse deos, vt hinc hortetur fideles Christi Apostolus, ne ambulent sicut gentes, quæ ignorat Deum. Quæ est autem ista adhortatio, si & impleret Deum ignorabant cum gentibus? Ergo Christus electos suos, quos vocauit, dispulso gentili errore per fidem illuminauit, & ad agnitionem veri Dei adduxit. Prædixerat hoc ipsum Esaias per Christum futurum. Populus, inquit, gentium qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione vmbrae mortis, lux orta est eis, & cætera. Item capite vndecimo, vbi propriè de aduentu & tẽpore Messie vaticinatur, sic ait: Repleta est terra sciẽtia Domini, sicut aqua maris operientis. In illa die radix Iesæ qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur. Et Apostolus, cum ad Romanos decimoquinto, locum illum Esaiæ citasset vaticinium eius per Christum indicans impletum, subiungit: Certus sum fratres de vobis, quoniam pleni estis dilectione, repleti omni scientia, & cætera. Quid verò ab hereticis Semiudæis istis, qui nõdum in se experiuntur hæc impleta expectabimus, nisi vt negent tandem Christum venisse in terras? Enimvero nondum venit, si adhuc ignorantia Dei tenebris iacemus oppressi. Et Christianismum nobis eripient, qui persuasuerint, nos ignorare Deum. De paucis quibusdam infirmis & rudibus, vix dum inuitatis, modeste Apostolus ac condolens ait, Ignorantiam Dei quidam habent, quod ad verecundiam vestram dico. An hinc efficiet Bucerus etiam firmos, sanos & illuminatos eidem subiacere vicio. Paucos quosdam corripit Apostolus: quos nõ corripere, nisi vellet ignorantiam hanc ablatam: & Bucer Apostolo scilicet veracior, seuerior, animosior, libera & exporrecta fronte dicet, quod nõ erat ausus Apostolus? Ignorantiam Dei omnes habetis hæreditaria propagatione congenitam, atque etiam in sanctis ipsis semper permanentem. Et quid si ne gentilibus quidem omnibus Apostolus ignorantiam Dei adscribat: cum fateatur ad Romanos primo, Philo-

Psal. 118.

Philo-



Philosophos, & Ethnicos quosdam prudentiores, cognitionem eius habuisse. Generale est donum istud, quod ut fidem & cultum Dei aliquatenus præcedat, necessum est, sicut Apostolus innuit ad Hebræos vndecimo: Accedentem oportet credere, quia est Deus, & inquirentibus seremunerator sit.

Ab hac tam excellenter hæretica doctrina derivat Bucer consequenter in sanctos criminum & vitiorum integros fluuios. Hinc, ait, Deo tam in verbis promissionis quam fidei non integrè credunt, non invocant ex animi sententia ac fiducialiter, nec timent ex toto corde, nec amant. Sunt difficiles & tardi ad obedientiam Dei, proni autem & expediti, ad persciciendum ea quæ caro adversus Deum concupierit. O contumelias, ô ora, taxis non verbis retundenda. Usquequo Deus improperabit inimicus? Irritat adversarius nomè tuum & dexteram saluationis tuæ. Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum, superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Sic cine permittunt sibi pseudo Christiani, & verbi Dei illa, fores perditissimi, de sua perfidia metiri etiam fidem sanctorum, ad prophanam suam impietatem æstimare illorum inuocationem, ardentem charitatem sanctorum æquare suis frigoribus, de sua rebellionè taxare illorum promptissimam obedientiam. In verbo, inquit, promissionis & fidei non integrè credunt, sed vbiq; reclamant Apostolus, Sancti per fidem, inquit, vicerunt regna, operati sunt iusticiam, adepti sunt repromissiones: per ludibria, per verbera, per vincula, per carceres, per lapides, per gladios, angustiati, afflicti, tentati, occisi, ut dignus non esset eis mundus, omnes testimonio fidei probati sunt. Sic de se ipso 2. Timot. pri. Scio cui credidi, & certus sum quia potens est depositum meum seruare vsque in illum diem. Et quarto capite, Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui, &c. Et de Abraham Roma. 4. Abraham non est infirmatus fide, nec considerauit corpus suum emortuum, cum iam centum esset annorum, & emortuam vuluam Sarra. In repromissione etiam Dei non hæsitauit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissimè sciens, quia quæcunq; promisit Deus, potens est & facere, ideo & reputatum est illi ad iusticiam. Ne putaretur autem fides

*Impij hæretici quales ipsi sunt tales putat esse & sanctos.*

*Perfecta sanctorum fides.*

*Hebr. 11.*



des illa non esse imitabilis, subdidit: Nō est autem scriptū tantum propter ipsum, quia reputatum est illi ad iusticiā, sed & propter nos, quibus credentibus in eum reputabitur, &c. Ergo secundum Apostolum & nobis non est impossibile credere ad Abrahæ exemplum, sed frequens, si frequentes sunt iusti.

Consequenter (ait Bucerus) *Non inuocant feruenter & fiducia. Sed contra dicit illi Psalmographus, & quotquot illi cōcinunt, dicentes: In toto corde meo, exquisiui te. Itē, Clamaui in toto corde meo, exaudi me domine, deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. Quibus calumniis nondum exatiatus, Non verē amant Deum, Dicit.* Cū tamen charitas Dei diffusa sit in corda eorum per spiritum sanctum, qui datus est ipsis, in quo & clamant Abba pater: & omnia etiam quæ videntur lucra esse, arbitrantur vt stercora, vt Christum cū Apostolo lucrifaciant. Quarum rerum plenę sunt vtriusq; testamenti pagine. Tandem autē euangelij vanissime iactator, cum tanta dixeris contumeliosa de tuo, ex euangelio nobis quid affers, quod cum doctrina tua conueniat? Adeo sunt hæretici temerarij, adeo putant sibi quidlibet sine testib<sup>9</sup> vt ausint, licere. Nos vero arbitramur hīc nihil excidisse nobis, quod non vbiq; sacra scriptura spiret: protulimus autē pauca de multis testimoniis, ne plus nimio lectorē onerarem, contenti opera non magna, ostendisse tantum, quod non conueniat hæreticorum dogmati cum sacris scripturis. Curioso (qui fortasse plura desiderabit) liberum erit nouum cum veteri testamento percurrere, mille locis, & nusquam ferē non inueniet, quod opponat aduersariis. Est enim tota vbiq; sui similis scriptura sacra, vt non metuam, ne quid occurrat legenti, à nostris, hoc est, catholicis diuersum.

Adhuc memoria retineo, quod nuper clarissimus, idemq; longē doctissimus vir Gerhardus à Veltuick, Cæsareę Maie. à secretis, me admonuit aliquando. Hīc curis aulicis aliquātis per sepositis ad nos secesserat, quo sacratissimos passionis & resurrectionis domini nostri Iesu Christi dies (quę est ei<sup>9</sup> pro more prisçæ & syncerę religionis in deum pietas) vnā nobiscū celebraret. Simul nobiscum nocturnas simul diurnas preces & laudes, per totos illos dies modulabatur.

*Sctōrum  
innocatio  
feruida.  
Psalm.  
118.*

*Romā. 5.  
Rom. 8.  
Philip. 2  
Sctōrum  
amor in  
deum.*

*Gerhardus à Veltuick  
Secretarius  
Cæsareę  
Maie. st.*



labatur. Recitantibus autē nobis quotidie (sicut moris est) octonarios illos psalmi cxviij. ad preces primas, tertias, sextas & nonas suo ordine, suspirabat frequentius (quippe qui versus illos tacitus secum versaret, cōferretq; cū dogmate, vt postea apparuit, aduersariorū) atq; adeo vicem doleret eorum, quos tam prauis & horrificis opinionibus, sectæ authores dementarent, spoliarentq; fructu suauitatis illius, quæ est honorum in spiritu sancto. Hinc semel in die sacratissimo Paschæ, inter confabulandū (vt fit) à prandio, sciscitanti mihi tantorum suspiriorū causam, respondit in hanc ferè sententiam: Non te latet mi Prouincialis, quid doceant Neochristiani isti, pseudeuangelici, de ingenio & natura hominis, quàm nihil boni ei permittat, licet ad deum iam conuerso. Hactenus enim permittūt nobis fieri Christianos, vt nihilominus interim maneat nobis Deus suspirator & formidolosus. Aiūt nos vacare metu, fiducia, & amore Dei, desperare gratiam, irasci Deo, odisse legem, præcepta & iudicia Dei, deniq; & Deum ipsum, & has tales affectiones per omnem vitam in omnibus durare, hæc esse vere graua peccata, & manere in nobis semper deploranda. Atqui cū nihil minus pij & boni homines, quàm eiusmodi motus in se experiantur, nisi fortè surrepticia dæmonū tentatione, persuadent tamen infelicibus & vanis hominibus, vt credāt se tātis criminibus supremè affectos. Incutiūt terrores, horrores, iras, formidines, desperationē, eaq; oīa quæ à spiritu illo paraclero, suauis, benigno, & miti, qui datus est nobis, sunt alienissima. At nihil tale sonabat psalmi illi, quos certū est, à spiritu veritatis dictatos. Proinde mirabar hominum istorum spiritum, quem in animas imprudentium transfūdunt: hæc erat suspiriorum de quibus rogas causa. Dolebam quoque supinitatem nostrorum, qui hæc quotidie legerent, nec tamen obseruarent omnia aduersariis compugnare. Quod danid dicit, Legem pone mihi domine. si Melanthoni credimus, nemo erit qui possit sibi legē à domino præscribi, quin auerteretur protinus omnem legē Dei. Sic quod idem ille Psalmographus ait: Iniquitatem odio habui & abominatus sum, num putas & Melanthonem dicturum? qui adeo contendit, nihil tam consentaneum

*Hæretici  
adducunt  
homines  
in desperationem.*

*Vt conueni  
at aduersariis cum  
psalmis.*



sententiū esse naturæ & ingenio nostro etiam post baptis-  
 mum, quam vicia & iniquitatē amare atq; complecti. Item  
 quod dicit, Quomodo dilexi legem tuam domine, tota die  
 meditatio mea est. Et iterum, Quam dulcia faucibus meis  
 eloquia tua, super mel ori meo, quia exultatio cordis mei  
 sunt. Hęc & ijs similia, num putas & Lutheranos dicuros?  
 Nihil minus, cum nihil sonent Luther, Bucer, Melantho,  
 Coruinus, Sneppius, & id gen<sup>o</sup> mali ominis harpyæ aliud  
 quàm odiū, cōtemptū, & displicentiam legis diuinæ, perin-  
 de ac si mens & voluntas hominis bona, tā sit corrupta quā  
 caro viciata: quanquam confabulatio nostra erat potissimū  
 de Apologia Melanthonis, in qua sunt sententiæ istæ fre-  
 quentes, nondum enim scriptum istud Buceri videramus.  
 Atq; inter hæc nō præterit vir ille acutissimus, hoc quod  
 Dauidem nō fugerit, concupiscentiā illam originalē pro-  
 nam esse ab adolescentia in malum. Quippe qui iam eius  
 periculum aliquando fuerat in seipso expertus. Sed homi-  
 nem, inquit, censuit Dauid æstimandum, non de parte sua  
 bruta, nisi hæc eadē in homine dominaretur, sed de ratio-  
 nabili partē, quam sanat gratia, inhabitat spiritus sanctus,  
 toti imperans homini: Contra verò isti totum hominē bru-  
 tum faciunt, vires eius superiores confundunt cum inferio-  
 ribus, quod harum est, illis, quod illarū, istis nō infrequen-  
 ter tribuunt. Cū plurima in hanc sententiā præclarē di-  
 xisset (tā enim & doctē differuit, & piē de eiusmodi reb<sup>o</sup>  
 vt omnia eius dicta assequi non possim) tandem ait sibi vi-  
 deti psalmum illum propriē horrificis istis & nequam hæ-  
 retibus, spiritus sancto dictante oppositum, monuitq; tantū  
 idem vt & ipse obseruarem, se nihil addubitare, quin faci-  
 lē diiudicaturus essem eum nulla falsa opinione hac in re  
 errare. Postero verò die cum à latere mihi proximē in or-  
 chestris chori adstaret, sic vt cubitu suo meum attingeret,  
 iterumque psalmi illi recitarentur, quoties concineretur  
 aliquid, quod affectum nostrum bonum erga Deum ex-  
 primeret, cubitū suū lateri meo, quò faceret attentū ap-  
 primebat, ac repetens quod erat lectum, clam in aures de-  
 nuo insusurrabat, Quia ipsam volui, volui, Iudicia tua  
 iucunda, iucunda. Ecce concupiui mandata tua, Ecce  
 concupiui, Hęc me consolata, consolata. Omnia hæc  
 ne

Psalm.  
118.

Ibidem.



ne quid nō animaduersum præterlaberetur, tam vehemēter viro illi doctissimo improbabatur pseudoeuāgelicorū istorum dogma: quod tibi quoq; lector Christiane, vsu veterum non dubitauero, tantum si studio (quo vir ille) volueris hunc psalmum relegere.

*Bonū dei  
spiritū ex  
tingunt  
heretici.*

Immanes sunt hæreses istorum, quibus bonus ille consolator, mitis, dulcis, suavis, tranquillus & pacificus dei spiritus, in nobis planè extinguitur: malus cum horrore, formidine, perpetua dubitatione & anxietate ad desperationē vsq; intromittitur & fouetur. Quapropter iratus haud dubium deus, tradidit eos in reprobū sensum, vt resissā veritati, credāt autem falsitati, benefactis nullum tribuat honorem, probent verò quæ non conueniunt, quæque ipsa abhorreat ac detestetur natura.

*De carnis  
natura ad  
modū sen  
tiunt ad  
uersarij  
cum Ma  
nichæis.*

Neq; verò nos adeò latent eorum refugia, tenebræ, & latibula quibus solent errores suos, ne facile omnibus appareant, occulere, dicent omnia ista sedere in carne, & naturam, quatenus natura est, eiuscemodi vicia moliri. Talia deliramenta canant admiratoribus suis, Manichæorū sunt nugæ istæ, non doctrina Christianorū. Carni enim & sanguini, neq; intelligere conuenit, neq; ignorare, neq; item aut cōtemnere aut deligere aut dubitare, aut diffidere aut amare, aut odio habere. Si quid eiusmodi subrepat, cognoscere oportet suggestiones plerumq; esse diaboli, non bruta carnis vel naturæ.

1. Cor. 13.

Sed forsā quod de ignorantia constituūt, recitent in Paulum, quod dicat, videm⁹ nunc per speculū in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nūc cognosco ex parte, tunc cognoscam sicut & cognitus sum. Rectè Apostolus, isti non bene, qui cognitionem imperfectā volunt esse peccatum: quod Apostolus non facit, sed comparat eam ad visionem perfectā & beatæ fruitionis, quam vt hic non consequimur, ita expectamus dandā olim nobis in præmium. Quanta autem vniciq; dum peregrinamur sufficiat, nemini à deo petenti negatam Christiana est sententia. Porro aliud est scire & nosse deum, aliud frui eius contemplatione. Non ignorant opinor, aduersarij, vt de ipsis exemplū eis proponam, Ecclesiæ Colonien. dignitatē & opes, quas sperant in peculio suo aliquando numerare: hic est enim

Chri-



Christus & Deus eorum, sed nondum eis fruuntur, nondum tenent numerum, pondus figuram, numismata. Ita de Deo cogitandum est, aliud est scire Deum, aliud contemplari, videre, tenere, possidere. Hic scimus Deum, hic credimus. *Psal. 16.* Satiabor autem canit lyra regia, cum apparuerit gloria tua.

Arbitror rationes quas Bucer contexit, abinde satis dissolutas factumque lectori perspicuum Bucerum sicut araneos subtilitate, ita & telarum fragilitate æquasse. Restat ut ad patres quos nobis opponit, respondeamus.

Cum patres ferè omnes quotquot aut sacras scripturas, *Responso ad allegationes Buceri ex patribus.* aut redemptionis nostræ mysteria exposuerunt, de casu priorum parentum, & eius per Christum restitutione diligenter scripserint, solum è tantò numero nobis opponit Augustinum: quanquam nec ipsum habeat sibi fauentem.

Bene autem quod ad patres prouocat, hoc nimirum expectabamus. Patribus libenter cedimus, itidem faciant & ipsi qui nos eò prouocant, si ostenderimus patres pro nobis, non pro eis facere. Igitur quam vanè, quamque infideliter beatum Augustinum, præter eius mentem & sententiam alleget, aperiemus.

Quamuis enim B. Augustinus in tam multis suis scriptis *Augustini sententia de peccato originali post baptismum.* quoties incidit baptismatis mentio, diligenter inculcet hæc esse baptismatis præcipuam vim, ut efficaciter & verè abluat, auferat, tollat, euacuet, eradicet, & penitus extirpet ipsum originale peccatù, quatenus peccatù est, id est, præuaricationis culpam, ita ut nihil resideat amplius noxæ impurificatis, inquinamenti, culpæ aut reatus in baptizato, relicta concupiscentia quasi fomite quodam in carne, quæ non sit quidem verè & propriè peccatum, sed morbus quidam qui post baptismum nequeat verè peccatum appellari (nisi figuratè tantum, eo loquendi modo quo rem quæpiam, licet aliter affectam, de nomine priore appellamus, ut si Paulum factum apostolum persecutorem appellemus, Petrù piscatorem, & Matthæum telonem, quo certè modo & concupiscentia, prius peccati nomen apud apostolù Paulum alicui retinet) assignetque nobis alias atque alias causas, cur appellationem talem permittant scripturæ, diligenter & sollicitè cauens, ne male in Paulo erremus, aut credamus peccatù esse quod nõ sit verè peccatù. Quæuis (inquam) tot tã-

H isque



tisque declarationibus eximat nobis B. Augustinus hanc opinionem, non pudet tamen Bucetum hinc inde decertas aliquot ex Augustino voculas, perpetuæ eiusdē S. patris sententiæ opponere, & vel inuitum Augustinum facere partium suarum: sed non patietur idipsum Augustinus, ante enim plus centum locis Bucero contradicet oculatissimus ille & acutissimus scriptor, quàm vel semel in tā multis ab eo conscriptis voluminibus imprudens pro Bucerna faciat impietate.

*Allegata ex Augusti per Bucetum.* Prima igitur allegatione Bucerus citat Augustinum, contra Iulianum libr. 3. affirmantem concupiscentiam nō tantum dici, sed & esse peccatum. Item libro 5. contra eundem cap. 3. vbi ait: Concupiscentia carnis aduersus quam bonus concupiscit spiritus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominatum mētis, & pœna peccati est, quia reddita est meritis inobedientis, & causa peccati est defensione consentientis, vel contagione nascentis. Quid Bucerus? qui fit vt hæc legeris, & nō alia eodem loco contra Iulianum & te quoque clarè & apertè multo copiosius dicit:

*Augustinus heretice contra Iulianum.* Equidem cū aperto libro illo, locū quem tu allegas, quærerem, incidi in sextum librum aduersus eūdem Iulianum, statimque obtulit se in fronte eius lōgè alia sententiā quàm sit tua. Inspexi deinde sequētia aliquot capita, nec fuit vllum, quod nō vehemēter tibi aduersaretur: in omnibus enim statuitur per baptismū peccata omnia euacuari. Cap. 1

*Con. Iulianū lib. 6. cap. 1.* hæc sunt eius verba: In Christo baptizantur, ergo peccata moriūtur. Cui peccato quæso te, nisi quod originale cōtra-xerunt? Argumentationes hominū conticescant, abscondit hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelauit ea paruulis.

*Matth. 11.* Si tibi Christiana fides displicet, apertius confitere: nam Christianam fidem aliam non potes inuenire. Vnus homo est ad mortem, vnus ad vitā: Ille tātum homo, iste Deus & homo: Per illū est mundus inimicus factus Deo, per istum mundus reconciliatus Deo, electus ex mundo. Sicut enim

*Luce 10.* est ad mortem, vnus ad vitā: Ille tātum homo, iste Deus & homo: Per illū est mundus inimicus factus Deo, per istum mundus reconciliatus Deo, electus ex mundo. Sicut enim

*1. Cor. 15* in Adam omnes moriūtur, sic & in Christo omnes viuificabuntur: sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginē eius qui est in celo. Hæc stabilimenta fidei Christiana, qui subuertere nititur stātibus eis ipse subuertetur &c. Vides lector, ea quæ Augustino Cōtra Pelagianos dicuntur



cuntur, in Buceranos quoque aptissimè quadrare? Vbi & hoc obserua, quod in extremis laborant omnes ferè hæretici: Pelagiani enim abnegatores peccati originalis, negabāt nos in Adam omnes mortuos, Bucerani verò eiusdem peccati assertores, negant idipsum per Christum auferri. *Ibidem* Cap. 2. ita ait: Reatus ille qui sola regeneratione dimittitur, quæadmodū cum inesset non sentiebatur, ita eius ablatio fide creditur, nō carne vel mēte sentitur. Ideo in huius rei obscuritate te iactas, & aduersus veritatem, quæ ostendi hominum maximè carnalium sensibus non potest. Quāto magis vt putas acriter, tantò magis infideliter pugnas. Sed verte omnes te te in facies, & quicquid siue animis siue arte vales, quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte eius baptizati sumus: ergo verū est nos mortuos esse peccato in morte Christi, quæ fuit sine peccato. Ita quidem Augustinus cōtra Pelagianos, quod in aduersa ripa baptisimi Buceranis hæretibus iustiori obiicimus ratione. Tertio verò capite ita habet: Cum autē paruulus prorsus nullum habeat omnino peccatū, restat vt nullū eidem aliud auferatur nisi originale. *Ibidem*, *cap. 3.* Originale peccatū, quod iam remissum est parentibus baptizatis, manere demonstratur in paruulis, nisi & ipsi baptizentur. Item capite quarto: Nec nos dubitamus, quia baptismate delictum omnine mundetur. Item capite quinto: Tu tanquam in cælo iam inter angelos immortaliter habitans, verba infirmitatis & mortalitatis irrides, & ea exponens non secundum meum sensum, sed secundum dolum tuum dixisse me affirmas, quod gratia non perfectè hominem nouum faciat (Obsecro te lector, an nō idem quod Iulianus dicit & Bucerus de Augustino, sed audiatur consequenter) Non hoc dico, Attende quod dico, gratia perfectè hominem nouum facit, quandoquidem & ad corporis immortalitatem, plenamque felicitatem ipsa perducit. Nunc etiam perfectè innouat hominem, quantum attinet ad liberationem ab omnibus omnino peccatis, (nota ab omnibus omnino peccatis) non quantum ad liberationem attinet ab omnibus malis, & ab omni corruptione mortalitatis, qua nunc corpus aggrauat animam. Et post aliquanta: Vbi me audisti siue legisti dicentem, Non innouari homines per H ij baptis-

*Ibidem*,  
*cap. 3.*  
*Cap. 4.*  
*Cap. 5.*



baptismum, sed quasi innouari: non liberari, sed quasi liberari? non saluari, sed quasi saluari? Absit vt ego inanem dicerem gratiam lauacri illius in quo renatus sum ex aqua & spiritu, quo liberatus sum à reatu omnium peccatorum vel quæ nascendo traxeram, vel malè viuendo contraxerã. Non sustinet Augustinus talia sibi à Iuliano affingi, & quomodo sustineat sibi affingi à Buceranis? quomodo ferat sibi mendaciter imponentes peccata in baptismo non deleri, sed absque imputatione manere? Et cap. 6. Iuliano hunc in modû argumentanti, Si reatus concupiscentiæ carnalis in baptismo euacuatur, Ergo in baptizato erit concupiscentia sancta Dei filia. Respondet, nos qui malam dicimus concupiscentiam, & manere tamen in baptizatis, quâuis reatus eius, nõ quo ipsa erat rea (neq; enim aliqua persona est) sed quo reum hominem originaliter faciebat fuerit remissus atq; vacuatus, absit vt dicamus sanctificari, &c.

Operæ precium fore non arbitrabar legere plura, cû nõ immerito suspicarer, hunc beatum patrem, hunc sanctum doctorem, toto libro ita procedere & declarare peccatum ipsum profus in baptismo ablui & purgari. Retuli igitur me ad librum quintum, vnde cap. 3. Bucerus verba citauit, sed nequaquam sententiam Augustini, nisi putamus Augustinum in mille alijs locis, memoria lapsum, aut dormitasse, hîc verò vigilasse, vt suam videlicet sententiam, solis eis furtiuè & occultius, vno tantum loco proderet, nõs verò, tot locis fallere voluisse. Vt autem veram eius loci sententiam assequamur, obseruandum nobis est, cuiam scribat Augustinus, quod sit argumētum, & quæ intentio scribētis. Iulianus acerrimus disputator, tuebatur heresim Pelagianam, quæ asserit peccatum transgressionis hæsisse in ipso suo authore Adam, nec in posteros dimanasse, pœnã verò eius peccati transmissam etiam in posteritatem. Augustinus contra, vtrunque & pœnam & peccatum, affirmabat in omnem posteritatem transire. Cui cum opponeret Iulianus, quod pœnã peccati nõ cõueniret esse, aut appellari peccatû, cû pœnã quælibet per iusticiã irrogetur, commendã ob id potius quàm vituperãda, quod iusticię deseruiat, peccatû autẽ nihil haberet cum iusticia cõmune, & est præterea vituperabile. Respondit August. Nõ infrequẽs esse,

*Aduersarij verba, nõ sententiã Augustini allegant.*

*Iulianus argumētator.*

*Augustinus respõdet.*



esse, vt sit peccatū posterius præcedētis peccati pœna: quod multis exēplis probat, vt de cæcitate cordis: quæ cū sit peccatum, infligitur à Deo pro superbia præcedēte, vt sit eius Peccatū quādā pœna. Sic infana gentiliū luxuria peccatum erat, & peccati pœna. quæ infligeretur pro crimine idololatriæ, tradidit enim illos Deus, ait Apost. in desideria cordis eorū, in im- mundiciā, vt cōtumeliis afficiant corpora sua &c. Ad eundē Rom. 1. modū cēset August. se habere malū illud in quo nascimur, quod cum sit pœna peccati trāgressionis, nihil vetat idem verē peccatū esse, propter inobedienciā cōtra dominatum mentis. Ita Argutatur Augustinus. Ex quo fit perspicuum Iulianum disputare, & Augustinum respondere de peccato originali, considerato in eo statu in quo est, quando à parentibus contrahitur, nō autem in statu in quo est post baptisimi purgationē. Quæstio enim erat de natiuitate carnis, utrū peccato originali esset obnoxia, non de regeneratione spiritali: vtrisque enim extra controuersiā erat, baptisimum præcedentia peccata omnia abluerē. Proinde nō mirum quod Augustinus inobedienciā contra dominatū mentis ita consideratam, hoc est, secundum carnalem natiuitatem affirmet esse verum peccatum: hoc enim Ecclesia semper docuit: At Bucerus Augustinū nobis obiicit, quasi loquatur de regeneratis. Euanescit igitur hæc eius obiectio. At insistet Bucerus, Inobedienciā cōtra dominatum mentis durare etiam post baptisimum, quæ si fuerit idonea peccati ratio ante baptisimum, erit & post baptisimum ratio cur sit verē peccatum: fatemur perdurare, sed ablutam, & ab omni peccato mundatam purissimo sanguine obedientis Christi, vt nullā in se contineat deinceps peccati rationem, cui antea hoc vt peccatum esset sufficiebat, quod cōtra dominatum mentis insurgeret. Si haberent aduersarij aures audiendi iam dudum exaudissent Augustinum, hoc ipsum iterum atque iterum ita passim exclamantem, vt vix quicquam frequentius.

Iam quod tractatu. 41. in Iohannem eundem Augusti. Ad secundum allegat dicentem: *Quandiu viuis peccatū necesse est esse in mēbris tuis.* Verba sunt Augustini per occasionem explicantis illud Paulinum: *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Dicat autem ipse nobis Augustinus.

H iij stinus



stinus an faciant hæc sua verba aduersum nos, vtrum velit peccati nomine intellectum quod vult Bucerus, an potius contra quod nos? Libro primo professio de nuptiis & concupiscentia ad Valerium, eundem Apostoli locum exponens, disertis verbis ait: Ipsa quidem concupiscentia iam non est peccatum: in regeneratis quando ei ad illicita opera non consentitur. Sequitur: Sed modo quodam loquendi peccatum dicitur, quod peccato facta est, cum iam in regeneratis non sit ipsa peccatum: sicut vocatur lingua locutio quam facit lingua, & manus vocatur scriptura quam facit manus. Quo sensu neque nos negauerimus peccatum, quoad viuimus esse in membris nostris. Ita liberat nos Augustinus ipse ab obiectione ista. Non verò hoc tantum libro vbi eundem illum (vt diximus) Apostoli locum exponit, sed & libro quem Bucerus citat: vbi miror quod non legerit vel antecedentia vel sequentia verba: præcedit enim aliquanto superius, paruuli nondum ambulant & iam sunt compediti: traxerunt enim de Adam, quod soluat per

CHRISTVM. Quid soluitur autem nisi peccatum? Et post pauca, nemo reconciliatur nisi ex inimicitis, inimicos autem nos non natura sed peccata fecerunt. Quomodo autem reconciliamur, nisi soluat quod inter nos & ipsum separat? Ait enim propheta: Non grauauit aurem ne audiat, sed peccata vestra separant inter vos & Deum.

*Esaiæ. 59* Quia ergo non reconciliamur nisi ablato eo quod in medio est, & posito quod in medio fit: Est enim medium separans, sed contra est mediator reconcilians. Medium separans est peccatum, mediator reconcilians, est dominus Iesus Christus. Vnus enim Deus, & vnus mediator dei & hominum, homo Christus Iesus. Vt ergo tollatur maceria separans, quod est peccatum, venit ille mediator & factus est sacrificium sacerdos ipse. &c. Hæc omnia eodem tractatu Augustinus. Vbi attendas velim, neminē reconciliari deo, nisi ablato peccato. Aut neget ergo Bucerus quæquā viuētū Deo posse reconciliari, aut fateatur ablatū peccatū. Secundo, Peccatum separare à Deo, Christū reconciliare. Ergo vbi verum peccatū est, est & vera separatio. Si autē vera separatio, quomodo mediator reconciliat? Quo sophismate euadet hic Bucerus absurdissimā contractionem? Sequetur enim

*1. Tim. 2.*



enim idem & separatum esse à deo, & non separatum, reconciliatum & non reconciliatum. Tertio pro separante peccato quod aufertur succedere mediatorem Christum, utique sua gratia: Ex quibus fit perspicuum, Augustinum absque vlla dubitatione, nihil minus velle, quam peccatū quodcumque in reconciliatis manere. Quod ipsum pluribus adhuc verbis eodem ipso tractatu agit. Vnde versa pagina sequitur. Quicquid peccatū est à nobis antea deletū est in baptismo: Nunquid quia deleta est tota iniquitas, nulla remansit infirmitas? &c. Ecce infirmitatem post baptismum relictam, sed nullum peccatum, aut iniquitatem. Atque ita factum est, ut ibidem inter exponendum illud Apostoli legitur, Ego ipse mente seruo legi Dei, carne autem legi peccati &c. quod Apostolus vocat peccatum, ipse nunc infirmitatem, nunc languorem, nunc cum Apostolo peccatum appellaret, dixeritq; verba quæ Bucer diuerso sensu perperam allegat: Quandiu viuis necesse est peccatum esse in membris tuis. Non sensu cōtradiçtorio (nisi putamus Augustinum fuisse mente captum, qui dicat necessario manere idem, quod statim dixerat penitus auferri) sed peccati nomine cum Apostolo languorem & infirmitatem significans. Nec admittunt verba illa sensum alium. Quod potest enim esse aliud in membris peccatum quam languor & infirmitas, quæ corpus afficiunt? Peccatum vero quod propriè dicitur est solius animæ. Euanuit ergo & altera iam ex Augustino allegatio.

Roma. 7.

Quod tertio nobis eundem opponit lib. 5. cap. 3. contra Iulianum in hanc sententiam: Si circumspectus & cautus esses, cognosceres utiq; veram esse iniquitatem, quod vires inferiores hominis superioribus repugnāt: fecit nobis non parum negocij, fructuosi tamen. Interim enim dum hanc sententiam quero, inuenio alia, quæ minus queerebam, & inuenisse gaudeo. Atq; utinam Bucerus libros illos aduersus Iulianum studio cognoscendę veritatis legisset, multo profectò melius quam nunc, imò hac in re nobiscum sentiret. Hæc autem quod fingit Augustinū dicere, legit per transennam: nihil enim eius ibi dicitur, sed contrariū. Dixerat aliquando August. contra Pelagianos, quod & lib. 13. & 14. de ciuitate Dei frequentius legitur,

Ad tertio  
ex Augu-  
stino alle-  
gatum.

H iij inobe-



inobedientiam ( nimirum concupiscentiæ ) inobediens homini iustissimè retributam, propterea, quod æquum erat, vt ei qui fuerat suo Domino & creatori inobediens, ab inferiori suo vicissim non pareretur: quam sententiam & hîc aduersus Iulianum defendit, censetque æquissimum esse, quod Bucer iniquum, tam rectè Augustinum citat.

Postremò refert Augustinum tradere quod hac de causa, vt quia inferiora reluctantur superioribus, Ambrosius concupiscentiam appelliter iniquitatem. Verba Augustini cõtra Iulianum libro 2, ita habent: Ambrosius istam legem peccati cuius manentis reatus in sacro fonte remissus est, propterea vocauit iniquitatem, quia iniquum erat, vt caro concupiscat aduersus spiritum. Audis hîc Lector, reatum concupiscentiæ in sacro fonte remissum, & tamen appellari ab Ambrosio iniquitatem: quæ cum sit quedam cõtradictio, nõnne tibi videtur Augustinus cõtradictionem omnem voluisse tollere, atque in hanc loqui sententiam? Non propterea vocauit Ambrosius legem peccati iniquitatem, quod vera iniquitas esset, cum reatus omnis sit ablatu, sed propterea, quia iniquum, id est, inordinatũ & præposterum erat, vt caro concupisceret aduersus spiritum. Quod vel hinc cognosci potest, quod paulo superius in eodem libro iam dixerat idem ille Augustinus: Iamne dicentis? iamne respicis? iamne respicis & in baptisate fieri omnium remissionem peccatorum, & cum baptisate quasi civile bellum interiorum remanere viciorum? Non enim talia sunt vicia, quæ iam peccata dicenda sunt, si ad illicita opera spiritum concupiscentiæ non trahat, & concipiat pariatque peccatum. Ita Augustinus.

Dispulimus nebulas omnes quas Bucer offudit, allegata ex Apostolo ostendimus ei nihil conferre: rationes dissoluimus, & Augustinum quoque demonstrauius esse nostrum, non aduersariorum.

*Testimonium* - Quando vero sibi permittunt aduersarij veritatis arcem & Ecclesiæ castra nostris ciuibus, nostris armis atque opibus oppugnare, ac patres vel reluctantes, oborto collo aduersum nos rapere, cur non æquiore bellantium iudicio, nobis liceat eosdem, nempe ciues pro patria, pastores pro quibus, præceptores pro discipulis, muros, turres &



portas Ecclesiae pro eius defensione hostibus opponere? *in baptis-*  
 doctrinamque quam Bucerus euertere non potuit, nunc *zatis pec-*  
 tantis fulcire columnis? Et quidem Bucer ex Augustino *catum.*  
 suppilata aliquot verba corrasit, quae contra veritatem tor-  
 queret. At nos non Augustinum modò, sed veterum Eccle-  
 siae scriptorù integram phalangè, nec suppilata huius aut  
 illorum hinc inde verba, sed perfectas sententias, nec per  
 vim cõtortos patres, sed vltro pro nobis se totos offeren-  
 tes, possemus pro nostri dogmatis assertionè aduersariis  
 obicere. Verùm cum sit constitutum nobis, prolixitatis  
 vitandè causa (quam nec ipsam satis vereor nos effugisse)  
 prelio decertare magis quam bello, præcipuos tantum, &  
 ab omni Ecclesia receptos, nec multis iaculis oneratos, in  
 aciem statuemus. Prodeat igitur nobis in primis

Epiphanius, qui tomo contra hereses primo veterem  
 Procli Origeniani heresim describens, manifestat, vnde *Epipha-*  
 Bucer heresim suam sit mutuatus, vbi Procli sententiam *nus.*  
 his verbis refert: Viuente adhuc corpore antequam mo-  
 riatur, necesse est simul viuere peccatù, intus in nobis ra-  
 dices suas abscondens, etiam si forinsecus per castigationù  
 ac admonitionum sectiones fuerit refrenatum. Alioqui  
 post illuminationem nõ cõtingeret nos iniusta facere, vt-  
 pote peccato penitus synceriter à nobis ablato. Nũc vero  
 etiam postquam credimus, & ad aquam purificationis de-  
 uenimus, sepe in peccatis reperimur. Nemo enim sic seip-  
 sum à peccato alienum esse iacet, vt neq; omnino in ani-  
 mo de iniquitate cogitet. Quare cõstat contrahi quidem  
 ac sopiri per fidem nunc peccatum, vt ne fructus noxios *Luthera-*  
 producat, nõ tamen radicitus tolli. Et nũc quidem prauas *norum sen-*  
 cupiditates ac cogitationes, velut germina ipsius cõtahi *tentia de*  
 mus, ne qua amara radix sursum enascens infestet, non si- *fide.*  
 nentes hiare & aperiri cõclusa oscula ad faciendos exortus,  
 doctrinae ratione instar asciae radices ipsius inferre nascent-  
 tes secante. Tunc vero etiam ipsa cogitatio de malicia dil-  
 sipabitur. Neque yero scripturarum testimonio hic sermo  
 caret, si quis synceriter verum dicere velit. Nã nouit etiã  
 Apostolus nõdum radicem peccati integrè ex hominibus  
 sublatam esse, nunc quidem dicens: Noui enim quòd non  
 habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Velle enim  
 adest

*Epipha-*  
*nus.*

*Hæresis*  
*Buceri à*  
*Proclo in-*  
*uenta.*

*Luthera-*  
*norum sen-*  
*tentia de*  
*fide.*



*Roma. 7.* adest mihi, operari verò bonum, non. Non enim quod volo facio bonum, sed quod non volo malum hoc facio. Si vero quod non volo hoc facio, non amplius ego facio ipsum, sed quod habitat in me peccatum. Nunc verò lector lege Dei secundum internum hominem. Sed video aliam legem in membris meis rebellantem legi mentis meae, & omnino captiuum facientem me legi peccati, quae est in membris meis. Adeò nondum contigit peccatum funditus ac radicitus excindi. Non enim penitus moritur, sed viuit. &c. Hastenus verba Procli ex Epiphano.

Obsecro te lector, quid aliud sonat Bucerus, cum ait peccatum viuere etiam post baptismum, idque necessario negat radicitus tolli, donec corpus per resurrectionem reformetur, ait castigationibus frenari, per fidem verò contrahi & sopiri, ne patiat fructus malos, nisi quod postremum istud ægrè cõstetur. Quin potius affirmat peccatum interim suos motus perficere, & nulla quiete sopiri, per eam autem operiri, vt non imputetur. Quo vno Proclianem heresim exuperat, vt palam fiat Proclum deteriorem in Bucero reuocatum ab inferis. Sic docet, sic adhibet similitudines, sic ad experientiam recurrit, sic apostoli Pauli verba ad suum sensum detorquet, sed hæreticissat peius, & falsior euadit.

*Method. Eubulius* Huic heresi, opponit Epiphanius beatũ virum Methodium Ebulium, qui proluxa oratione opinionẽ illam cõfutat, ostendens, non à remanente in carne peccato, sed à diabolo (qui peccatũ ob id appelletur, quod sit peccati author) cogitationes & desideria in nobis excitari, adeoque nõ oriri in bonis & piis hominibus de radicibus latentis peccati, sed iniici & suggeri ab externis & inuisibilibus hostibus. Longum esset totam inferere cõfutationem: quam si nosse cupis, potes ipse legere apud Epiphanium. Habes hic proditũ authorẽ hereseos Buceraue, habes & dñatũ. Quid placet, damnato cum Bucero subscribere, an Epiphano & Methodio damnantibus?

Idem Epiphanius eodem tomo in octaua sexta: Figure, inquit, in lege fuerunt, veritas autẽ in euãgelio. Illic enim circũcisio fuit carnalis, quæ inseruit tempori vsq; ad magnam circũcisionem, hoc est, baptismum, qui circũcisio



nos à peccatis, & obsignat nos in nomen Dei. Compluribus locis eandem sententiam est apud Epiphanium reperire. Sed de multis patribus placet libare pauca.

*Clemens.*

Clemens successor apostoli Petri. epist. 3. ad Iulium & Iulianum episcopos: Regeneratis ex aquis & Deo renouata fragilitas prioris natiuitatis, quæ per hominem facta est, amputatur.

Cyprianus epistolarum lib. 3. ad Fidum fratrem, Prohiberi nõ debet infans à baptismo, qui recens natus, contagium mortis antiquæ prima natiuitate cõtraxit, qui ad remissionem peccatorum accipiendam hoc ipso facilius accedit, quod illi remittuntur nõ propria, sed aliena peccata. Verum in sermone de ablutione pedum, apertius istud ipsum explicat in hæc verba: De abdito & secretissimo spiritu sancti munere huius gratiæ liquor emanat, sic lauans quos parentalis labe infecerat, vt nec actualis, nec originalis macula aliqua sui post ablutionem illam vestigia, derelinquat, &c. Vix poterat quicquã dici clarius: sed tamen adhuc idem ille B. martyr longè præclarius testimonium nobis affert in ser. de stella & Magis, vbi putat magnũ esse, baptismum sanguinis pro Christo effusi idem præstare quod aquæ baptismus operatur. Iamne aduersarij quidẽ negauerint sanguinis baptismum, peccatũ originale penitus excindi? Verba martyris sunt: Hi nuper cruore lacteo loti (de innocentibus loquitur) primitias baptismi martyrio cõsecraverunt, tradentes posteris formam vbi necessitatis articulus excluderet morã, nõ minus ad lauacrum animæ sanguinem efficacem, quàm sanctificatas verbis solennibus aquas, maxime cum nec sanguis hoc elemento careat, sed aquarum motu per totum corporis alueum fluat. Spiritus vero sanctus & aquis & sanguini superfertur, qui subiectos sibi fouet & abluat, quo baptizante, idem occisio, quodmersio operatur, qua extinctam peccati vitam, virtutemq; emortuam, vtriusq; rei continet sacramentum, &c.

*Cyprianus.*

Cui Arnobius consonat in psal. 104. vbi figuram transitus filiorum Israël per mare rubrum quo baptismus significabatur, explicans ait: Nullus inuenitur in omnibus his mille generationibus baptizatis, vel vnus peccatũ habens in hora

*Arnobius.*



in hora baptismatis. Alioqui si peccatum habet, non credidit, & cum Aegyptiis merus est. Nam omnes qui crediderunt ex hora qua transferunt venientes ad consignationem, non inuenitur in tribus eorum infirmus, omnes firmi sunt, omnes confirmati sunt.

*Basilii Magni.* Hinc & Basilii ille magnus in exhortatione ad sanctum baptismum inter alia praecleara de baptismo dicit: Nunc quum baptismum promittat tibi animae tuae velut noui generaminis renouationem, quam tu anilem fecisti & ex iniquitatibus rugosam, ac maculosam reddidisti, contemnis benefactorem, & non accurris ad promissionem. Non cupiscis videre magnum promissionis miraculum? Quomodo sine matre regeneratur homo? quomodo inueteratus & fraudu cupiditibus corruptus iuuenescit rursus ac repubescit, & ad verum iuuentutis florem redit? Baptisma captiuorum redemptio, debitorum remissio, mors peccati, regeneratio animae, indumentum lucidum, sigillum cui nullae infidiae strui possunt, vehiculum ad caelum, regni largitor, adoptionis donum &c. Et iterum in eadem exhortatione: O rem admiratione dignam, renouaris & non conflat, reformaris & non contereris, curaris & non dolore affligeris.

*Chrysofostomus* in caput 19. actuum apostolorum. Quum imposuisset Paulus illis manus, venit spiritus sanctus super illos: hoc autem Ioannis baptismum non habebat, ideo & imperfectus erat. Sequitur: hinc ostenditur dogma magnum quod perfecte purgantur a peccatis qui baptizantur. Multo vero pulchrius & apertius in homilia ad baptizandos, omnis peccati extirpationem in baptismo fieri testatur: Nos, inquit, pollicemur vobis ostendere totius malicie vinculis absolui, & ab omni immundicia liberari, eos qui hoc lauacrum promerentur, verum ratio longe maiora declarat, non enim mundos tantum, sed & sanctos & iustos effectos Apostolus ostendit. Non enim dixit lauacrum estis tantum, sed & sanctificati & iustificati. Quid haec mirabilius &c. Sequitur: Ob quam causam hoc quod nobis peccata concedit non lauacrum remissionis peccatorum dicitur, nec lauacrum purificationis, sed lauacrum regenerationis. Quia non nobis simpliciter peccata concedit, nec simpliciter

1. Cor. 6.



simpliciter nos purificat malis actibus implicatos, sed tanquam a caelo generatos efficit. Nam de caelo nos condit, & inde conficit, non de terra componens iterum, sed alio nos elemento, id est, per aquarum naturam progenerat. Non enim vas simpliciter purgat, sed integrum nouat iterum. Nam cum vasa purgantur, etsi diligentia multa purgantur, quaedam vestigia nihilominus retinent vetustatis, & pristinae maculam non amittunt. Illa autem quae conflatario committuntur, cum flamma fuerint renouata, omnem maculam praeteritae fedditatis amittunt & nunc primum confectis non dissimilia proferuntur, aequali fulgore micantia. Vt igitur statuam auri metallo confecta, aliquanti temporis metis, fumo, & puluere, & eruginis sordibus coinquinatam, cum artificis manus acceperint, renouant fornacis ardore, & splendidam nobis lucidamque; demonstrant, ita & nostram naturam deus eruginatam mole peccati, & malorum gestorum fumo violatam, & omni pulchritudine quam primo ei donauerat denudata, in illos aquarum fontes, tanquam in purgatorium mittit, & pro flamma spiritus gratiam subministrat, & exinde, rudes effectos etiam solis radiis eleuat clarius lucentes: veterem hominem conterens &c. Quid hac similitudine aptius? quodue apertius testimonium, de peccati originalis euulsione dari poterat? Atqui hanc ipsam sententiam non hac tantum homilia prosequitur, sed & in expositione quinti capituli ad Rom. In genesim quoque & alios sacrae scripturae libros identidem repetit & inculcat nos non solum pharmacum morbo originali sufficiens per Christum accepisse, verum etiam perfectam sanitatem ac pulchritudinem, talem qua nec umbra nec vestigium veteris peccati sit in nobis relictum. Homilia. 33. in quartum cap. euangelij Iohan. dicit peccata in baptismo abluta non amplius apparere. Et in primum caput actus. Apostolorum: Non est vllum peccatum, vllaque impietas, quae non cedat, locum dei dono dei: loquitur de baptismatis gratia.

Ambrosi-  
116.

Ambrosius in Apologia David: Non tam saepius quam plenius lauari petit David, ut conceptam sordem possit e-luere. Nouerat secundum legem plura quidem mundandi esse subsidia, sed nullum plenum atque perfectum. Ad illud ergo perfectum, tota intentione festinat, quo iusticia om-  
nis



*psalm.*  
50.

nis impletur, quod est baptismatis sacramentū &c. Et in  
in eadem Apologia: Lauari secundum euangelium con-  
piscit, & super niuem se existimat, si lotus fuerit, dealba-  
dum. Per Hyssopi fasciculum aspergebatur agni sanguine,  
qui mundari volebat typico baptisate. Lauatur autē qui  
diluitur æterni fontis irriguo. Et supra niuē dealbatur  
culpa dimittitur. Denique de ipsa anima dicitur: Quæ est  
hec quæ ascendit dealbata? antequam baptizaretur ipsa  
est quæ dicebat: Nigra sum & decora filia Hierusalem.

*Esaia. 1.*

Erat enim nigra tenebroso peccatorū horrore deformis,  
sed posteaquā abluta per baptismum, remissionē meritis  
delictorum, dealbata ascendit ad Christū. Inde per Esaia  
locutus est dominus dicens: Si fuerint peccata vestra sicut  
phœniciū, vt niuem dealbabo, id est, si cruenta, si tetra mi-  
dabo. Hæc est nix intelligibilis, de qua ait, quod domini le-  
su in Euangelio refulserint vestimenta sicut nix, eo quod  
peccatū non cognouerit caro ei? &c. Itē in epist. ad Deme-  
triadē, dū homo exterior abluitur, mutatur interior, & fit  
noua creatura de veteri, vasa iræ in vasa misericordiæ tra-  
feruntur, & in corpus Christi cōuertitur caro peccati, de im-  
piis iusti, de captiuis liberi, de filiis hoīm sūt filij dei. &c.

Innocentius prim<sup>o</sup> ad Conciliū Carthaginē, Epistola  
25, Christus per nouæ regenerationis purificationem pe-  
teritū omne viciū, sui baptismatis lauacro purgauit. &c.

Citauimus hæctenus authores quos beatus Augustinus  
solet & citare libenter, & sequi. Ipsum proinde nō ampli<sup>us</sup>  
citamus, contenti sententiam eius iam abunde satis in pre-  
cedentibus expositam.

Si libet videre plura, lege eūdem libro de fide ad Petrum  
capite 2. Item in Enchiridio ad, Laurētium capitib. 50. &  
52. Item super Genesim libro 6. & in iis libris quos scri-  
psit aduersus Donatistas, Pelagianos & similes hæreticos.  
In quibus frustra sane miraretur, frustra quæ toties inqui-  
reret, quomodo peccatum illud contraherent filij baptiza-  
torum, in quibus ipsum illud peccatum prorsus extirpatum  
& deletum est, nisi firma & indubitata fide extirpatum esse  
crederet? Ad Valeriū de nuptiis & cōcupiscentiis libro 1.  
capite 19. ait, Mirū est quemadmodū à peccati vinculo per  
gratiam liberati, gignant tamen eodē vinculo obstrictos,  
quor



quos eodē modo oporteat liberari. Fatemur, mirū est: Sed quod latent foetus oleastrorum, etiam in seminibus olearū, quā & hoc crederetur, nisi experientia probaretur? Proinde sicut gignitur ex oleastri semine oleaster, cum inter oleastrū & oleā plurimū distet, ita gignitur & de carne peccatoris & de carne iusti utriusque peccator: quāuis inter peccatorem & iustum plurimū distet. Gignitur autem peccator actu adhuc nullus, & ortu nouus, sed reatu vetus: Homo à creatore, captiuus à deceptore, indigēs à redemptore. Sed queritur quomodo trahi possit captiuitas proles etiam de parentibus iam redemptis? Et quia nō facili ratione indagatur, nec sermone explicatur, ab infidelibus non creditur &c. Sed nimium moramur in Augustino.

*Isychius.*

Isychius presbyter Hierosolymitanus vetustus scriptor in 15. cap. Leuitici: Quia sordidus effectus homo per inobediētiam Adam, sordidum esse etiam semen suū fecit, necessariūque corpus sordidū est, eodē quod ex semine procedit, in quo immundum est vsq; ad vesperā, id est, seculi finem, quia in fine seculorum Christus veniens, ostendit aquam, qua genus nostrum mūdaretur. Et in cap. 16. Lauatur (inquit) omne corpus per aquam baptismatis, quia totum nostrum lauat & renouat hominem.

Cyrillus Alexandrinus, aut quisquis hoc nomen scriptis suis prefixit, in 9. cap. euāgelij Ioh. Nō exigua putetur lauari baptismatis virtus, quod dimotis animae tenebris, lumen caeli infudit. Neque recens credatur eius & arbitraria constitutio, quod & multis instrumenti veteris figuris, & prophetarū testimoniis est prefiguratū. Aquis quippe diluuij, totius mundi expiata sunt peccata, & qui in arca reconditi erant, per aquam salui facti sunt. Id baptismi typū gessit per quē sordes oēs peccatorū deponuntur, & vitae vetustas tollitur. Audi Petrum Apostolū huius rei grauisimum testem: In diebus (inquit) Noë cū fabricaretur arca in qua pauci, id est, octo animae saluae factae sunt per aquā quod & nos nunc similis formae saluos facit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiae bonae interrogatio in deū. Insuper populus Israēl duce Mose, mare rubrū sicco pede pertransiit, submersis ibidem Aegyptiis: quod per baptismi susceptionem, totam diabolicæ prauitatis cohortem

*Cyrillus.*

*1. Pet. 3.*

*Exod. 13.*



cohortem à nobis dimoueri, & expelli insinuat, nõ loquitur  
 Christo regeneratos, à durissima eius tyrannide, dei gra-  
 tia liberari. Testem huius mysterij accipe diuinitus  
 Paulum ad Corin. scribentem: Nolo vos ignorare fratres  
 quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes  
 mare transierunt, & omnes in Mose baptizati sunt in mari  
 & in mari. Quid Naaman Syrus septies in Iordane ablu-  
 & à lepra mundatus nobis innuit, nisi baptismo Christi  
 tos, ab omni prorsus animæ lepra peccatoque purgati.  
 Quid deniq; aqua expiationis & lustrationis secundum ve-  
 teris legis ritum tollens immundiciam ex contactu mor-  
 cinorū contractā denotat, nisi aquā baptismi omnē penitenti-  
 animæ impuritatem abstergere; Et post pauca: Postremo  
 hanc baptismi gratiā præsignauit probatica piscina, in qua  
 post aquæ ab angelo motionem descendens, quacunque  
 nebatur ægitudine languid⁹, ilico sanabatur. Volens enim  
 deus homines propinquius adducere ad baptismi dona  
 per hanc piscinā tanquam per aquam lustrationis, nõ ab-  
 huc inquinamenta solum mundat, sed & corporis languo-  
 res tollit, & ægitudines sanat, quò designetur baptismi  
 omnem animi morbum depellere, & peccata detergere. Ita  
 Cyrillus.

1. Corin. 10.

4. Regū. 5.

Num. 8.

Iohan. 5.

Neget igitur Bucerus cæco à natiuitate visum in aqua  
 Syloë verè restitutum, dicat mansisse in ocalis cecitate, quæ  
 natiuitatis nostræ tenebras, peccatum, inquam originis  
 negat in aquis gratiæ Christi penitus auferri: Neget Na-  
 aman à lepra in Iordane perfecte curatum, probet vel pe-  
 licula, quæ lepram in carne residetē operiat obductum  
 vel apud homines obtinuisse ne eadem imputetur, qui ne-  
 gat baptismum perfecte nos à peccato purgare, sed origi-  
 nalem illam lepram tantum ne imputetur contegi. Neget  
 filios Israël per mare rubrum verè liberatos, ab Aegypti-  
 rû & Pharaonis seruitute, qui affirmat post baptismi aqua  
 Christi sanguine rubricatas, manere opus diaboli, manere  
 quod ei perpetuo seruiat & Christo domino displiceat.  
 Dicit plus valuisse figuram in lege quàm veritatē in Chri-  
 sto dicat vmbas rebus fuisse præstantiores.

Idem contra Iulianum Apostatā libro 7. Ita ad alterius  
 vitæ exordiū venientes, ingressi verè pietatis semitas Christi



sto annuete iustificamur. Per illum enim nobis misericors est pater, iustificante legislatore, & ab omni nos crimine liberante, & poenam praeviationum remittente, & etiam in mente sanctificante, per spiritum sanctum, & reformate nos, modo quo ipse nouit, ad nouitatem metis castae & iustae. Quis tum adhuc condemnet, vel quae adhuc sit macula non video. Et sequitur: Sicut enim ad argentea vasa accedens ignis, sordes illius infestas deponit, eodem sane modo, etiam diuini spiritus vis, tanquam ignis, quae in nostras immittitur animas, mente scilicet & diuino modo, ab omni nos macula liberat, & vrget quodammodo naturam in omne nobis contrarium opus, &c.

Gregorius quoque epistola 39. libr. 9. Ad Theotista patriciam hunc errorem propriis aduersariorum verbis proponit & confutat. Si qui sunt (ait) qui dicunt peccata in baptisate superficie tenus dimitti, quid est hac praedicatione infidelius, in qua ipsum fidei sacramentum festinat soluere: in quo principaliter ad caelestis mundiciae mysterium anima ligatur, vt absoluta radicitus a peccatis omnibus, soli illi inhareat, de quo Psalmista ait, Mihi autem adherere Deo bonum est, &c. In euangelio dominus dicit: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Si igitur peccata in baptisate funditus minimè dimittuntur, quomodo is qui lotus est, mundus est totus? Totus enim mundus dici non potest, cui de peccato aliquid remansit. Sed nemo resistit voci veritatis, quae ait, Qui lotus est, mundus est totus. Nihil ergo ei de peccati sui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipse qui redemit, &c.

Veterum patrum plurimos omitto, posteriores vero, quorum innumera est multitudo praetereo omnes. Cui enim tot tantique patres cum propter eruditionem, tum ob vitae sanctimoniâ summâ in Ecclesia auctoritatis (quos modo allegauimus non sufficiunt) huic profectò nemo persuaserit, licet vniuersum omnium Ecclesiae doctorum & patrum ordinem, atque ipsos apostolos adhibeat testes.

Vides igitur lector Christiane, quam bellè conueniat vult patrum Bucero cum patribus, quos vulgo persuadet esse dogmatis tres sibi conciliare. Facile quoque nunc iudicabis quam sophistica,

Grego-  
rius.

Psal. 71.  
Iohan. 13

Bucer

I                      stica,



sticia, friuola & vana sit diuisio peccati, qua pollicetur sibi patres maximè Augustinum conciliare, & in suam reducere sententiam.

*Si, inquit, peccati nomine hoc tantum volumus intellectu quod voluntariè contra legem Dei cogitatur, dicitur, aut perpetratur iam concupiscentia, in renatis non est peccatum. Sin peccatum dicimus (vti dicere debemus, ipseque spiritus sanctus & pronunciat & pronunciare docet) esse quicquid in homine legi Dei repugnat, concupiscentia in renatis non modò appellatur, sed reuera est graue peccatum, contrarium præcepto decalogi, quod iubet non concupiscere. Quapropter vult Apostolum dixisse, Peccatum nõ cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces.*

*Confutatur distinctio peccati quæ facit Bucer.* Vt querit rimas anguis lubricus per quas elabatur: at ego non cauda, sed capite strictum prensabo serpentem. Diuidit peccatum in actum voluntatis contra legem Dei, & concupiscentiam contra eandem legem. Priore mēbro complectitur actualia voluntatis peccata, atque hoc, inquit, modo, concupiscentia reliqua in baptizatis non est peccatum. Pulchrè sanè: Ita scilicet satisfactū est patribus. Quasi hoc ipsum sit, quod Augustinus, quod volunt patres, quando dicunt in baptismo non vllum manere peccatum, videlicet secundum Bucerum volunt dicere, vim concupiscentiæ naturalis non esse peccatum actuale voluntatis in baptizatis. At quis tam insanus fuit vnquam, aut quis adeò delirauit, qui brutam naturæ concupiscentiam crediderit esse peccatum humanæ voluntatis, siue in baptizatis, siue in non baptizatis, vt huic errori expungendo, patres tam sedulò doceant non manere in baptizatis peccatum, scilicet, metuebant ne fortè putaremus in paruulis, qui nullum actuale habebant, vim concupiscentiæ manentis post baptismum esse actuale peccatum. Gratia tibi Bucer, quod concedis patribus, eo modo, concupiscentiæ vim non esse peccatum. Meras nugas. Patres enim nõ obscure, nec ambiguis verbis de originis peccato, neq; cogitationibus, neque dictis, neque actibus constante loquuntur, quando asserunt non manere in baptizatis peccatum, sed excindi, euelli, eradicari, & ne vestigia quidem remanere quibus Deus irascatur: id quod modò sine omni ambage, nullis



aliis quàm ipsorummet patrum verbis demonstrauimus. Altero membro diuisionis suæ, complectitur concupiscē-  
tiam in genere: sanè parum dialecticè. Multo rectius pec-  
catum diuiserunt patres, in actuale & originale. Vbi Bu-  
cerus membro priore retento, alterum trāmutat, suppres-  
soque originalis peccati nomine, transfert rem, in concu-  
piscēntiam quouis modo legi Dei repugnātem, quam cō-  
tendit verè & propriè esse, & manere peccatum etiam in  
baptizatis, testes citans Apostolum Paulum, Decalogum  
mandatorum, & spiritum sanctum: in quo cū sit multis  
modis falsus & violentus, est & blasphemus.

Primò enim, nusquam Apostolus dicit, Concupiscēntiam  
carnis repugnare legi Dei, tantum habet, Repugnare legi *Buceri*  
mentis meæ. Sed hoc iam antè notauimus. *falsitas*

Secundò, etsi concupiscēntia illa bruta, cæca & impru-  
dens, utpote omnis iudicij & intelligentiæ expers, contra  
legem Dei impingat, non habet tamen in baptizatis ratio-  
nem peccati, quando non consentitur eius inclinationi, se-  
cundum illud, Nihil ergo damnationis est iis, qui sunt in  
Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant.

Tertiò, præceptum Decalogi, Non concupisces, non est  
naturæ carnis dictum, sed voluntati. Siquidem stultum est  
carni brutæ (ne concupiscat) imperare.

Quartò, vim facit Apostolo, quem fugit de bruta con-  
cupiscēntia dicere illud, Concupiscēntiam nesciebam, nisi  
lex diceret, non concupisces. Hanc enim etiam ante Moyse  
legem in se persensit natura. Sed Apostolus loquitur de  
concupiscēntia voluntatis, non passim cuilibet, quadam  
tenus persensa. Rudes enim homines ante legem datam,  
putabant solam voluntatem quam actus non consequeren-  
tur, nihil afferre momenti ad peccatum. Operibus enim &  
non latente cordis voluntate credebant peccati. Idcirco  
dicit, Concupiscēntiam nesciebam (intellige esse pecca-  
tum) nisi lex diceret, Non concupisces. Ad hunc modum  
patres Apostolum interpretati sunt. Quin & locus ipse nō  
admittit alium sensum. Sequitur enim: Nam peccatum  
(viciū scilicet in carne residens) per mandatum (uti-  
que legis) operatum est in me omnem concupiscēntiam:

I ij Ergo



Ergo concupiscentiam (de qua loquitur) aliquando nō habebat: præcessit enim peccatum illud. Si hanc antea nō habebat, si non aderat, quomodo dicatur originalis? Rursus, si concupiscentiam de qua loquitur, contendis originalem esse, quomodo ex operatione peccati illius nascitur? Peccatum, inquit, operatum est in me omnem concupiscentiam, iam quod constat operatione, utique est actuale & voluntarium.

*Bucer me ritur in spiritum sanctum.* Postremo & spiritui sancto iniuriā irrogat, cui falsum suum dogma inscribit: Ipse, inquit, spiritus sanctus, verum appellat, & appellare docet peccatum, quicquid legi Dei repugnat. Huius comparatione cætera eius mendacia omnia leuia sunt, neque mirū, neque magnum est in homines esse falsum, qui non veretur in spiritū quoque sanctū mentiri. Si de voluntatis concupiscentia sola loqueretur, verum diceret. At volo dicat nobis, Vbi nam spiritus sanctus, aut pronunciauerit, aut pronuciare docuerit, quamlibet vim concupiscendi cōtra legem Dei esse verum peccatum? Detur nobis scripturæ locus. An proferat nobis Paulum? Sed hic iam reclamabit: Nihil, inquiens, damnationis est iis qui sunt in Christo Iesu, &c. quod abundè satis ostendimus. Num alibi vsquam in scriptura veteris vel noui instrumenti scriptum demonstrabit, aut fortè apud aliquem ex orthodoxis patribus? Non profectò.

*Testimonia scripturae sacre, quibus ostenditur non manere in baptizatis peccatū.* At ego dabo nō vnum modò aut alterum, sed plurimos scripturæ locos vbi spiritus sanctus palā affirmat in baptizatis, non vllum remanere peccatum. Sic enim locutus est per os omnium prophetarum suorū qui à seculo sunt. Vt Ezechielis 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri. Item Ezech. 47. De torrente aquarum profuentium è templo: quo siue baptismum, siue verbum Dei intelligas, nobis perinde est, modò ostendeimus extirpationem peccati. Sanabuntur, inquit, Propheta, & viuent omnia ad que venerit torrens, & stabunt super illa piscatores. Secundum hoc dicitur. 1. Corinth. 6. Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Itē ad Hebræos decimo, Abluti

corp



corpus aqua mūda, teneamus spei nostræ indeclinabilem confessionem.

Rogo autem, quæ est ista ablutio? quæ sanctificatio? quæ iustificatio? quæ sanitas? quæ vita? quod cor nouū? quis spiritus nouus? quæ emendatio ab omnibus inquinamentis, si manet post baptisma in nobis peccatum? si remanens in carne concupiscentia nos inquinat? Ergo 1. Petri secundo dicitur: Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iustitiæ viuamus, cuius liuore sanati estis. Vis aliquid apertius audire, quàm sanati estis? Idem multo ante prædixerat Esaias capite quinquagesimo tertio, Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Et nos reputauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Ita quidē spiritus sanctus, & in aliis quoque prophetis. At ubi dixit aliquando, cuius liuore sanati non sumus?

Sed & æneus ille serpens, de quo Numeri vigesimoprimum, Bucerum manifestè redarguit. Hic enim suspensus ab arbore, restituit incolumitati eos quos igniti serpentes vulnerauerant. Et locutus est dominus (inquit scriptura) ad Moysen, Fac serpētem æneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, uiuet. Fecit ergo Moyses serpētem æneum, & posuit eum pro signo: Quem cum percussi aspicerent sanabātur. Atque ut intelligamus ad Christum hanc figuram propriè pertinere, manifestius habet scriptura Sapientiæ decimosexto, per verbū potius domini quàm speciem æris datam sanitatem. Filios, inquit, tuos, nec draconum venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adueniens sanabat illos. Etenim neque herba, neque malagma sanauit eos, sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Certè originale peccatum morsus est & vulnus serpentis antiqui, quo omnes fauciati sumus. Cui quis medeat, nisi omnipotens sermo Dei, verbum quod ante omnia secula pater genuit, Christus dominus in crucis arborem sublatus? Iam qui fatetur aspectu serpentis ænei curata vulnera serpentium ignitorum, integrè & perfectè, cur

*Serpens  
æneus fi-  
gura christi.*



non & fide in Christum fateatur vulnus antiqui serpentis perfectè curatum? An perfectius curabat figura quàm res, umbra quàm veritas, ænea forma, quàm viuens Christus? Aut forte non erat ista vera Christi crucifixi figura? Sed audiamus ipsius de hoc Christi testimonium Iohannis 3. Sicut Moyles exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filiū hominis, vt omnis qui credit in eū nō pereat, &c. Qui sanabatur aspectu serpentis & lāguore liberabatur & dolore. Sola forte remansit cicatrix velut vestigium vulneris. Neque nos abnuimus in iis qui per Christum sanantur manere cicatricē in carne: Manet enim cōcupiscētia deprauata, sed tamen interim & pœna mortis æternæ quam peccatū merebatur, & peccatum ipsum, perfectè ablata sunt, vt nullum peccati vestigium quo Deus offendatur remanserit. Quo sensu & patres quos antea citauimus de vestigio sunt locuti. Manet vestigiū morbi, sed nō peccati. Manet carnis infirmitas, anima perfectæ sanitati restituta est.

*Deus cōtraria cōtrariis voluit curare.*

Porro quod faciunt boni medici contraria cōtrariis curantes, Deus curando originali peccato, & abolenda culpa, quam inobedientia pepererat, misit filium suum, vt eius obedientia, primi hominis inobedientiam curaret, vt per filium in mortem obedientem restitueretur, quod inobedientia serui vitam quærentis amiserat, vnde ait Apostolus Romanorum quinto: Sicut per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi, ita per vnus obedientiam iusti constituentur multi. In quo licet inscrutabile diuinæ prouidentia consilium admirari. Hinc tam multis locis commemoratur nobis Christi obedientia, Ad Philippenses 2. Cū in forma Dei esset, non rapinam arbitratu est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanauit formā serui accipiens, in similitudinem hominū factus, & habitu inuentus vt homo, humiliavit semetipsum factus obediens vsque ad mortem. Sic ad Hebræos quinto: Cum esset filius Dei didicit ex iis quæ passus est obedientiam, & cōsummatus factus est omnibus obtemperatibus sibi, causa salutis æternæ. En hic obedientiam, inobedientia curandæ oppositam. Hinc ad Hebræos decimo, ostendit Apostolus, Christo competere versiculum illum psalterij, Corpus dedisti

*Deus obedientia filij damnata inobedientia seruis restituit.*



dedisti mihi, ecce venio ut faciam voluntatem tuam. Et quid sonant aliud euangelia, quam filij perpetuam obedientiam? Iohannis quarto, Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius qui misit me. Item Iohannis sexto, Descendi de caelo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem patris qui me misit. Unde ad crucem iturus in terram prostratus orabat, Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis, fiat voluntas tua. Et ad Petrum, Calicem quem dedit mihi pater, non vis ut bibam illum? Ideo cum perfecisset omnia, in cruce exclamavit, consummatum est. Quae si ita sunt, si restaurat obedientia magna, imparis aut forte minoris inobedientiae damna, nonne consequitur perfectam & consummatam obedientiam perfecta & consummata curatio? Quanta est ergo blasphemia obedientiam filij non aequare inobedientiae serui? negare consummatam esse peccati expiationem, culpam peccati originalis dicere nondum deletam, sanitatem animae nondum restitutam?

Proinde rursus filium Dei crucifigunt & ostentui habent, qui cruci eius curandi efficaciam demunt, qui firmat diabolo regnum suum, & Christo effusi sanguinis precium auferunt. O homo precium sanguinis Christi est de quo agitur. Da Christo quod morte sua comparauit. Si primo Adam permittis originem peccati carnem nostram inficientis, permittite Christo, ut a peccato nos repurget, euellat & extirpet. Valeat obedientia filij Dei, si tantum potuit inobedientia hominis. Si quod natum est ex carne, caro est, sit spiritus, quod per spiritum sanctum renatum est. Si filius est peccati, qui ex peccatore natus est: sit filius iustitiae, qui ex Deo natus est, habeatque hic iustitiam, sicut ille peccatum habet. Et quantum ille a iustitia remotus est, tantum sit iste remotus a peccato. Si spiritus malus potuit introducere in omnem posteritatem peccatum, da spiritui sancto ut possit extirpare, ne verum peccatum sit aut appelletur. Si regnavit peccatum in mortem, regnet (quod Apostolus dicit) gratia per iustitiam, per Iesum Christum dominum nostrum. Alioqui, quomodo non erit stabilius regnum peccati, quam regnum gratiae Christi? Quomodo non maius erit Adae delictum quam Christi donum?

*Bucer filium Dei ostentui habet.*

*Bucer diabolo & peccato plus quam Christo et gratia eius permittit.*



non maior prioris Adæ transgressio, quàm secundi instauratio? non grauius peccatum quàm vt morte Christi potuerit expiari?

Sed absit tanta in Christum blasphemia. Non enim sicut peccatū, ita & donum (ait Apostolus) Si enim vni delicto mors regnauit per vnum, multo magis abundantiam gratiæ & donationis & iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Iesum Christum. Abundantiam non dicimus nisi comparatione eius quod exceditur. Si gratiam, si donationem, si iustitiam, non accepimus maiorem quàm erat peccatum illud, quæ est ista abundantia? Si gratia, donatio & iustitia peccatum nondum absorbuerunt, quomodo supra peccatum abundant? Aut potius, quomodo non iaceant infra peccatum & ab eo superentur? Ideo Chrysostomus in hunc Apostoli locum sic scribit: Hic non dicit (intellige Apostolus) gratiam accipiunt, sed exuberantiam gratiæ. Non enim solummodo tantum accepimus ex gratia, quantum ad sublationem peccati opus habebamus, sed multo plus. Etenim & à pœna liberati sumus, & maliciam deposuimus omnem, regeneratiq; sumus è supernis, resurreximus vetere sepulto homine, redempti sumus, sanctificatiq; & in adoptionem filiorum Dei inducti sumus, iustificati quoque, & fratres facti sumus, cohæredesq; vnigeniti, imò & eiusdem cum illo corporis, inq; carnem illius censemur, & quemadmodum capiti corpus, ita illi coadunati sumus. Quæ omnia exuberantiam gratiæ vocauit Paulus, ostendens quod non solum æquiualens vulnere pharmacum acceperimus, sed & sanitatem & pulchritudinem, honorem quoque & gloriâ. Et in summa, dignitates naturam nostram multum transcendentes. Erat autem vnumquodque istorum per se sufficiens ad dissoluendam mortem. Quum verò omnia simul concurrere videantur, iam deinceps illius, neque vestigium aliquod, neque umbra poterit apparere, eò quod funditus sit omnino deleta & obscurata. Hæc Chrysostomus.

I nunc Bucer, & fac spiritum sanctum, contra omnium patrum sententiam, contra verè scripturæ sensum, vestigiæque auctorem, Persuade nobis quod Apostoli, quod sancti

*Gratia  
Christi  
maior est  
omnibus  
peccatis.*



patres & Ecclesiae doctores omnes hucusque ignorarunt, spiritum sanctum tibi suggessisse. Idolum peccati, quod tibi infixisti, quo superbiae & incredulitatis tuae spiritus te fascinauit, fac illuminationem esse spiritus sancti. Atque interim vociferatur perfidus, Colonenses esse calumniatores: Non, inquit, *religiose censura*, sed *irreligiose calumniae ab eis dictae sunt*. Negat (quod obiiciunt Colonienses.) se extenuare gratiam baptismi, & casum Adae Christi meritis facere

*Responde-  
tur Buce-  
ro queren-  
ti de calu-  
nia Colo-  
nienſiu.*

*Bucer ex-  
tenuat  
Christi  
passione  
& baptis-  
mi gratiam*

gratiorem. Praestigiator, quod omnium maximè agit, se negat fecisse. Volo autem audire, quomodo non extenuet gratiam baptismi, qui peccatum, pro cuius elutione baptismus institutus est, negat per baptismum elui? qui relinquit in baptizato, quod baptismi gratia nequeat auferre? Volo audire, quomodo peccatum Adae non sit grauius redemptione Christi, si pro eo mortuus est Christus, & non potuit ipsum sua morte extinguere. Si Christus mortuus est semel ad multorum exhaurienda peccata, ut ad Hebraeos dicitur, & nondum ne vnus quidem hominis peccatum patetnum exhaustum? Si virtus obedientiae suae, non potuit auferre inobedientiae liuorem? Secundum Bucerum mortuus est Christus: & peccatum pro quo mortuus est, viuit. Christus morte sua voluit peccatum exhaurire, & secundum eundem nodum est exhaustum: & sunt calumniatores qui dicunt Bucerum baptismi & mortis Christi vim reddere infirmiore peccato, quod auferre cum velint, non possunt.

Sic quod eidem obiiciunt Colonienses, Augustinum ad Bonifacium, non putat Augustinum sibi obstare, quem ad se rapit. Habet autem Augustinus ita: dicimus baptismum dare indulgentiam omnium peccatorum, & auferre crimina, non radere &c. Bucerus autem: *Neque nos (inquit) dicimus peccata in baptismo remissae: sicut abrasos capillos crescere, qua similitudine Pelagiani veritatem Christi de peccato originali deridebant. Praeclare scilicet, quasi iam faciant cum Augustino quod non dicant radere, sicut Pelagiani impij illi Augustino imponunt. Cur radatur enim quod manet peccatum? O sophistam. Sic faciet & nos (si diis placet) secum sentire. Quid igitur Bucer, quando non dicitis, abradi peccata, an hoc ipsum dicitis quod Augustinus? Non profecto: Cum Augustinus dicat baptismum auferre crimina. Quid igitur?*

nisi



nisi quod etiam exercentur Pelagiani, Baptisma neq; auferre neque radere crimina dicitis. Atqui istud nō est Augustinianum. Sic multo magis quā Pelagiani ab Augustino dissentitis, Pelagiani credebant quod Ecclesia, baptismo omnia peccata auferri. Idem fatebatur Augustinus: verū cū doceret manere in carne cōcupiscentiam, in se quidem nullā habentem peccati rationem, sed tamen quæ peccata subinde germinaret, Iulianus episcopus Pelagianorum, volens Augustinum insimulare falsæ doctrinæ, quasi contra Ecclesiam doceret, peccata non perfectè abluī, sed quasi abradi, vt iterū renascātur, scribit Augustinus dicere, Baptisma non dare omnium indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina, sed radere, vt omnium peccatorum radices in mala carne retineantur. Cui calūniæ Augustinus occurrens, totam hanc sententiam conuertit, atque ita ad Bonifacium rescribit: Quis hoc nisi infidelis affirmet? Dicimus enim baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere, nec vt omnium peccatorū radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, vnde crescant iterum refecanda peccata &c. Te verò rogo Bucer, Tum ita Pelagiano respondisses? Non opinor. Quid autem manet, sed non imputatur. Quod si audiat August. dicat: Quis istud nisi infidelis affirmet? Adeo vult excindi & eradi peccatum, vt abradi vel demeri non patiat. Ergo tam absurda est heresis tua, vt eam damnent simul & hæretici Pelagiani & catholici, Si non est catholica sententia, si absurdum est credere, ita tantum auferri peccata vt maneant radices, quam absurdum quamque alienum est à fide orthodoxa, credere omnino non auferri.

*Nimis absurda Buceri heresis.*  
*Hæretici maiorem fidem quā Dei verbum.*

Hic vide Lector Christiane, quomodo Bucer & Philippus tam multū tribuant suæ fidei iustificanti, quā iniqui sunt in Christū & eius sacramenta? Docent omnia peccata remitti, hominem iustificari, & ilico sanctum esse, vbi cogitata misericordia Dei, crediderit sibi peccata omnia propter Christum gratis remissa. Et tamē peccatum originale in quod neq; volentes, neq; vlla nostra opera, sed tantum aliena culpa miseri incidimus, non sinunt per Christū auferri. Omnis propria malicia istis leuis est, & sacrilegia, & incestu,



incestus, & quicquid ubiq; est viciorū, omnia tantū si cre-  
 das, portat Christus. Et hic vbi alieno malo succumbimus,  
 vbi nihil per nos parratum est, neq; sacramenta Christi,  
 neq; fides quæcunq; satis purificant. Hic nos incurabiles  
 sumus. Hic Christus impotens & fragilis est. Hic necesse  
 est peccatum manere. Quæ aures ferant tantam blasphemiam?  
 Quo corde (vt verbis, quibus Augustinus Pelagianos, vos alloquar) quo ore, qua fronte, à peccato originali  
 baptizatos negatis liberari, cum Christum pro huiusmodi  
 peccato mortuum non negetis? Si non est pro hoc peccato  
 mortuus, vt quid infantes nullū aliud peccatum habentes,  
 baptizantur? Si autē & Christus pro hoc peccato mortuus  
 est, & paruuli propter hoc peccatum in mortem ipsius ba-  
 ptizantur, quomodo per Christi mortem peccatum illud  
 nō deletur? Qui dicitis, peccatū tamen si maneat, baptizato  
 nō imputari, idq; sufficere, incōuenientia scripturę loqui  
 mini. Apostolus enim ita peccatum mori testatur in baptis-  
 mo, sicut Christus mortuus est in cruce. Vetus (inquit) ho-  
 mo noster simul crucifixus est, vt destruat corpus pecca-  
 ti. Item an ignoratis, qđ quicunq; baptizati sumus, in mor-  
 tem ipsius baptizati sumus? Item si mortui sumus peccato,  
 quomodo adhuc viuemus in illo? Quæro autem ex vobis:  
 Num & Christus imputatiuē & nō verē mortu⁹ sit? Si ille  
 verē mortuus est, quomodo nō verē mortuū est peccatū,  
 pro quo mortuus est? quomodo illud solū imputatiuē po-  
 tuit mori? An facilius erat, mori dei filiū, quā serui pec-  
 catū, vt istud imputatiuē in cruce, ille verē moreretur? Aut  
 ergo, fateamini verē mortuū & ablatū peccatū, aut negate  
 Christū pro eo verē mortuū. Nam si verē mortuus est, &  
 non impetrauit peccato mortem, frustra mortuus est.

*Figmen-  
 tū de im-  
 putatione*

*Absurda  
 sententia,  
 petēdam  
 remissio-  
 nem eius  
 quod non  
 imputa-  
 tur.*

Quosum autem toties ingeminant, Omnes pios pro-  
 pter hoc peccatum perpetuo pœnitere, ac semper orare  
 eius remissionem, cum fateantur non imputari? Ergo ne  
 oratis remissionem etiam eorum peccatorum, quæ nō im-  
 putantur? Ergo nondum sunt remissa, quæ non imputan-  
 tur? Et quid iuuat non imputari, si adhuc remissio est ne-  
 cessaria? Scilicet hic plus tribuunt suæ orationi quā ba-  
 ptismo Christi. Nam baptismus hoc solum eis præstat, ne  
 peccatum imputetur: Oratio autem vt dimittatur.

Quo



Quò tandem quæso, euadent isti insanæ? Sed arbitror  
 In laby- tanquam in labyrintho quodam inuolutos & palantes, pò  
 rintho er- videre hæresum suarum exitum, & sapius quid dicant, que  
 rant hære- ignorare, aut nõ animaduertere. Strenuus ille ortho-  
 tici, xæ fidei assertor Hilarius, in euangelium Matthæi ait:  
 Vbi peccatum non est, remissio quoque eius est omissa.  
 Iam ostendimus in baptizatis nihil remanere peccati,  
 quorsum ergo petitur remissio? Ita beatus Augustinus ad  
 Bonifacium lib. 1. contra 2. epistolam Pelagianorum dis-  
 fertis verbis ait: Nec propter concupiscentiam, cuius iam  
 reatus lauacro regenerationis absumptus est, dicunt in o-  
 ratione baptizati, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nõ  
 dimittimus debitoribus nostris: sed propter peccata que  
 fiunt, &c. Et interiecit aliquot verbis, Illud sane quod in  
 oratione sequitur, ppter ipsam dicitur, Ne nos inferas in  
 tentationem, sed libera nos à malo. Vnusquisque enim  
 sicut scriptum est, tentatur à concupiscentia sua abstractus  
 & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, parit  
 peccatum. Hæc Augustinus.

Iacob. 1.

Hæc pro defensione, non tam Vniuersitatis & Cleri  
 Colonienfis quàm doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ de origi-  
 nali peccato & eius remissione aduersus nouas & vete-  
 res hæreses dicta, velim Lector Christiane, vt ad verbum  
 Dei & scripta patrum orthodoxorũ, qui ab exordio Chri-  
 stianismi Ecclesiam Dei suis scriptis illustrarunt, cõferas.  
 Quibus si non diximus consentanea, & librum hunc & li-  
 bri authorẽ quibus dignos duxeris fati deuoue. Sin nos  
 sacris scripturis cõsentaneas, ipsissimasq; patrum senten-  
 tias explicuimus, & nihil nostrũ obrutum? heretici verò  
 sua tantum cõmenta cõtra Ecclesiæ Catholicæ doctrinam,  
 corrupendis piis animis pro doctrina puriore vendi-  
 tant, si verbo Dei aduersantur, si veritatem obruunt, si ve-  
 ram pietatem vehementer offendunt: quor non publicam  
 animarum perniciem prohibemus? Cur non impietatis  
 magistros arcemus ab Ecclesiis? exhibilamus? & in fauillas  
 dispergimus? Cur perpetuũ Germaniæ dedecus, adeo glo-  
 riæ pietatisq; paternæ immemores fouemus? Cur sus-  
 tetuamus sicut paruuli, & à quouis vento doctrinæ circũ-  
 rimur, in nequitia hominũ, in astutia ad circunuetionem  
 erroris

Arcendi  
 heretici.



erroris? Fit quidem, vt quò quisque generosior est animo, hoc fit minus suspiciosus, minùtque in aliena malicia curiosus, donec tandem incautus & male credulus fallatur: Quod ipsum candidissimorum plerumque est vicium, sed humana, nec volùtate peruersa, nec fraude, nec malicia vlla constans. At è diuerso, est etiam verà nobilitatis generosa quaedam ira, tum demù ac statim vbi se delusos sentierint, aut fraudibus circùuentos, in impostores animaduerte, regerere in impietatem quod merita est, plebèsq; suas, erroribus improborum hominum circùactas & ludificatas, ab illusionis iniuria vindicare: vt ego nihil ignominia, plurimù autem laudis putè contrahere Principes & Magistratus illos qui generositatis (ne dicà simplicitatis) suæ errorè iusta animaduersione in seductores, indole optima pessimè abutentes, correxerint. Porro quum sit, prorsus ignauium, detestari fraudes còscio fouere animo ac dissimulare, grauem sibi consciscunt ignominiam, qui lupos istos sinunt in plebibus quas seruare & à malis hominibus tueri debebāt impunè grassari, qui pessimis hominibus faciunt potestatem, bonitate sua per ludibrium abutèdi, quia aut supini negligunt, aut meticulosi verentur grassanti occurrere morbo cauteriumq; adhibere. Ignauos enim & de genere animos (vt ille ait) timor arguit.

*Generosis animis nō illuditur impunè.*

*Quid valeat Baptismus non credentium auferri peccatum originale.*

Quidam in germania Principes & Magistratus, existimant se probè & vtiliter consulere tranquillitati publica ciuiù suorù, si aduersù leges & iura, in gratia authorù nouæ sectæ protestètur, si religionem veterè, noua, in quam opinantur populum esse procliuè, permittant, si perniciosa libertate, faciant omnibus omnia licere, si permittant cuilibet de doctrina fidei, de sacramentis, de ceremoniis, de bonis operibus, de ritibus Ecclesiasticis, de Clero & ecclesie ministris, pro cuiusq; arbitrio quidlibet statuerè, introducere nouum baptizandi ritum, novos fingere cathecismos, noua sacramenta, & planè aliam faciem religioni Christianæ induere. Hæc quidem est sapientia huius seculi, & carnis quædam prudentia. Sed heu quanta perturbatio

*Nondum habet hæreticis permissa licentia sine.*



perturbatio tranquillitatem hanc breui consequetur, quæ  
tam ciebit serenitas ista calamitatē. Dominus in Osee  
Ventum seminabunt, & turbinem metent. Et quid seminat  
nouatores isti præter quàm vêtum? Sic omnia eorum sunt  
fluxa, incerta, instabilia, nuper orta, & breui finienda, sicut  
populari strepentia, tumultuosa, ventosa, inflata. At vero  
quantus hinc turbo eos maneat, quantaque sit expectanda  
calamitas, si volumus, non è longinquo, sed è proximo, ab  
limis oculis inspicere. En hanc solâ de peccato originis co-  
trouersiam. Peccatum illud à parentibus contractum, sola  
gratia Christi redemptoris per baptismum soluitur. Indu-  
citur autē nouus quidam baptizandi ritus prophanus ad-  
modū: neq; ab apostolis traditus, neq; à patribus receptus,  
aut in Ecclesiam trāsmisus & conseruatus. Qui nunc sunt  
puelli & infantes, nec possunt ante ætatem ipsi quomodo  
baptizari cupiant vel discernere vel proloqui, offeruntur  
hereticis, huiuscemodi baptismō sine crucis Christi impres-  
sione, absq; exorcismis, absq; exufflatione contritiōe pote-  
statis, absq; chrysmatis vnctione, & reliquis sanctæ Eccle-  
siæ catholicæ cæremoniis, baptizandi. Quo certè pacto ne-  
mo catholicæ vnitatis & fidei sectator velit baptizari. Olli  
autem iidem rationis facti compotes, quando videbunt ca-  
tholicum baptismā certis mysteriis & consecrationibus in  
Ecclesia celebrari, vbi legerint apud patres veteres, quid à  
postoli, quid eorū proximi successores, quid Ecclesia pri-  
mitiua martyrum, quanto religionis cultu obseruauerint,  
& Ecclesiæ succedenti velut hæreditario tradiderint in ba-  
ptismo possidendum & obseruādum, cognoscentq; ea om-  
nia quando baptizabantur circa se neglecta, quas putas  
versabant cogitationes? In quantā animi coniciantur per-  
turbationem? Num putas tantæ pietatis iacturam æquanti-  
miter laturos? Si quidem hoc fecerint, parum erunt Chri-  
stiani. Qui vere Christianus erit, iugi torquetur animi  
dolore, semper sibi ob hæc displicebit, ipse semper queretur  
de spolio charismatum diuinorum, semper accusabit, sem-  
per detestabitur eos, qui se omnium ignarum & innoxii,  
hereticis potius & schismaticis, quàm veris Ecclesiæ catholi-  
cæ ministris initiandum tradiderunt. O iniurias dicet &  
ô fraudes. Cognosco me infantem perlatum extra Eccle-  
siam,

*Baptis-  
mus here-  
ticorum  
qualis.*

*Ab here-  
ticis bap-  
tismi mun-  
quam se-  
curo sunt  
ausimo.*



nam, vt pollutis baptizaret manibus, vt ore haeretico Chri-  
sto nuncuparet. Quid coegit? Quae fuit necessitas apostoli-  
cos ritus negligere? Ecclesiam Dei viuentis (quae est corpus  
Christi) noua discordia proscindere? Non ignorabit qui-  
dem ceremonias non requiri necessariò ad baptismi substã-  
tiam, sed non poterit ob id exorcismos, quibus abiuratur  
diabolus, consignationes, mysteria, benedictiones item, &  
amplioris gratiae non vana sacramenta, quibus nulla ne-  
cessitate fuit exclusus, vilipendere. Quoniam ceremonias  
pietatis si potest contemnere impius, pius non potest, quae  
certè iuuat primis rudimentis catholicae obseruantiae, etiã  
in infanti aetate imbutum fuisse.

Fabulentur hinc aduersarij quilibet: quod diximus mēs  
nostra loquitur omnes conscientiam huius rei testem in  
nobis circumferimus. Quid prodest aut quid confert aliis  
polliceri securitatem, quando nostra in nobis conscientia  
sentit diuersum? Et certè quibus aliud videtur, vim pieta-  
tis parum habent exploratam. Qua de re extat apud Eu-  
sebiū Ecclesiasticę historię libro septimo memorabile ex-  
emplū, ex epistola Dionytij Alexandrini episcopi, ad bea-  
tam martyrem Xistum Romanū pontificem, qui persecutio-  
ne Deciana pro confessione nominis Christi passus est:  
Erat (inquit) apud nos frater quidam fidelis, antequam ego  
episcopus ordinarer, is cum interesset his qui baptizantur,  
& audiret quid interrogaretur, & quid responderent, stes  
accessit ad me, & procidens ad pedes meos, confiteri coepit  
se baptismum ab haereticis aliter suscepisse, quod tamen secu-  
dum ea quae nunc videret à nobis ministrari, nec baptismum  
duceret, eo quod esset repleta blasphemis omnis illa con-  
fessio. Simul & hoc addebat, se in tantum pro hoc errore sti-  
mulari, vt ne oculos quidem ad deum auderet erigere. Pro-  
pter quod exorabat se mundari & purificari Ecclesiastico  
baptismate, vt & gratiam posset consequi spiritus sancti.  
Quod ego facere ausus non fui, sed dixi, posse ei sufficere  
tam multi temporis communionem, quam in Ecclesia conse-  
quutus est, per hoc quod à nobis eucharistiae suscipiens donum,  
responderet Amen, ex quo & per singula potuisset ipsa sacra-  
mentorū virtute purgari. Cohortabar igitur eum, debere con-  
fidere fidei suae, & conscientiae iam purgatae, & ante omnia,  
quod

*Notanda  
historia  
de his qui  
ab haereticis  
baptizantur.*



quod tandiu in sacramentis nobis iam particeps fuerit. Sed ille, neq; à luctu cessat & laehrymis, neq; vltra ad mensam dominicam audet accedere, ita vt vix à nobis cohortatus compulsius orationi audeat interesse. Hæc scribit Dionysius, à Romano pontifice, ne ipse forsitan in aliquo fallatur, poscens cõsiliũ, & sententiam quã segetur. Errat quot quot melius aliquid de his qui modò ab hëreticis baptizantur expectant, quibus facilius accident maiores intolerabiliorelq; animorum cruciatus, quàm vt possint vnquam fiducia erga deum bona & integra esse. Et si quid aliquando in religione patiëtur, aut tentationis, aut dubitationis, aut hostilitatis, aut tepiditatis, totam culpam in baptizantibus coniciunt, non sine desperationis metu, quo vix rarò liberantur. At ita diuexatis, tum eximant prudentes illi cõsensæ conscientie scrupulos, si possunt, eant, & ciues suauinuita mentis eorum conscientia, iubeant quieto, tranquillo & læto coram deo esse animo. Quinquã argumentum est boni alioqui spiritus, neglectæ pietatis solacium, negrè admittere: Cõtra vero mali spiritus certissimũ indicium est, securus pietatis contemptus.

*Quanta perturbatio, quãta q; tepiditas sequatur baptizantibus impiorum.*

*Quid pro sint in baptismo ceremonie.*

Constat quidem baptismi veritas etiam sine cæremoniis, vt sit sacramentum remissionis peccatorum, & adoptionis filiorum dei. At vero vt baptizatus consequatur gratiã maiorem, perfectioremq; spiritus sancti innouationem, proficiunt nonnihil inuocationes, benedictiones sacerdotales, & reliquæ cæremoniæ: signa quædam gratiæ eius quæ vt cõferrur vel petitur, nũquã ob id à patribus temere neglectæ: spiritus enim sanctus datur secundum mensuram fidei & donationis Christi, vt alij plus alij minus ex eo suscipiant, minimum verò, vbi quamminimũ fuerit pietatis. Hinc B. martyr Cornelius Romanus pontifex, Eusebio in Ecclesiast. histo. teste, prodidit in quadam epistola ad Fabianum Antiochenum episcopum, Nouatum auctorem heresis Nouatianorũ, spiritũ sanctũ nõ promeruisse, propterea quòd baptismũ ad extremam vsq; necessitatem cum de vita desperaretur distulisset, quando neq; solennes cæremoniæ poterãt in baptismo seruari, neque ille christi signaculo consummari.

Verum modicus est hic turbo, si turbulētissimam illam



de baptismo haereticorū quæstionē huc reuocemus. Quæ-  
nam inde ab Ecclesiæ initio multas dubitationes peperit, *Dubita-*  
nec tamen hucusque scrupuli omnes inde prognati ad vnū *rio de ba-*  
sublati sunt. Quotidie quoque suboriuntur nouæ hæreses, *ptismate*  
vt sit nouis inuentionibus repertis, aliter atque aliter de eo- *heretico-*  
rum baptismo constituendū. Quoties enim variatur quæ- *rum.*  
stio, varietur necesse est & responsio, si volumus ad inter-  
rogata aptè & dilucidè respondere.

Canon apostolorum 46. iubet baptizare impiorum ba-  
ptismate pollutos. Concilium quoque Nicænum baptiza- *Quid de*  
tos à Paulianistis & Cathaphrigibus. Beatissimus martyr *heretico-*  
Cyprianus cum concilio vnus & septuaginta episcoporū *riū baptis-*  
Aphricæ, Numidiæ, & Mauritania, vno omnes ore defi- *mate qui-*  
niebant hæreticorum intinctionem nō esse verum baptis- *dam sen-*  
ma, nec conferre homini ad salutem, & ob id venientes ab *serint.*  
hæreticis ad Ecclesiam, censebant debere baptizari: nō ve-  
rò propriè rebaptizari, quod id in contumeliam baptismi  
& sanguinis Christi fieret, si prius illud erat baptisma ve-  
rum. Atque hanc sententiam non temerè aut de suo capite  
primū finxerunt. Sed vt est videre apud B. Cyprianū in  
epistolis ad Iubaianum & ad Pompeium. Itemque in actis  
synodi illius, accepta fuit ab Agrippino quodā Carthāgi-  
nensi episcopo, qui cū cæteris Aphricæ episcopis, ita sēse-  
rat. Et forsā extiterat hæc eadē opinio etiam ante Agrip-  
pinum. Nec abhorrebat à sacris scripturis, quas pro ipsius  
cōprobatione B. Cyprianus plurimas adducit. Quāquam  
non vsque adeò, vel optimè intellectas, vel ad tanti nego-  
cij definitionem sufficientes.

Contra verò, Cornelius, Lucius, & Stephanus pontifi- *Alia sen-*  
ces Romani, totisque Oriens & Occidens, cum sentirent *tentia ve-*  
verum esse omne baptisma, quod in confessione S. Tri- *rior.*  
nitatis exhiberetur, nec posse id ipsum vllius hominis vel  
malicia vel incredulitate contaminari, sententiā diuersam  
damnauerunt. Neque id sine sacra scripturæ testimonio.  
Quum baptisma quod confertur in nomine trinitatis non  
sit Cephe baptisma, vel Pauli, vel Apollus, aut alterius cu-  
iusuis hominis, sed eius tātum de quo ait scriptura, Hic est  
qui baptizat, qui est testis fidelis & verax, etiā si decies oc-  
cinat Lutherus, Sacramenta nouæ legis nō cōferre gratiā,  
K aut



aut licet sint omnes homines falsi & mēdaces, vt veritatem Dei nequeat humana falsitas opprimere, aut fidē perfidia expugnare. Vicit vniuersalis Ecclesiæ sententia Synodum Aphricanam, nec particulare Cōcilium inuitum cessit orbi reliquo, episcopis earundem prouinciarum salubri informatione accepta, sententiam suam emendantibus, in Concilio Carthaginēn. primo, quod Syluestri tempore super hac controuersia finieda coierat. Sed & B. Augustinus pro hac sententia magna & disertissima volumina conscripsit, præsertim septem illos libros, quos de baptismo cōtra Donatistas edidit, quibus accurate & ingeniosē refellit omnia, quibus prior sentētia potissimum nitebatur. Stat ergo Ecclesiæ vniuersalis sententia, stat veritas immota, etiam hæreticos verè baptizare.

*An omnes heretici baptizēt.* Sed an omnes verè baptizāt? Multæ sunt & variæ dispenses sectæ, quæ omnes vno nomine censentur hæreticæ.

*baptizēt.* Ergo ne quotquot sunt hæretici: Ebionitæ, Valentiniāni, Marcossij, Cerdoniani, Marcionitæ, Montanistæ, Samosatēni, Photiniani, Manichæi, Arriani, Eunomiani, Eutichiani omnes ex equo sicut catholici verè baptizāt? Ergo ne diuisus est Christus? Ergo omnes verè dicunt, Ecce hic, Ecce ibi, aut in diuersorio est? Ergo ne in tot hæresum, quibus Christus laceratur discordia, est quædam ista concordia?

*Nō omnes heretici baptizāt.* Minimè. Sed sunt qui verè baptizēt, sunt item qui nō. Nouatiani, Origeniani, Melitiani, Donatistæ, Iconomachi, haud dubium baptizant. Quis autem tam demens est, qui credat verum esse baptisma, quando Eunomiani ridiculo spectaculo capite deorsum, pedibus in altum sublati mergunt homines, verbis quæ Ecclesia non nouit? Aut quis Marcianos, Marcionitas, aut Valētinianos ferat prodigiosis somniorum suorū incantamentis in Christū baptizatos?

*Qui baptizent.* Quis item Paulum illum Samosatēnū? quis Ebionem? quis Cerinthum, aut alios sanctæ Trinitatis & domini nostri Iesu Christi abnegatores dicat verū habere baptisma? Itaque soli baptizant, qui formam rerum & verborū, à Christo institutam retentant. Qui verò aut res mutāt, aquæ loco, vino aut alio quopiam liquore vtentes, aut verba quibus docuit Christus baptizare, vel quib⁹ apostoli de Christi volūtate certi, sunt ysi, nequaquā baptizāt. Docuit enim Christus



Christus baptizare in nomine patris & filij & spiritus sancti, Matthæi ultimo. Sed tamen etiam in nomine Iesu baptizarunt apostoli, Actuum primo, octavo & decimo.

Proinde non licet baptizare rebus aut verbis à Christi institutione diuersis. Hinc arbitror emanasse Canonem Apostolorum, qui iubet denuo baptizare eos, qui fuerant impiorum baptismate polluti: ubi impios sine dubio significat eos, qui Christi institutionem contraria traditione peruertebant. Canonem quoque decimum octauum magni illius Nicæni Concilij, qui habet: Si quis confugit ad Ecclesiam catholicam de Paulianistis & Cataphrygibus, statutum est rebaptizari eos debere: cum tamen de Nouatianis, non idem in eodem Concilio constituatur, sicut Canone octauo satis patet. Similis est Gregorij Magni constitutio, quæ legitur in Decreto de consecratione, distinctione quarta: Hi verò hæretici, qui in Trinitatis nomine baptizant, quales sunt Bonosiani & Cataphrygæ, quia & illi Christum dominum non credunt, & isti spiritum sanctum peruerso sensu esse quendam paruum hominem, Montanum credunt, quorum similes multi sunt alij. Tales cum ad sanctam Ecclesiam conueniunt baptizantur, quia baptismus non fuit, quod in errore positi sanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt. Vnde tempore Constantini magni, & Syluestri primi, non longè post Concilium Nicænum, in Arelateni orthodoxo Concilio, hoc modo sancitum est: De Arrianis, qui propria lege sua utuntur (vt rebaptizentur) placuit. Si ad Ecclesiam aliqui de hac hæresi venerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum. Et si peruiderint in patre & filio & spiritu sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponant vt accipiant spiritum sanctum. Quod si interrogati non responderint hæc Trinitatem, baptizentur. Relata est hæc constitutio in Decretis, de consecratione, distinctione iam dicta. Huic consonat Pelagij Canon, si reuera, qui ibidem legitur, decernit; quod illi qui tantum in nomine Domini baptizati sunt, debeant sine dubitationis ambiguo ad catholicam fidem venientes in nomine sanctæ Trinitatis baptizari. Si verò in nomine Trinitatis baptizati fuerint ab hæreticis, reconciliari debent Ecclesiæ catholicæ.

*Canonum quorum supra sit mentio versus sensus.*

*Arelatense Concilium.*



Pulchrè ergo beatus Innocentius eius nominis primus Romanus pontifex, hæreticorum baptismata discreuit. De Paulianistis, inquit, venientes baptizari præcipiuntur. Nihil ab hæreticis reuertuntur, erunt hoc exemplo baptizandi. *Baptismati dicitur.* Quod cum nullus audeat facere, de ipsis tantum esse præceptum, ratio ipsa demonstrat, non de Nouatianis. Quia Paulianistæ in nomine patris & filij & spiritus sancti, minimè baptizant, & Nouatiani iisdem tremendis, venerandisque nominibus baptizant, nec apud istos de vnitæte potestatis diuinæ, hoc est, patris, filij & spiritus sancti, questio aliquando mota est, & ideo omnibus hæresibus segregatis, sola electa est cui istud crederent concedendum, quia nihil in patris & filij & spiritus sancti sacramento peccarent. Si ad eundem modum beatus Cyprianus quoque & Africani episcopi sententiam suam de baptismo hæreticorum fuissent moderati, omnino rectè censuissent. Si quidem non est verum baptisma, quod in nomine alio quam sanctæ trinitatis, aut Domini nostri Iesu Christi confertur, quomodo hæretici, blasphemii illi, aut Christi incarnationem, aut eius diuinitatem, aut trinitatis æqualitatem oppugnantes faciebant. Nunc verò beatus Cyprianus cum collegis suis episcopis, eadem censura perstringit etiam illos, qui nullo in baptizando errore, verbis Christi & apostolorum utebantur. Respexerunt fortasse viri illi in sacros Canones, eos qui damnant hæreticorum baptismata non animaduertentes hæresum differentiam, nec secernentes hæreticos ab hæreticis. Ante Cyprianum ferè quotquot erant hæreses, impingebant in deitatis naturam, ob id omnes blasphemii in Deum: ut de Valentinianis, Samaritanis, Ebionitis & aliis quibusdam constat, ad quos cum pertarent hæreticos omnes æstimandos, improbabant simul & Nouatianorum baptismata, qui sua ætate primum orti sunt, cum tamen horum præcipua hæresis esset, quod lapsi negabant veniam. Cæterum de fide trinitatis & Christo, rectè & catholicè docebant.

*Quid B. Cyprianus fecerit.*

Perpicuum est igitur, hoc solum esse verum baptismata, quouis etiam homine tædem administratur, quod rectè intentione confertur sub appellatione sanctissimæ trinitatis.



aut nominis Christi, ut nō referat (quod ad baptismi veri-  
 tate attinet) haereticus sit minister an schismaticus, Iudaeus, *Ad veri-*  
 an paganus, quod perinde habetur. Omnes enim isti ba- *tatem ba-*  
 ptismi substantiam tam parum perimūt, quā Christi in- *ptismi nō*  
 fitutionem, cui nullius hominis siue malicia, siue perfidia *refert qua-*  
 potest vires derogare. Propterea dicit beatus pater Augu- *ly sit mi-*  
 stinus contra Donatist. lib. 4. cap. 12. Cūm baptisma verbis *nister.*  
 euangelicis datur, qualibet ea peruersitate intelligat ille,  
 per quem datur, vel ille cui datur, ipsum per se sanctū est,  
 p̄pter illū cuius est. Item cap. 15. Satis ostendimus ad ba-  
 ptismum quod verbis euāgelicis cōsecratur, non pertinere  
 cuiusquā dantis vel accipientis errorem, siue de patre, siue  
 de filio, siue de spiritu sancto aliter sentiat, quā cōlestis  
 doctrina insinuat: relatumque est istud eius dictum in de-  
 cretis, de Consec. dist. 4. Et iterum cap. 17. Potest nobis &  
 haereticis baptisma esse cōmune, cū quibus potest & euā-  
 gelium esse cōmune: quamuis à fide nostra error distet il-  
 lorum, siue aliud de patre, vel de filio, vel de spiritu sancto  
 sentiāt quā veritas habet, siue ab vnitae pr̄cisi, nō col-  
 ligāt cū Christo, sed spargāt. Cui astipulatur respōsio Ni-  
 colai papae ad consulta Bulgarorū, quā & ipsa decretis lo-  
 co iam dicto inserta est, vbi ita loquitur: **A** quodā Iudaeo  
 nescitis utrū Christiano an pagano multos in patria vestra  
 baptizatos asseritis, & quid inde sit agendum consulitis. Hi  
 profectō, si in nomine sanctae Trinitatis, vel tātum in no-  
 mine Christi baptizati sunt, quia non illorum, sed eius est  
 baptismus, rebaptizari nod debent. Sic docuerūt & reliqui  
 patres orthodoxi, ipsaque Ecclesia quae baptismi possessio-  
 nem, vbiunque locorum sit, sibi vendicat.

Nec obstat dictis, quod baptismus nequeat cōstare absq;  
 fide (vtpote fidei sacramentum pr̄cipuum) quodque om-  
 nia sacramenta ipsi fidei potissimum innitantur, sine qua  
 sunt mortua, otiosa, sterilia & prophana. Hoc enim nō de  
 priuata vnius cuiuslibet dantis vel accipientis fide dictum  
 intelligitur, sed de fide communi Ecclesiae Catholicae, quae  
 etiam paruulis, rudibus, infirmis & imperitis, participatio-  
 ne quadam suffragatur, propter communionem quam in  
 vno corpore per baptismum omnes habemus. Huius com-  
 munitatis omnium fidei, non verō tuae solius, aut huius, vel  
 alterius

*Que fi-  
 des requi-  
 ratur ad  
 baptisma*



*Quomodo in fideles in fide Ecclesie baptizent.*  
 alterius fidei priuatæ & imperfectæ, baptis-  
 mus est sacra-  
 mentum. In hac fide valet baptizatio, etiam cum baptizatus  
 qui nullam fidem habet, Ethnicus aut Iudæus: vt si quis di-  
 cat, Ego quidam Iudæus sum, & nullam credo baptis-  
 matum vitu-  
 tatem inesse, cum credant autem vani Christiani se per ba-  
 ptisma suum saluari, in illa eorū fide, baptizo te in nomine  
 patris & filij & spiritus sancti. Hic baptizans respicit non  
 in suam incredulitatem, alioqui ab opere abstineret, sed in  
 Ecclesie fidem, per quam non est sterile aut ociosum sa-  
 cramentum: hinc enim agnoscit Ecclesia quod suum est, &  
 Christus institutioni suæ veraciter adstat.

*Nō omnis  
 lotio cum  
 inuocati-  
 one trini-  
 tatis est  
 baptisma*

Quid autem si neque fides Ecclesie, neque priuata vlla  
 habeatur, vt si baptizet Turca Turcam, Iudæus Iudæum,  
 nullius fidei respectu, nec item quod velint fieri Christi-  
 ani, aut quia Christiani ita baptizantur, sed alia qualibet  
 de causa vbi curiositate aliqua baptizandi ritum didice-  
 rint. An & hic verus peragitur baptis-  
 mus? Hic ego (donec  
 aliud docear) ausim affirmare nullum esse baptis-  
 mi sacra-  
 mentum. Non enim statim quæuis lotio facta cum appella-  
 tione sanctæ Trinitatis est sacramentum. Alioqui chi-  
 rurgi, quando vulnera (vt fit) abluunt, in nomine sanctæ  
 Trinitatis, aut in nomine Christi (sic enim veteres Chri-  
 stiani ad vestes, ad caligas, ad tunicas, ad manuum munda-  
 tionem, ad cibum, ad potum, omnēsque actiones (teste  
 Tertulliano) nomen Christi inuocabant, id quod facere  
 præcipit Apostolus ad Colossenses tertio) aut quando la-  
 uant inuicem in balneis, aut si fortè alter alterum ferat in  
 fluuium, aut extrahat cum inuocatione Trinitatis, baptis-  
 mus esset aut rebaptizatio: quod arbitror neminem facile  
 concessurum. Sicut nec olim habebatur pro circuncisione  
 vera, si cui Ethnicus pellicula præputij ob vicium fortè aut  
 putredinem præcisa fuisset, aut modò, si causa simili circū-  
 cidatur Christianus.

Beatus Augustinus non audet affirmare verum esse ba-  
 ptisma, quando solum imitatione Ecclesiastici ritus, alter  
 alterum per ludum baptizat, libro septimo contra Dona-  
 tistas capite quinquagesimo tertio. Cum dixisset enim ab-  
 que aliorum præiudicio quid sibi videatur sentiendū, quā-  
 do verbis euangelicis vbiunque, & à quibuscunque, sine  
 simulatio-



simulatione, & cum aliqua fide, baptismus accipitur, statu Nō qua-  
 mutato, subdit: Vbi autem neq; societas vlla esset ita cre- uiscircūci  
 dentium, neq; ille qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum sio prap  
 ludicrè & mimicè, & ioculariter ageretur, vtrum approbā iū est lega  
 dus esset baptismus, qui sic daretur, diuinum iudicium per lis.  
 alicuius reuelationis oraculum, cōcordi oratione, & im-  
 pensis supplicii deuotione gemitibus, implorandum esse Quid sen  
 censerem. Ac mauult Augustinus hīc aliorum expectare tiendum  
 sententiam, quā cum praeiudicio aliquid definire. vbi per lu

Quod autem legitur Ecclesiasticæ historiæ libro deci- dum quis  
 mo de Alexandro Alexandrino episcopo, qui cum vidis- baptiza-  
 set pueros in litore maris ludentes, imitari episcopos, & my- tur.  
 stica quædam gerere, comprehensosque iussisset sibi ad-  
 duci, & facta inquisitione, comperisset eos ab Athanasio  
 principe ludi catechumenos factos & baptizatos, interro-  
 gatos item singula quæ solent rogare episcopi, pro fide  
 sua respondisse, cognouissetque omnia secundum religio-  
 nis nostræ ritum peracta, communicato cum Clericis suis  
 consilio, statuisse traditur, illos quibus integris interro-  
 gationibus & responsionibus aqua infusa fuisset, rebap-  
 tizari non debere: Non probat quemlibet ludum laua-  
 torium esse verum baptisma. Hic certè non dubitasset Au- An bap  
 gustinus, quod fecit in aliis, pronunciare, verum fuisse ba- xent pue-  
 ptisma, vbi pueri nō erant planè pueri, seu rem moliebant- ri.

tur supra ætatem & prudentiam suā, quam tamen serio ac  
 præter iocum gerebant, non aliter quā si tota humeris  
 eorum incubuisset: Sic interrogabant, sic respondebāt, sic  
 catechizabant, & omnia episcopi munia diligenter obibāt.  
 Si possunt autem adolescentuli seriò dicere orationem  
 dominicam, inuocare Deum, profiteri symbolum fidei, di-  
 scernere inter peccata & benefacta, hæc profsequi, illa fu-  
 gere, cur vbi eo adoleuerint prudentiæ, qua sciant inter-  
 rogare & respondere de pertinentibus ad baptismum, non  
 queant etiam baptizare? Cur quod vident facere episco-  
 pum, nequeant & ipsi velle peragere? Cū sit iuuentus præ-  
 stantium & laudatarum pietatis actionum plerumque æ-  
 mula. Erat ergo absque cōtroversia in pueris illis proposi-  
 tum quoddā, & intentio hoc faciendi in grege suo, quod  
 in Ecclesia episcopus. Qui si ludū lussissent balneatorium,  
 K iij & non



& non tale quiddam præstare gestiuiſſent, non Auguſtinus, non Alexander ille, non alius quiſquam rerum theologicarum peritus, diceret eos verè baptizaffe.

*Quod in baptizate requiratur intentio.*

Tandem igitur quando non baptizat Iudæus Iudæum in Chriſtianum, niſi ſuccurrat intentio hoc faciendi, neque item vlla lotio quamlibet fiat cum inuocatione trinitatis, euadit in baptiſmum, niſi huc per intentionem & propoſitū voluntatis dirigatur, ſit manifeſto manifeſtius, quod omnis theologorum ſchola hæcenus docuit, ad baptiſmum conferendum, neceſſariam eſſe baptizantis intentionem: ſicut olim in veteri lege, ad veram circuncifionem neceſſaria erat intentio, in fidem quæ tunc reuelanda erat circuncidendi. Quam ſententiam ſi euangelij verba diligenter ac fideliter expendas, ſatis indicant, cum dicitur, baptizantes eos in nomine, & cæt. Vbi intentio actui coniungitur. Idcirco præſcribitur non tātum actio, ſed quo ſit dirigenda adiectum eſt, Eos, inquit, in nomine patris, &c.

*Que intentio ſit neceſſaria.*

Quam autem requirimus in baptizante intentionem Non quidem (vt diximus) pro ſuo arbitratu baptizandi in fidem ſuam ipſius baptizantis: Cū baptiſma non ſit ſacramentum fidei priuata, quam ſibi quiſq; fingit, ſed eius quæ eſt in Chriſtū. Alioqui, ſi Turcæ & Iudæi poſſent in fidem ſuā nos baptizare, iam dudū in Turcas vel Iudæos, non in Chriſtum baptiſmo ſuo nos faciarent. Hinc eſt apud illis illa celebrata, Nihil efficere eum, qui nitatur baptizando introducere errorem. Extat in Decretis de Conſecratione, diſtinctione quarta, Canon Zacharię papæ ad Bonifacium, Germanorum Apoſtolum: Retulerunt nunciij tui, quod fuit in eadem prouincia ſacerdos, qui linguam Latinam penitus ignorabat, & dum baptizaret neſciens loqui Latinè, infringēs linguam, diceret, Baptizate in nomine patria & filia & ſpiritua ſancta, & per hoc tua Reuerēdiſſ. ſanctitas cōſiderauit, eos rebaptizare. Sed ſanctiſſime frater, ſi ille qui baptizauit non errorem introducens aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romane locutionis infringendo linguam, hoc baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, vt denuo baptizentur. Vides quomodo hic prauam intentionem (vt verus ſit baptizamus) velit à baptizante exceptam? Proinde baptizans neceſſe



esse est, vt hoc facere proponat quod facit Ecclesia, siue quod voluit institutor baptismi Christus: Quæ intentio sufficit ad sacramentum, adeo vt si proponat Ethnicus facere in baptismo, quod faciunt Christiani, verè baptizet, nec sit impedimento error priuatus, secundum quem non baptizat. Non dedit enim Christus huic sacramento ministerium proprium, sed quisquis est homo, habet baptizandi potestatem: qua tamen nemini licet vti temerè, sicut Marcionitæ faciunt, cum dicat Apostolus: Non misit me deus baptizare, sed euāgelizare, sed cū aut pro officio pastoralis incumbit alicui, aut permittit Ecclesia, nepe exigente necessitate, si tamen & hic & ibi adsit intentio seu propositū, hoc faciēdi quod facit S. Ecclesia Christi, alias nihil habet talis ablutio cum baptismo Ecclesiæ commune. Cum sit enim baptismus catholice Ecclesiæ Christi sacramentum, quisquis baptizat, hoc ipso opere constituit se Ecclesiæ ministrum, quamuis fortè ad Ecclesiam ipse non pertineat. Debet ergo tanquam minister hoc velle peragere, atque hoc proponere faciendum quod Catholica Ecclesia, cui seruit, cuiq; ministrat, intendit: etiam si ignoret quid nam illud sit, aut vanum esse opinetur.

Quibus demonstratis quod erat agendum, ad nostri temporis hereticos reuertamur, vt quantum turbo tranquillitatem (quam sibi magistratus quidam sectarum admisione male quesitam) pollicentur, olim sit quassaturus, concussurus & disiecturus, palam intelligatur. Arbitror tam stupidū esse neminem, qui sibi persuadeat, aut cui fiat probabile, non maximas clades Reipublicæ Germaniæ impendere, non ingentes turbas religioni Christianæ accessuras, si nō verè baptizant, quos baptizandis paruulis suam pleræque ciuitates præfecerunt. Insuperatum est quidem aduersariis, quod moueo. Sed tamen cum debeam operam meam omnibus, siue bene, siue male de fide sapientibus, pro meo in omnes homines, qui Christianum nomen profitentur officio, indignum duxi, res tanti momenti diutius suppressere. Optarim hinc omnib<sup>9</sup> principibus, magistratibus, rerum publicarum gubernatoribus, cuiuscunque tandem sint religionis, denique omnibus Christianæ religionis amantibus liberum paulisper ab affectibus animi

*Proba baptizantis intentio qua.*

*Quisquis baptizat secundum Ecclesiæ intentionē, hoc ipso est Ecclesiæ minister.*



num, dum sine præiudicio audiant, percipiant, secumque ad fidei suæ, & veritatis, quæ est in Christo normam expendant, quæ ipsismet diiudicanda propono. Si erro, feram ut admonear, docear meliora, precabor errati veniam, bene & recta monentibus, lubens auscultauero. Si non erro autem, si veritatem euulgo in Christo, si negociû ago sacrosanctæ fidei nostræ, si omnium interesse putamus, sacramento regenerationis, quæ est in Christum non despoliari, patienter quæso ferant, publicum discrimen vitiliter indicantem. Nam puto rem tanti momenti non indignam esse, cui animo pacatiore tantillum dum quod dicitur intelligant, auscultent.

*Inuestigatur veritas baptismi, quem Bucerani cõferunt.* Nemini fortè non videntur Sectarij temporis nostri probè & legitimè baptizare, quando idem quod Catholici, externum opus faciunt, baptizant aqua cum inuocatione sanctæ Trinitatis. At ego ipsos sicut multa nobiscum communiter, ita non omnia ad amussim agere audacter affirmo, cum tamen oporteat tantum sacramentum omnibus suis partibus integrum esse. Quid est enim lotio sine inuocatione? Quid ociosa inuocatio sine lotione? Quid vtrumque si desit recta intentio?

Aduersarij baptizant nobiscum aqua: bene habet, idem facient & Turcæ & Iudæi, si hoc facere rogentur. Baptizant sicut Catholici in nomine Trinitatis. Et istud bene. Sed idem possunt & Iudæi & Turcæ. Intendunt quod Catholici, generare Christo in Ecclesiam novos filios. Hoc verò nondum satis apparet. Quin vereor prius Turcas & Iudæos id ipsum, quàm hæreticos facturos, quod facilius non credentes intendant facere quod nos, quàm pertinaciter malè credentes, erroremque suum introducere toto studio connitentes. Qui sic: vt quærat aliquis. Respondeo, sola ad conferendum verum baptisma, intentio recta est, ad hoc baptizare, vt baptizatus consequatur illud, quod institutor baptismatis Christus in eo confert. Quid confert autem & donet, credunt Christiani, scire se putant hæretici, Ethnici ignorant.

*Catholicorû fides & intentio.* Christiani ergo credunt & docent institutum à Christo baptisma in veram remissionem peccatorum, & adoptionem filiorû Dei: sic videlicet, vt peccatû primi Adam quod



quod per generationem carnis contraximus, baptifmate abluatur, deleatur, & prorfus tollatur, regeneremurq; per fpiritum fanctum in filios Dei, vt fimus noua creatura in ipfo, Ezechielis 3 6. Effundam fuper vos aquam mūdā, & mundabimini ab omnibus inquinamētis veftris, & dabo vobis cor nouum, & fpiritū nouum. Item ad Titum 3. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis fpiritus fancti, quem effudit in nos abundē per Iefum Chriflum faluatorem noftrū. Et 1. Corinth. 6. Abluti efit, fanctificati efit, iuftificati efit in nomine Domini noftri Iefu Chrifti, & in fpiritu dei noftri. Propterea predicat Ecclefia, nos baptizari in mortem Chrifti. Roma. 6. An ignoratis fratres, quia quicumque baptizati fumus in Chrifto Iefu, in morte ipfius baptizati fumus? vt per baptifmum afpergamur ipfius fanguine. Hebræ. 12. & 13. Item 1. Pet. 1. Nihil efit enim aliud baptifmus, quā fanguinis Chrifti afperfo, quem effudit de latere fuo in cruce, vt fanctificaret & mundaret nos lauacro vitæ. Ephes. 5. Et lauaret nos à peccatis noftris in fanguine fuo. Apocal. 1. Sanguis enim Iefu Chrifti emundat nos ab omni peccato 1. Iohan. 1. & destruit corpus peccati. Roman. 6. Hoc volunt omnes veteris legis purificationes, hoc cruentæ hofitiæ, hoc afperfiones fignificant, hoc declarauit fpiritus fanctus per prophetas omnes, hoc euangeliftæ, hoc Paulus & cæteri apoftoli docuerunt, hoc patres orthodoxi aduerfus hærefes quafcumque conftanter afferuerunt. Hoc fancta Ecclefia Catholica, per vniuerfum orbem terrarum diffusa femper credidit. Ideoq; baptizauit paruulos fuos, vt hæc dei beneficia Chrifti morte cōparata cōfequi mererentur. Atq; hæc efit Ecclefie fides quādo baptizat.

Ethnici autem & infideles ifta neque norunt, neque credunt, fciant tamen Chrifianis efit perfuafa, qui ea firmiter & credunt, & afseuerant. Proinde fi fortē interpellati ad baptizandum in neceffitate, voluerint obfequi votis implorantium, baptizabunt in vota noftra, hoc efit, in Ecclefie fidem, quam ignorant: aliās non verē baptizabūt. Sed hæc fatis dicta funt nobis.

Difficiendum nunc efit, quid proponant aut intendāt heretici baptizantes. Quid intenderent, nifi quod docent? Quid

*Quomodo infideles intentionē baptizandī cū Ecclefia habere queant.*



*De intentione hereticorum circa baptismum et vanum.* Quid docent nisi quod credunt? si tamen ex animi sententia docent. Docent autem iis quæ Ecclesia credit, tradit & affirmat, planè contraria. Aiunt magnoque studio contendunt in baptismo non ablui, nec deleri, nec auferri peccatum originis, sed hoc tantum nos consequi, ne imputemur & destructum Christi morte. Aiunt nos in baptismo non

*Errores quos baptismum suo inueniunt Bucerani.* Erroris seu haberi iustos, nò autè esse. Aiunt in baptizatis quòdè diu viuunt, manere peccatum illud verè & secundum propriam peccati rationem, quod efficiat nos æterna damnatione dignos, atque adeò semper ignoscencia eius nobis opus esse, semperq; imploradam eius veniam. Aiunt nos consequutos in baptismo, non innocentiam aut iustitiam, sed impunitatem. Aiunt remanens illud peccatum iustum Christi, quæ in ipso, non in nobis est (nisi imputatiue, hoc est fictitiè) cooperiri & tegi, adeoq; de Christo tegmen faciunt quo còtegantur peccata viua & vera, ipsumq; Christum nobis ceu laruam quandam, aut personam superinducunt, vt simus Christo non verè sanctificati, sed fucati, iuuati & personati. Et hoc putant esse quod iubemur induere dominum Iesum Christum Rom. 13. Aiunt nos incorporari Christo, & spiritum sanctum accipere, tametsi maneat in nobis peccatum illud indefessè viuens. Vt sint in vno eodèque homine spiritus sanctus & spiritus nequam, vt sint membra nostra simul & peccati & Christi membra, atq; ita faciunt cohabitare simul Christum & Belial.

*Vtrum catas de sit Catholicorum & hereticorum in baptizando intentio & idè baptismi.* Vides lector, quanta sit dogmatum istorum contrarietas: Quod affirmat Ecclesia negant aduersarij, traduntque planè contraria. Iam si formetur vtrinq; intentio (vt forte solemus, secundum dogmata & fidem pugnantium partium) vides intentiones fore contrarias, vt necesse sit alteram cum instituto Christi conuenire, alteram aduersari. Vnam polliceri in baptismo peccati ablationem, alteri eius retentionem: vnam baptizare in perfectam emundationem, alteram in palliationem tantum: vnam in veram iustificationem, alteram in pronunciationem quandam verbalem, rebus nullis subsistentem. Quàdo autè vtrinq; tanta pertinacia suam quisq; tuetur doctrinam, & neuter



alteri quid donat, aut cedit de proposito, cui non fiat pro-  
babile hoc potissimum vnunquemq; intendere & spectare  
in baptizando, quod doceat fieri, quod verò pars affirmat  
contraria damnare, nec fere aliter velle baptizare quàm in  
eum scopum? Quæ si ita habeant, si necessaria est intentio,  
concliet qui potest, tam compugnantes intentiones, & tū  
demum dicat, vtramq; posse baptizare in Christum. Quòd  
si conciliari ob contradictiones nō possunt, & ob id neces-  
se sit alteram partium non verè baptizare, vtri iustius cen-  
seatur non habere verum baptismum, Ecclesia, an aduersa-  
rij; diiudicent quibus permiffum est de rebus dubiis in Ec-  
clesia definire.

Hactenus sola Ecclesia possedit baptismum à Christo in-  
stitutum, ab Apostolis & patribus quasi per man<sup>9</sup> traditū.  
Omnes in suam fidem & sententiam baptizantes, etiam si  
peculiari errore priuatim tenerentur, censuit verum con-  
tulisse baptismum, cæteros repudiavit. Si longeuum istud ba-  
ptisma damnatur, iam fateri erit necesse, nullum omnino  
hactenus verum baptismum extitisse: sed aut magna fraude  
occultatum, aut suspensū iam annos mille quingētos, quo-  
uisq; nunc tandē per istos vera eius ratio traderetur. Tam  
nephariè autem & impiè quis de Christo aut Ecclesia sen-  
serit, nisi simul anauat dominum Iesum, nō Christum, sed  
precursores fuisse, Christorum scilicet istorum, qui nunc  
tradant quæ tot seculis latuerunt, nec à Christo satis pro-  
dita sunt? Imo nisi fateatur Christi baptismum arrogans &  
licentiosū fuisse (quòd dicens exhorreo) per hos verò mo-  
deratores intra suos limites coactum, aut potius nisi Chri-  
stum & Apostolos fateatur seduxisse nos promissionibus  
vanis: istos rigidam illam veritatē seueriore disciplina mo-  
dò tradere fidelibus.

Ignosce mihi lector Christiane & pie, causam aduersa-  
riorum tam horrendis & blaphemis illationibus grauati.  
Nihil enim præter meritū & causas facio. Si non arrogat  
enim sibi perfidi isti tale quippiam, cur dogmata ementiū-  
tur contra dogmata? Cur baptismum contra baptismum eri-  
gunt? Cur quod Christus abstulit, homini rursus imponūt?  
Cur mortem eius spoliāt suo fructu, & precium sanguinis  
fusi mercibus comparatis & emptis? Sicut vnus est deus, ita

vna

*De baptis-  
mo carho-  
lica fides  
dubitari  
nō potest.*



vna est fides & vnum baptisma. Qui aliud baptisma ad-  
nat, alium quoq; deum vt fingat necesse est. Tu ergo aude  
dicere novos istos baptistas, quando aliud moliūtur quam  
Christus, verum habere baptisma: ego non temere aui-  
qui cōfiteor vnum tantum Deum, & vnum tantum bap-  
tisma in remissionem peccatorū. Aliud quod peccata retinet  
& hoc præstet ne remanentia imputetur, ignoro. Baptisma  
quod cōtra christi baptisma introducitur, abominor & de-  
testor, qui vnicum credo valere in sanguine Christi, em-  
dāte nos ab omni iniquitate, qui nec reliquit i nobis quod  
oderit, nec reseruat quod displiceat: quod, inquā, sibi dis-  
milit fact⁹ Deus, cū oderit, dissimulet tamē & nō imputet.

In promptu est quid de cæteris sacramentis, vbi similitudo  
accidat casus, Theologorum scholæ decernant. Qui inter  
Theologos plurimum tribuunt sacerdotali potestati (hoc  
enim apud omnes eodem amplificatur modo) ij assueverunt  
potestatem illā consecrandi corporis & sanguinis Christi,  
nulla hominū malicia infirmati aut amitti posse, quamuis  
sceleratus & malus sit sacerdos, Licet excommunicatus,  
aut fortē degradat⁹, vel hæreticus, vel schismaticus, modo  
cōsecratur⁹ sibi proponat hoc ipsum velle agere, quod facit  
Catholica Ecclesia Christi, vtaturq; rebus & verbis ad cō-  
secrationem pertinentibus, ea quæ nos ad baptisma cō-  
ferendū diximus baptizanti necessaria, Adeo prorsus et-  
gunt in consecratione Ecclesiæ Christi intentionem, sine  
qua (licet aliās plurimum tribuant sacerdoti) nō pollicetur  
nobis verū corp⁹ & sanguinē Christi i altari. Idipsum tra-  
dunt & illi qui aliquāto minus huic potestati deferunt, &  
negant amissa fide sacerdotem consecrare. Nimirum vna  
est omnium Theologorum sententia, Sacerdotem, cui nō  
sit animo præstitutum agere seu consecrare secundū catho-  
licæ Ecclesiæ intētionem (quā habeat in votis necesse est,  
etsi non nihil vt sit distractis animis, in progressu fortē ro-  
missam, nulla tamen intentione contraria dissolutam) nec  
vir sit aliās bonus & pius, nihil efficere sua consecratione,  
sed dicere tantum ociosa verba, atq; offerre ignem altari  
cū Dathan & Abyron. Adeo persuasū est omnibus & in-  
dubitatum, omni ministro cuiuscunq; sacramenti neces-  
sarium esse propositum, hoc agendi quod agit seu intentionem  
Ecclesiæ

*Sacerdos  
non confi-  
cit verum  
corpus &  
sanguinē,  
nisi inten-  
dat.*



Ecclesia à Christo instituta, cui sacramenta ab ipso collata sunt quæq; sola tenet ab institutore Christo eorum veram rationem & administrationem. Iam omnium sacramentorū ianua & introitus quidam est baptisma, in quo si erratur, quomodo quis ad penetralia perueniet? Si falso & mendaci proposito aliud spectetur quam intendat Ecclesia, si nō cum Ecclesia in Christi sanguine tanquam peccata nostra emundante atq; auferente, si non in corpus Christi, extincto corpore peccati, quis baptizetur, quomodo intelligatur verè baptizatus? Baptisma enim transitus est, & certa regeneratio ab Adam in Adam, à veteri in nouum hominem, à corpore peccati in corpus Christi: Hoc igitur, hoc ipsum vult regenerator Christ⁹, & spectat ei⁹ Ecclesia. Qui aliū finem sibi præfigit, voluitq; hoc tantum quod ipse cōmentus est. hic nescio quid faciat: Siquidē intētio dirigit opus quodcumq;. Qui lauat vlcera vt saniem expurget, aut corpus vt sordes abstergat, nō baptizat per hæc in Christum: nec rebaptizant sacerdotes populū quē aqua lustrali aspergunt, quāuis id faciāt cū inuocatione sanctæ Trinitatis, quia non intendūt eandem quam Ecclesia ab originis peccato regenerationem, sed tantum quotidianorum delictorum remissionem: quanto minus ergo baptizabūt, qui nullam peccati ablutionem sua lotione intendunt?

Nec patrocinantur aduersariorum baptismo, Theologi illi, qui huic sacramento videntur plurimū fauere, omniumq; mitissimè de intētionē quæ sufficiat ministro sentire: qualis est beatus Thomas Aquinas. Hic asseuerat, necessariam quidem esse intensionem, qua subiiciat se minister principali agenti deo, vt scilicet intendat hoc facere quod facit Christus & Ecclesia. Verū non requirit eam in actu & putat sufficere habitum: ministri verò oscitantia (ait) propterea quod baptizet in persona totius Ecclesie, perpetua Ecclesie intensionē suppleri, dum tamen profertur verba, quibus Ecclesie intētio significetur. Primū enim in baptismo aduersariorum, non est cessatio ab intensionē oscitantia, quam suppleat Ecclesia, sed certum positum, certaq; intentio, Ecclesie fortiter contraria, quam ipsa potius reprehendat & damnet. Deinde, hic neq; actus neque habitus est, se intensionē Ecclesie quam impugnant sed dam-

*Qualis requiratur in ministro baptisimi intētio.*

*non supplet intensionē sibi contrariā*  
*submitte*  
*ndi, nat.*



submitendi, sed formant sibi priuatam intentione, quam Ecclesia Catholica nō habet, nec agnoscit, nec dirigit, nec rectificat. Nec quidem ferunt aduersarij suam intentione Ecclesie catholice submitti, dicentes: mysterium nostrum nobis. Ad hęc quisquis antehac expressit formam verborū baptismi, quam tenet Ecclesia, intentionem quoq; & sensum Ecclesie expressit: per istos autem efficitur vox (baptizo) ambigua, nec significat illis quod nobis. Cūm dicimus enim: Ego te baptizo in nomine patris & filij & spiritus sancti. Significat Ecclesie minister, Ego te abluo, mudo & purgo, non à sordibus corporis, sed ab omnibus omnino peccatis, absolutumq; ab Adam priore, & innocentiam restitutum, incorpore atq; implanto te Christo, purum, sanctum & immaculatum. Aduersarij verò quando dicunt, Ego te baptizo, &c. significant, Ego peccata tuā tibi includo & operio, non aufero: te go, nō abluo: relinquo in te terra & grauiā peccata, in quibus natus es: odiū dei, contemptum dei, diffidentia & incredulitatem, quibus dignus sis & maneas æterna damnatione. Hoc tantum præsto tibi, ut propter Christum dissimulentur, & non imputetur tibi ad pœnam quam sustinere debueras, Nec planè remitto, sed iubeo te quandiu viuis ignoscentiam & remissionem eorū à deo postulare. Atq; ut apertius vno verbo semel dicatur eorū sententia, In nomine (inquiunt) patris, &c. ego te baptizo, hoc est, trāsfiguro te in angelū lucis, cum sis & maneas sathan. Obuelo te nomine Christi, cūm sis & maneas Adam qui eras: non verè regenero, quia non conuerto in Christum, rata facio tibi peccata tua, neq; te trāsmuto, sed volo ut mutetur deus, ut non puniat, quod sempiterna iusticia lex, in te exigat ut puniatur. Claudis, pie Lector, aures & vultum auertis, atq; id merito facis. Horrenda sunt enim spectra atq; portenta quę audis & vides. Ego tibi nō homines Christianos, sed Antichristos cum mysterijs suis in faciem contuēdos propono, nudos & apertos. Isti sunt vere Christi aduersarij, qui fontes obturāt aque viue. Isti sunt qui rursus sibi crucifigunt filium dei, & ostentui habent. Isti sunt qui filium dei conculcant, & sanguinem testamenti pollutum ducunt, in quo sanctificamur, & spiritus gratiæ contumeliam faciunt.

Nimium

*Quid sit  
catholicis  
baptizare*

*Quid hu  
ius tempe  
statis hæ  
reticis sit  
baptizare*

*Absurditas  
Buc  
ranorum  
mysterio  
rum.*



Nimum falleris optime lector, si tibi nō peiora de ipsis polliceris: & vana est opinio, si putas eos à Christo & Ecclesia non dissentire. Si non moliuntur enim aliud baptisma & Christum alium, quur propositum suum antequam baptizent aduersus Christi sanguinem, aduersus gratiam eius, aduersus Ecclesiae doctrinam, tam diligenter communiunt, identidem renouant & confirmant? Ecce (ad populum praedicant) Hunc paruulum, qui in incredulitate, diffidentia, dubitatione, contemptu Dei, qui in concupiscentia contra voluntatem & legem Dei, in peccatis innumeris natus est, modò baptizabimus ad hoc, ne Deus propter Christum imputer ei hæc sua peccata: Vos ipsi (inquiunt ad circumstantes) experimini & sentitis omnia ista peccata, in vobis etiamnum perdurare & viuere, nec adhuc quenquam vestrum ab eis liberatum. Verum non imputantur vobis propter Christum, quem in baptismo induistis: hoc idem orabit, uti & paruulo huic per baptismum concedatur. Huiusmodi sunt eorū admonitiones, ita disertè suū baptismum ab Ecclesiae & Christi baptismate distinguunt, Catholicaeque fidei nostrae simplicitatem, inflati magno supercilio, subsannant, censent deliramentum esse & stultum errorem credere hæc in baptismo ablui, ac Christi sanguine auferri, adeo nolūt in Ecclesiae fidem baptizare, adeo nouum & proprium quoddam sibi constituunt, adeo catholico baptismati suas vires detrahunt, & credit aliquis idem esse cum Ecclesiae baptismate, quod aliud & nouum est? Credit hoc quod volunt instrumentum esse sui erroris sacramentum fieri salutis? Credent valere in Christi sanguine, quod contra sanguinē eius erigitur? In euangelio Matthaei, volebant apostoli ab homine quodam eiicere daemonium, cum dubitarent autem, nihil promouerunt, adeūtes ergo secretò Iesum, interrogabant quare nō potuerint eiicere daemonium, quibus ille respondit, propter incredulitatem. Hoc est Christi testimonium de sterilitate fidei, qua apostoli vacillabant. Ecce apostolis, qui daemonium eiicere conati sunt, non defuit voluntas seu intentio, sed fide erant infirma. Et credant aduersarios, qui neque intentionem rectam habent, neque fidem eorum quæ per baptismum geri debent, diaboli potestatem ab homine posse eiicere?

*Quomodo propositum & intentionem suam communiunt heretici contra ecclesiam.*

*Ad damonem eiicendum fides necessaria*

L Multum



*Heretici  
quare nō  
exorcizēt  
diabolū.*

Multum debet diabolus baptizatoribus istis, qui ita baptizant, vt velint diabolo sua iura in homine permanere. Si quidem peccato tenet ille humanum genus obstrictum, & aeterna damnatione dignum. Iam qui damnatione sunt digni, quomodo non sunt eius? Et hæc fortè causa est, quare secundum acceptam à Christo potestatem, nolunt diabolus è paruulis exorcizare & exufflare, cū tamen tota Christi Ecclesia, ab apostolis vsque, illud diligenter fieri procurauerit. Diuidica igitur nūc lector Christiane & orthodoxe, diuidicent Ecclesiæ catholicæ summa capita, quorum definitioni meritò piis omnibus acquiescendum est, vt verè baptizent, qui aliud intendunt, quàm Christus instituit, aut credat Ecclesia Dei. Certè beatus Ambrosius de huiusmodi baptistis dicere non veretur, libro de his qui initiatur mysteriis, capite quarto, Est in aliquibus & aqua mendax: Non sanat baptismus perfidorum, non sanat, sed polluit. Iudæus vrceos baptizat & calices, quasi insensibilia, vel culpam possint recipere vel gratiam, &c. Quæ est autem aqua mendax? nisi quæ mente peruersa, vnde est omne mendacium, administratur, quādo aliud agitur & dicitur quàm mens ferat. Et perfidorum dixit potius quàm hæreticorum. In perfidis enim illa duplicitas est, vt aliud agant, aliud cogitent. Simulant sicut apostata Iulianus, Ecclesiasticum ritum, & interim Ecclesiam oppugnant, nec id volunt in sua actione quod vult ecclesia. Idcirco Chrysostr. aut quisquis author est scripti illius in Matthæu, quod appellat imperfectum, tales assimilant simiis. Verba eius sunt homilia decimanona, in septimū caput: Simia hominis habet membra, & per omnia hominē imitatur: nunquid propterea dicenda est homo? Sic & hæresis omnia ecclesiæ habet & imitatur mysteria, sed non sunt ecclesiæ, &c. Quod in iis mysteriis locum habet, in quibus ab Ecclesia recedunt, vbi enim in nihilo ab ecclesia quidam recedunt, certè habent ipsa Ecclesiæ sacramenta: quod paulo infra latius explicabimus.

Nec te cōmoueat quod antea diximus hæreticos quosdam verè baptizare, cum & alios quosdam minimè baptizare ostēderimus. Oportet enim discernere inter hæreticos secundum hæreses quas profitentur, & nō statim eorum

omnia,



omnia, aut refutare aut recipere. Siquidem haeretici multa habent nobiscum cōmunia, habent & alia sibi solis peculia-  
 ria: haec reprobamus, illa agnoscimus. Eorum itaque qui nullum errorem baptismati inuehunt, qui hoc agunt quod Ecclesia, baptismum recipimus & amplectimur. Non quia est Nouati, Iouiniani, Vigilātij, Pelagij, Donati, vel Vuycle-  
 fi, sed nec quia Cephae forte vel Pauli est, sed quia est ba-  
 ptismus Ecclesiae in Christo, quem sibi haeretici ab Eccle-  
 sia mutuatum vsurparunt. Hinc beatus Augustinus libro primo de baptismo contra Donatistas capite decimoquar-  
 to ait: Non baptismum vestrum acceptamus, quia non est baptismus ille hereticorū vel schismaticorū, sed Dei & Ec-  
 clesiae, vbi cūque fuerit inuentus, & quocunque translatus. Ac interiectis quibusdā: Ecclesia, inquit, omnes per bap-  
 tum parit. Vbi ergo illa nō parit, nec baptismus est. Nō pa-  
 rit autē vbi aliud in baptismo agitur, quā ipsa credat ba-  
 ptismo fieri. Idecirco peregrinum & alienū baptismum nō re-  
 cipit, eorum videlicet, qui in aliud baptizāt, quā ipsa, qui haeresim baptismati suo innectūt, & vel materiā, vel formā, vel institutionem baptismi variantes, suae haeresi adaptant, vt de baptismo faciant suum figmentum, non Christi sa-  
 cramentum: quomodo Valentiniani fecerunt & Paulinia-  
 ni, & Cataphryges, & Sabelliani, & Photiniani, & alij plu-  
 rimi, quorum baptismum non agnoscit Ecclesia, quia nō sen-  
 tiunt cum Ecclesia. In Arrianorum verò baptismo, vete-  
 res notarunt differētiam, vt in primo Arelateñ. Concilio licet videre, cuius Canonem supra recitauimus. Nam qui-  
 dam eorum ad Ecclesiam catholicam venientes rebaptiza-  
 bantur, alij non, propterea quod eorum quidam in bap-  
 tizando propria lege vterentur, formata secundum ipsorum dogma, alij verò vterentur cōmuni Ecclesiae lege. Qui in  
 sectae illius haeresim ritu certo, seu propria ipsorum lege, fuerant baptizati, sicut disertis verbis Canon ille memo-  
 rat, & interrogati de symbolo, non respondissent Trinita-  
 tem, rebaptizabantur: qui verò secundum Ecclesiae praescri-  
 ptum, nequaquā. Cur verò hoc, vt isti, & nō illi rebaptiza-  
 rentur? Vnde ista baptismatū diuersitas: cū Arriani omnes ceteri in fide errarent, tamen in baptizando verba retinerent quae habet Euangelium, prout liquet in epistola Arrij &

*Quorū bā-  
ptisma sit  
verum.*

*Quorū bā-  
ptisma  
falsum.*

*Duplex  
patrū sen-  
tentia de  
baptis-  
mate Ar-  
rianorū.*





*Dolosa* Euzoi ad Constantinum Imperatorem, vbi ita scribunt. Hæc  
*Arriano-* autem fidem percepimus ex sanctis Euangeliis, dicente do-  
*vum con-* mino discipulis suis, Euntes docete omnes gentes, baptiza-  
*fessio.* tes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti: Si autem  
 non hæc ita credimus atque suscipimus, verè patrem & fi-  
 lium & spiritum sanctum, sicut omnis catholica Ecclesia  
 & sanctæ edocent scripturæ, quas per omnia sequimur, iu-  
 dex noster erit Deus, & nunc, & in futuro die, &c. Osten-  
 sum est autem iam antea ex beato Augustino, ad sacramenti  
 veritatem, non pertinere cuiusquam dantis vel accipientis

*Arriani* errorem. Nimirum ideo, vt apparet, quod eorum quidam,  
*quidã ba-* non ausi confidere sectæ, posito tantisper contentione stu-  
*ptizabant* dio, hoc ipsum quod fecerunt maiores ante cõtionem,  
*secundum* quod facit tota Ecclesia, quòdque instituit Christus, habue-  
*ecclesiæ* rint in votis. Istis non obfuit error priuatus, cui non inni-  
*sensum.* tebantur, sed profuit cõmunis ecclesiæ fides, in quam (licet  
 in sua fide errarent) respiciebant. Secus alij quidã videntur  
 fecisse, & formæ verborum quam in epistola iam dicta pro-  
 fitetur, suum sensum proprium, suamque hæresim impres-  
 sisse: nempe, sic vt nominato filio & spiritu sancto, talè in-  
 telligerent filiũ talẽque spiritum sanctũ quales ipsi tra-  
 debant, ac esse docebant, hoc est, creatum filium & creatũ spi-  
 ritum sanctũ, licet nomina ipsa creationis nõ expresserint,  
 aut formæ super addiderint: nusquã enim hoc fecisse legi-  
 tur, sed aut fortè (sicut & modò faciunt hæretici) præmissa  
 oratione populum instruxerint de sua fide, in qua tantum-  
 modo proposuissent baptizare. Vel articulorum præpositi-  
 torum emphasi peruersum sensum inuenerint, quòd Gra-  
 cis & Germanis ob vtriusque linguæ proprietatem est fa-  
 ctu facillimum.

*Arriani* Fortè etiã nõ improbabiliter videri possit, quod Canon  
*ab eccle-* statuit de Arrianis sua lege vtentibus, de illis accipiendum  
*sia dissi-* esse, qui proprias habebant Basilicas, altaria, baptisteria: &  
*proprias* separati ab Ecclesia catholica docebant, baptizabant, offere-  
*habebant* bant & cõmunicabant: quales fuisse olim plurimos cõstat  
*Basilicas.* ex Ecclesiastica historia, libro decimo & vndecimo. Item  
 ex Chrysofomo, Epiphano, Historia tripartita, Theo-  
 doreto & aliis sanctis patribus. Ex epistolis itè B. Ambro-  
 sij, cui cum à Valentiniano imperatore vis intenderetur,



nisi Portianam Basilicam cederet Arrianis, respondit: Si à me peteret imperator, quod meum esset, id est, fundum meum argentum meum, ius huiusmodi meum, me non refragaturum, quanquam omnia quæ mea essent, essent pauperum. Verum quæ diuina sunt, Imperatoriæ Maiestati non sunt subiecta. Si patrimonium petitur, inuadite: si corpus, occurrat: vultis in vincula rapere, vultis in mortem, volutati est mihi. Ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem Ecclesiæ, &c. Et occidi malebat vir ille sanctus, quam Ecclesiæ Basilicam hæreticis aperire. Quippe antiqui illi Ecclesiæ præfules non tam promptè hæreticis cedebat, quam nunc quidam sponte suas eis Basilicas offerunt. In ea diuisione, si qui transibant ab Arrianis ad Ecclesiam, vbi Ecclesiæ non poterat cõstare, qua forma ab Arrianorum mystis fuissent baptizati, de symbolo & baptismo interrogabantur, & eorum quidam rebaptizabantur, alij solo chrismate ungebantur & signabatur, prout hoc vel illo modo respondissent. Nam & ita plerunque baptizabant Arriani, vt eorum confessio duplicem haberet intellectum, sicut patet Tripartitæ hist. libro tertio, capite sexto ex Sozomeno: quo artificio & nostræ tempestatis hæretici, præcipuè Bucerus, insigniter eminent. Quod si quis contendat eorum quosdam creationis expressum nomen formæ apposuisse, etiam si non doceatur hoc certis authoribus, nolo pertinaciter refragari, quia non admodum ad rem exprimitur, an aliis modis innuatur. Quid enim interest, vtrum exprimas propriis verbis, creatum filium, aut creatum spiritum sanctum, an certo proposito hoc ipsum significes, qualibuscunque vel verbis, vel signis, vel modis, obstinataque animi sententia nolis filium (quem Ecclesia credit & prædicat) intelligere, aut intendere, præsertim cum in omni loquutione verba discreta, loquentis sensum discretum expriment?

Si quis roget, quare in Concilio Nicæno, vbi de Samosatensis & Nouatianis fuit constitutum, non etiam de Arrianorum baptismo patres aliquid constituerunt? Is sciat, eo tempore Arrianos nondum eousque vt baptizare præsumpserint, inualuisse, sicut Tripart. hist. libro tertio, capite 11. authore Sozomeno patet, vbi habetur: Arrij verò

L iij dogma



*Concilij* dogma licet apud multos disputationibus extolleretur, *Nicani* tē dum tamen in proprium discernebatur populum, aut in no-  
*pore Ar-* mine constabat authoris, sed omnes simul in Ecclesia con-  
*riani ver-* ueniebant, atque communicabant, præter Nouatianos, &  
*fabantur* qui uocantur Phryges, & Valentinianos & Marcionistas, &  
*adhuc in* & Paulianistas, & qui alias hæreses colebant, &c. Ad eun-  
*Ecclesia.* dem modum arbitror conciliari posse, quod de Bonosianis

statuitur in Decretis, distinctione quarta, Hi uerò hære-  
*De baptis-* tici. Vbi iubentur Bonosiani rebaptizari, eò quòd nõ ba-  
*mate Bo-* ptizent in nomine Trinitatis: cuius contrarium de eisdem  
*nosianoru* refertur in Concilio Arelatē. secundo, Canone decimo-  
*duplex* septimo, qui sic habet, Bonosianos autē ex eorum errore  
*patrum* uenientes, quos sicut Arrianos baptizari in Trinitate, ma-  
*Decretu.* nifestum est, dum interrogati fidem nostram ex toto con-  
 de confessi fuerint, cum chrismate & manus impositione  
 in Ecclesia recipi sufficit. Apparet eos ambigūē baptizasse  
 se, & uerbis Ecclesiæ machinatos errorem, ideo dicuntur  
 in hoc Canone baptizasse in nomine Trinitatis, in alio  
 uerò non. Sicut nostri temporis hæretici nobiscum dicūt,  
 Ego baptizo: cum tamen aliud sit baptizare apud eos, ali-  
 ud apud nos, uti nobis antea demonstratum est. Iam ut

*Arriani* fortē Arrianorum quidam corruperint Ecclesiæ formam,  
*baptizan* alij formæ fidem non habuerint, certē omnes, & hi & illi,  
*tes idem* hoc ipsum per baptisma quærebant quod Ecclesia, quæ &  
*quod ec-* formam ueram, & formæ fidem habet, scilicet remissionem  
*clesia in-* peccatorum: qua in re Arriani sunt hæreticis nostræ tem-  
*tendūt ac* pestatis longē meliores, qui & falso sensu formam corrup-  
*proponūt,* punt, & intentionem suam contra Christum & ecclesiam  
*quod non* exacuunt.

*faciūt mo-* Atque ut in summa semel quod uolumus cōprehēdat  
*derni ha-* Si quis in omnibus sentiat cū Ecclesia catholica, soli autem  
*retici.* baptismati immisceat hæresim cōtra ecclesiam, eiuscemodi  
 baptisma ecclesia nõ agnoscit. Et rursus, Si quis nihil com-  
 munitatis credat quæ creditur in ecclesia, uelit autē solum ba-  
 ptisma secundum Ecclesiæ doctrinam & formam admitti-  
 re, ratum habetur sacramentum, propterea quòd in hoc  
 ipso cum Ecclesia conuenit. August. lib. 1. cōtra Donatistas  
 de baptismo: Dei sacramenta improbare, nec in ipso schis-  
 mate audemus. In quo enim nobiscum sentiūt, in eo etiam  
 nobiscum

*Quatenus* nium credat quæ creditur in ecclesia, uelit autē solum ba-  
*sint vel* ptisma secundum Ecclesiæ doctrinam & formam admitti-  
*nō sint in* strare, ratum habetur sacramentum, propterea quòd in hoc  
*unitate ec-* ipso cum Ecclesia conuenit. August. lib. 1. cōtra Donatistas  
*clesia ha-* de baptismo: Dei sacramenta improbare, nec in ipso schis-  
*retici.* mate audemus. In quo enim nobiscum sentiūt, in eo etiam  
 nobiscum



nobiscum sunt. In eo autem à nobis recesserunt, in quo à nobis dissentiunt. Non enim accessus iste, atque discessus, corporalibus motibus, sed spiritualibus est metiendus. Sicut enim coniunctio corporum fit per continuationem locorum, sic animorum quidam contactus est consensus voluntatum. Si ergo qui recessit ab unitate, aliquid aliud agere voluerit, quàm quod in unitate percepit, in eo recedit atque disiungitur. Quod autem ita vult agere, sicut in unitate agitur, ubi hoc accepit & didicit, in eo manet atque coniungitur. Itaque isti in quibusdam rebus nobiscum sunt, in quibusdam verò à nobis exierunt. Proinde illa in quibus nobiscum sunt, eos agere non vetamus. In quibus autem non nobiscum sunt, ut veniendo accipiant, vel redeundo recipiant adhortamur, &c. Alludit B. Augustinus ad id quod habetur Luc. 9. Preceptor, vidimus quendam in nomine tuo eiicientem daemonia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum. Et respondit Iesus: Nolite prohibere eum, qui enim non est aduersum vos, pro vobis est. quod dictum videtur & in hereticorum baptismo habere locum.

Concilium Mileuitanum cui B. Augustinus interfuit, declarat Pelagianos falsam efficere formam baptismatis, propterea quod dicunt paruulos non habere peccata quae baptismus abluat, adeoque hinc anathema in Pelagianos pronunciat. Quanto magis falsam baptismi formam efficiunt, qui contra Ecclesiae sententiam contendunt in baptizatis manere peccatum, quod baptismo non abluatur?

*De baptismo Pelagianorum.*

Nam si de Pelagianis quod verum est volumus fateri, tribuebant baptismati omnem ad abolenda peccata vim qua Ecclesia: consistebantur enim baptismate quicquid esset peccatorum auferri, pauca ubi pauca reperirentur, plurima ubi plurima. Opinabantur autem in paruulis nullum esse peccatum, in quo cespitabatur, atque hinc adeo, non habebatur, quod dicerent in paruulis deleri. Qui si peccatum originis agnouissent, utique confessi fuissent eius ablutione: quapropter verè baptizabant, nulla intentionis aut formae discordia ab Ecclesia dissentientes. Siquidem nec ab his quos gratia peculiari spiritus sanctus antequam baptizentur preuenit, aufert baptismus graue peccatum, quia non reperit, auferret tamen si reperiret. Certè non oportet propterea necessario



ponere peccatum, vt habeat baptismus quod auferat. Neque enim peccatum est propter baptismum, sed contra baptismum propter peccatum habetur. Quod si adeo fuit patribus persuasum, baptismi proprietatem esse auferre peccata, vt falsarios appellarent baptismatis ac damnarent eos, qui non confiterentur in paruulis haberi quod baptismus auferat, quanto putamus damnaret anathemate, ac quanta dignam ducerent execratione eorum blasphemiam, qui negant baptismate Christi posse peccatum auferri, quod fateantur, inesse?

Sufficienter (vt arbitror) ostendimus Buceranos, Melanthoniosq; baptistas non consentire ecclesie Christi, nisi item hoc intendere pro quo auferendo Christus passus est, sed quod sibi peculiariter cōfinxerunt, atque adeo & meritum passionis Christi extinguere, & virtutem extenuare baptismi. Nunc omnium piorum praesertim ad quos pertinet, relinquo iudicio, quid de huiusmodi baptismate sit Christianis, Catholicis seu orthodoxis sentiendum. Nemini praedudico, nec diffinio quicquam temere, adferant meliora quibus datum est, decernant quibus est ea auctoritas: Ego rem mouisse contentus, etiam aliorum inquisitioni & definitioni locum relinquo. Si ad salutem reipub. Christianae permagni interest, si fidei orthodoxae requirit integritas, vt sciatur quod baptismus amplectendum, quodue sit fugiendum, quod verum quod falsum. Si in baptismi susceptione (sine quo nemo potest videre regnum Dei) non sine aeternae damnationis periculo erratur, puto omnibus incumbere, vt de baptismi sui veritate, curae fieri certiores, puto quoque ad episcopos & Ecclesiarum prepositos cum primis pertinere, vt hac de re commissum sibi gregem Christi diligenter instruant ac doceant. Alioquin sanguis pereuntium sine salutari lauacro requiretur de manu ipsorum. Ego quidem ampliori inquisitioni viam aperui. Quod si non feci secundum sacrae scripturae normam, si non sacrorum Conciliorum autoritate suffultus, si commodi vel lucri alicuius spe, si non grauissimis rationibus permotus, quaestionem istam ad communem animarum salutem proposui & tractavi, dicar priuatis seruiuisse assensibus: quibus coram Deo qui scrutatur renes & corda quemque

*Ad praesides Ecclesiae pertinere curare ne falsum baptismum inuehatur.*



quemque nihil potest effugere, semper fui in his quæ ad doctrinam fidei pertinent, remotissimus. Si verò qua oportet animi integritate volui omnibus synceriter prodesse ad salutem, boni queso, Lector, hanc opellam nostram cõfulas. Nec velim te existimare me odio sectæ, isthanc dubitationem aliis mouere, præter causam, sicuti Melanthon criminatur veritatis odio sibi cõtradicere, quotquot falsa & intoleranda eorum dogmata impugnant. Ab odij suspi-  
*Quo animo scri-  
 ptor qua-  
 sitione de  
 baptismo  
 heretico-  
 rum pro-  
 posuit.*

cione me facillè liberabunt, cum illi, quibus mores mei ingeniumq; perspecta sunt, tum hi qui rationes, quæ me permouerunt secum prudenter expenderint, Nec enim vindictæ cupiditati, nec odio vnquam per gratiam dei animum submissi. Cur enim tam atroci persequar odio, quos ex animo cupiam ad veram fidem & Ecclesiæ Christi vnitatem redire? Nec est mihi priuatum vllum cum ipsis negocium, nisi quod publicam seu catholicam Ecclesiæ Christi fidem, sacramentaq; eius, quæ multis modis cõtaminant & deprauant, defensa, restitutaq; in omnibus cupiam. Quod ipsum candori potius quàm malevolentie candidi, æquissimiq; iudices adscripserint. Vtut verò de nobis iudicent alij, certaminis huius inspector & iudex est Christus, cui si animum conatusq; meos probauero, nihil aliorum iudicia morabor.  
 Et si forsitan nondum omnibus persuadeo, tamen nemo negauerit periculosum esse, minimeq; tutum fidere alienis baptismatibus. Gratias ago Deo meo, cuius indulgentia & beneficio sum in Ecclesia Catholica baptizatus: qui si à Buceranis puellus baptizatus essem, adultus sine cõstitutione ad illos me cõferrem, qui in Ecclesia Catholica sacramento vitali, si nõ simpliciter ob incertitudinẽ de baptizantis intẽtione, saltem cõditionaliter me baptizarẽt, hoc vel simili modo: Si nõ es baptizatus per hereticorum baptismam, ego te baptizo in nomine patris, & cetera. Quomodo enim nõ metuum confidere, aut quomodo innitar baptismati quod tantę perfidie fuit obnoxium, quod pertinax heretici intentio aliorum à Christi instituto respuit? Præsertim, quãdo Ecclesia Catholica, ne eos quidẽ statim sine recõciliatione recipit, qui nullo baptismatis errore ab hereticis vel schismaticis sunt baptizati, imò, quãdo in pro-

*Periculo-  
 sum bap-  
 tizari ab  
 hereticis.*

*Ne vero  
 quidem  
 heretico-  
 bato*



*in baptis-* bato & integro baptismi sacramento, manu tantum heretici collata, neque spiritus accipitur sanctus, neque peccatorum remissio, donec transitio fiat ad Ecclesiam Catholicam. Quod beatus Augustinus contra Gaudentium libris duobus, contra Donatistas libris septem, & aliis plurimis in locis plus sexcentis inculcat. Vnum tantum eius ad Orosium dictum, visum fuit inserere: Quamuis (inquit) vnum sit baptismus, & hereticorum, eorum scilicet, qui in nomine patris & filii & spiritus sancti baptizant, & Ecclesie Catholice, tamen qui foris Ecclesiam baptizantur, non sumunt baptismum ad salutem, sed ad perniciem, habentes nimirum formam sacramenti, virtutem autem eius abnegantes, ideo cum reuersi fuerint, accipiunt virtutem spiritus sancti, quam qui foris Ecclesiam baptizantur nondum habent. Item in lib. de Ecclesiast. regulis, iubet ut tales confessione fidei facta, firmentur impositione manus, si vero paruuli sunt & hebetes, qui doctrinam non capiant, respondeant pro illis qui eos offerunt iuxta morem baptizandi. Cui astipulatus Canon magni Leonis ad Rusticum Narboneusensem episcopum, qui ita habet: Hi autem de quibus scripsisti qui se baptizatos sciunt, sed cuius fidei fuerint, qui eos baptizauerunt, se nescire penitentur, quolibet modo formam baptismatis acceperint, rebaptizandi non sunt, sed per manus impositionem inuocata virtute spiritus sancti, quam ab hereticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi sunt. Idem ad Leonem Rauennatem episcopum: Quod si ab hereticis baptizatum quempiam fuisse constiterit, erga hunc sacramentum regenerationis nullatenus iteretur, sed hoc tantum quod ibi defuit conferatur, ut per episcopalem manus impositionem, virtutem sancti spiritus consequatur. Est autem per quam verus ista Ecclesie constitutio, ut verisimile sit ab apostolis primum fuisse traditam: quod etiam satis apparet Ecclesiast. Hist. lib. 7. vbi dicitur, quod beatus martyr & pontifex Cornelius & ceteri omnes per Italiam factores, Africanum decretum manente sacerdotali concordia resutarunt statuentes antiquitatem a patribus super hoc traditam regulam debere seruari, que continebat, Post abiectionem prauam & confessionem recti dogmatis, sola eorum manus impositione purgandos. Sed & hoc notatu dignum est,

Quomodo ab hereticis baptizati adducendi ad Ecclesiam et reconciliandi.



est, quod in concilio Romano Felix papa constituit, & al-  
legatur 1. quæst. 7. qui in qualibet ætate. Sic autem ha-  
bet, illo per omnia custodito, ne ex eis vnquã, qui in qua-  
libet ætate alibi quàm in Ecclesia Catholica aut baptizati  
aut rebaptizati sunt, ad Ecclesiasticam miliciam prorsus  
permittantur accedere. Quibus satis esse debet, quod in ca-  
tholicorum numero sunt recepti, quoniam de suo ordine  
& cõmunionem videbitur ferre iudicium, quisquis hoc vio-  
lauit institutum, vel qui non remouerit eum, quem ex  
eis ad ministerium clericale obrepisse cognouerit. Porrò  
non sine diuina prouidentia factum arbitror, vt reiecerint  
heretici in baptismo omnes pias cæremonias, neque enim  
cõueniebat reprobum, deprauatum & toxico herese os ve-  
nenatum baptisma, pulcherrimis diuinorũ charismatum  
signis adornari & illustrari. Nemo coegit relinquere, ne-  
mo cæremonias interdixit: ipsi se abdicauerunt, ipsi pro-  
scripserunt, ipsi sese indignos eis iudicauerunt, ignari di-  
uino fieri consilio, vt Chrisma non haberent, qui verè  
Christiani non essent. Sic declinantes in obligationes ad-  
ducet Dominus cum operantibus iniquitatem, Pax super  
Israël.

Ab here-  
ticis bap-  
tizati licet  
reconcilia-  
ti non ad-  
mittuntur  
ad alio-  
res ordinis  
gradus.

Vltionem  
esse diui-  
nam quod  
non habet  
heretici  
Chrisma

### CONFUTATIO OBIE-

ctionum per D. Iohannem Oldendorpium, L. L. Doctorem.

**Q**uando pro defensione veritatis inuictæ, de  
peccato originis, eiusque in regeneratis aboli-  
tione, contra Bucerum & Melanthonem fa-  
ctionis Lutheranae facillè capita, tam proluxa  
disputatione disserui, non indignum aut ab instituto no-  
stro alienum fore arbitratus sum, vt in argumenti huius  
calce, velut quoddam corollarium adiiicerem, paucisque  
vel resellerem, vel lectori spectandas & ridendas propo-  
nerem obiectiones, quas odio Cleri simul & impatientia,  
ob interdiktam sibi in schola Colonien. Iuris Cæsarei  
professionem, concitatus, scripsit Iohannes Oldendor-  
pius, subito nobis è Iurisconsulto factus Neotheologus,  
in alio foro iam litigaturus.

Cùm